

EIROPAS
REVĪZIJAS PALĀTA

īpašais ziņojums Nr. 6

2010

ISSN 1831-0877

VAI **CUKURA TIRGUS** REFORMA
SASNIEDZA TAI IZVIRZĪTOS
GALVENOS MĒRĶUS?

LV

Īpašais ziņojums Nr. 6 // 2010

VAI CUKURA TIRGUS REFORMA SASNIEDZA TAI IZVIRZĪTOS GALVENOS MĒRĶUS?

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURGA

Tālrunis +352 4398-1
Fakss +352 4398-46410
E-pasts: auraud@eca.europa.eu
Internets: <http://www.eca.europa.eu>

Īpašais ziņojums Nr. 6 // 2010

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.
Tai var piekļūt, izmantojot *Europa* serveri (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodamī šīs publikācijas beigās
Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010

ISBN 978-92-9207-866-9
doi:10.2865/43860

© Eiropas Savienība, 2010. gads
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Printed in Luxembourg

SATURS

Punkts

I–IX	KOPSAVILKUMS
1.–14.	IEVADS
1.–6.	KONTEKSTS UN STĀVOKLIS PIRMS REFORMAS
7.–14.	CUKURA REFORMA UN TĀS MĒRĶI
10.–11.	REFORMAS GALVENĀS IEZĪMES
12.–14.	PĀRVALDĪBAS SISTĒMU PĀRSKATS
15.–19.	REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA
20.–91.	APSVĒRUMI
20.–51.	VAI CUKURA TIRGUS REFORMA NODROŠINĀJA TURPMĀKU ES CUKURA RŪPniecības KONKURĒTSPĒJU
26.–30.	REFORMAS PIRMAJOS DIVOS GADOS BRĪVPRĀTĪGA ATTEIKŠANĀS NO KVOTĀM NESASNIEDZA IECERĒTO LĪMENI
31.–32.	SĀKOT AR REFORMAS TREŠO GADU, TIKA IEVIESTAS BŪTISKAS IZMAIŅAS...
33.	...UN TIKA LIELĀ MĒRĀ SASNIEGTI PLĀNOTIE SEŠI MILJONI TONNU, TOSTARP 0,5 MILJONI TONNU IZOGLIKOZES UN INULĪNA SĪRUPA...
34.–38.	...LAI GAN NO KVOTĀM ATTEICĀS ARĪ RAŽOTĀJI, KURU KONKURĒTSPĒJA NEBIJA ZEMA
39.–43.	REFORMA STIMULĒJA KVOTU SAMAZINĀŠANU UN VIENLAIKUS PIEŠĶĪRA PAPILDU KVOTAS
44.–47.	IEVIESTAJIEM PASĀKUMIEM BIJA MAZA IETEKME UZ AUDZĒTĀJU INDIVIDUĀLO KONKURĒTSPĒJU
48.–51.	TAGADĒJĀ KVOTU SISTĒMA IR PALIKUSI TIKPAT NEELASTĪGA UN IEROBEŽOJOŠA KĀ IEPRIEKŠĒJĀ
52.–64.	VAI CUKURA TIRGUS REFORMA STABILIZĒJA TIRGUS UN NODROŠINĀJA CUKURA PIEEJAMĪBU
53.–54.	CENAS ES CUKURA TIRGŪ LĪDZ ŠIM BIJA STABILAS UN DAUDZ NEATŠĶĪRĀS NO SALĪDZINĀMAJĀM CENĀM
55.–59.	PRODUKTA PIEEJAMĪBAS GARANTĒŠANA: RAŽOŠANAS KVOTU LĪMENIS IR ZEMĀKS PAR ES PATĒRIŅU, UN PAŠLAIK ES IR KĻUVUSI PAR CUKURA NETO IMPORTĒTĀJU
60.–61.	RAŽOŠANAS PĀRCELŠANAS RISKS
62.–64.	IEGUVUMS NO CUKURA CENAS SAMAZINĀŠANĀS

- 65.–86. VAI ĪPAŠIE INSTRUMENTI UN MEHĀNISMI, KURUS IZVEIDOJA, LAI RISINĀTU UN ATVIEGLOTU PROBLĒMAS, KO IZRAISĪJA PIELĀGOŠANĀS REFORMAI, DARBOJĀS SEKMĪGI**
- 69.–74. PĀRSTRUKTURĒŠANAS ATBALSTS RAŽOTĀJIEM UN VIŅU SAISTĪBAS SOCIĀLAJĀ UN VIDES JOMĀ
75. PĀRSTRUKTURĒŠANAS ATBALSTS AUDZĒTĀJIEM UN IEKĀRTU PIEGĀDĀTĀJIEM, KURUS IR IETEKMĒJUSI ATTEIKŠANĀS NO KVOTĀM
- 76.–82. DAŽĀDOŠANAS ATBALSTS
- 83.–86. PĀREJAS POSMA ATBALSTS PILNA LAIKA RAFINĒTĀJIEM
- 87.–91. CUKURA REFORMAS IZMAKSAS**
- 87.–88. ĻOTI IESPĒJAMS, KA PĀRSTRUKTURĒŠANAS FONDĀ BŪS PIEEJAMI LĪDZEKĻI, KURUS VARĒS PIEŠĶIRT ELGF
- 89.–91. CITI KOPĒJĀS IZMAKSAS IETEKMĒJOŠI FAKTORI

92.–109. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

I PIELIKUMS.	PĀRSKATS PAR PĀRSTRUKTURĒŠANAS FONDA FAKTISKAJIEM IEŅĒMUMIEM UN APLĒSTĀJIEM IZDEVUMIEM
II PIELIKUMS.	PĀRSKATS PAR KVOTĀM, NO KURĀM DALĪBVALSTIS ATTEICĀS
III PIELIKUMS.	DALĪBVALSTU IEDALĪJUMS ATKARĪBĀ NO TO KOPĒJĀ IENESĪGUMA UN CUKURA KVOTAS, NO KURĀM DALĪBVALSTIS ATTEICĀS
IV PIELIKUMS.	PĀRSKATS PAR RAŽOTĀJIEM PIEEJAMO ATBALSTU UN TO TIEŠAJĀM SLĒGŠANAS IZMAKSĀM
V PIELIKUMS.	DAŽĀDOŠANAS ATBALSTA ĪSTENOŠANA
VI PIELIKUMS.	PIEMĒRI KRITĒRIJU ATŠĶIRĪBĀM DAŽĀDOŠANAS ATBALSTA PIEŠĶIRŠANAI DALĪBVALSTĪS
VII PIELIKUMS.	GALVENIE TERMINI UN AKRONĪMI

KOMISIJAS ATBILDES

KOPSAVILKUMS

I.

Eiropas Savienībā cukuru ražo galvenokārt no lauksaimnieku audzētajām cukurbietēm. Pirms tirgus reformas ES bija viena no lielākajām cukura ražotājām pasaulē un ir otra lielākā tā patērētāja. 2006. gadā tika apstiprināta cukura tirgus reforma, lai tas atbilstu jaunās kopējās lauksaimniecības politikas pamatprincipiem, kuri nosaka pastiprinātu orientēšanos uz tirgus prasībām, un lai ievērotu ES starptautiskās saistības.

II.

Galvenie reformas mērķi bija šādi:

- nodrošināt ES cukura rūpniecības konkurētspēju;
- stabilizēt tirgu un garantēt cukura pieejamību;
- sekmēt pienācīga dzīves līmeņa nodrošināšanu lauksaimniecībā nodarbinātajiem iedzīvotājiem, izmantojot instrumentus, kas paredzēti, lai mazinātu tiešu vai netiešu spēcīgu sociālo un ekonomisko ietekmi uz lauksaimnieku kopienas reformas skartajos reģionos.

III.

Reformas galvenās iezīmes bija šādas:

- līdz 2010. gada septembrim samazināt ražošanas kvotas par sešiem miljoniem tonnu jeb aptuveni par 30 % no kopējā kvotu apjoma, lai tādējādi ražošana atbilstu līmenim, kurš, pēc Komisijas aplēsēm, spēs saglabāt tirgus līdzsvaru;

- pakāpeniski pazemināt cenu par cukura vai cukurbiešu tonnu, cukurbiešu cenas pazeminājumu daļēji kompensējot ar tiešiem maksājumiem audzētājiem;
- uz laiku izveidot pārstrukturēšanas fondu 6,2 miljardu EUR apmērā, kuru finansē no ražotāju iemaksas atkarībā no tiem piešķirtās kvotas un no kura piešķir līdzekļus galvenokārt pārstrukturēšanas atbalstam (4,7 miljardi EUR), dažādošanas atbalstam (0,7 miljardi EUR) un pārejas posma atbalstam pilna laika rafinētājiem (0,2 miljardi EUR).

IV.

Palātas revidenti vērtēja, cik lielā mērā līdz šim ir sasniegti reformai izvirzītie mērķi.

V.

Attiecībā uz ES cukura rūpniecības konkurētspēju Palāta secina, ka kopumā reformas gaita nepilnīgi nodrošināja šīs nozares turpmāku konkurētspēju, kuru centās panākt, selektīvi samazinot nerentablās ražošanas jaudas. Reformas pirmajos divos gados brīvprātīga atteikšanās no kvotām nerasniedza iecerēto līmeni. Sākot ar trešo gadu, tika ieviestas būtiskas izmaiņas, un tika lielā mērā panākts kopējs sešu miljonu tonnu samazinājums, lai gan no nozīmīgas kvotu daļas atteicās arī ražotāji konkurētspējīgos reģionos. Palāta konstatēja arī to, ka reforma vienlaikus gan stimulēja kvotu samazināšanu, gan piešķīra papildu kvotas šķietami pašiem produktīvākajiem ražotājiem, tomēr pēc tam tie no dažām papildu kvotām atteicās. Turklāt ieviestajiem pasākumiem bija maza ietekme uz atsevišķu audzētāju konkurētspēju, un tagadējā kvotu sistēma ir palikusi tikpat neelastīga un ierobežojoša kā iepriekšējā. Tāpēc ir iespējams, ka arī turpmāk saglabāsies ievērojams ārējais spiediens uz ES cukura nozari.

KOPSAVILKUMS

VI.

Attiecībā uz tirgus stabilizēšanu un cukura pieejamību Palāta konstatēja, ka līdz šim tika nodrošināta relatīva tirgus stabilitāte un cenas ES cukura tirgū bija noturīgas un daudz neatšķīrās no salīdzināmajām cenām tāpēc, ka tika izmantotas ražošanas kvotas, ar kurām noteica maksimālo atļauto iekšējo ražošanas apjomu līmeni, kas ievērojami zemāks par iekšējā tirgus pieprasījumu, respektīvi, 85 % apmērā no ES patēriņa. Tāpēc ES piegādes arvien vairāk ir atkarīgas no importa, bet jauni cukura izmantošanas veidi arvien vairāk palielina pieprasījumu. Palāta norāda arī uz arvien pieaugošo risku, ka ražošanu varētu pārcelt ārpus Eiropas Savienības, jo ir kļuvis pieejams imports no valstīm, kas izmanto *EBA (Everything But Arms — viss, izņemot ieročus)* nolīguma sniegtās priekšrocības. Turklāt Palāta pievērš uzmanību apstāklim, ka cukura cenu pazemināšanās neatsaucas uz cenu, ko par cukuru maksā patērētājs. Pārstrādes produktos lielāko izmaksu ietaupījumu gūst ražotājs, taču cukura mazumtirdzniecības tirgū patērētāja maksātās cenas samazināšanu nelabvēlīgi ietekmē izplatīšanas tīklu koncentrācija.

VII.

Attiecībā uz to, vai sekmīgi darbojās īpašie instrumenti un mehānismi, kurus izveidoja, lai risinātu un atvieglotu problēmas, ko izraisīja pielāgošanās reformai, Palāta norāda, ka kopumā vēl nav iespējams secināt, cik lielā mērā tie ir mazinājuši tiešo un netiešo spēcīgo sociālo un ekonomisko ietekmi uz lauksaimniekiem reformas skartajos reģionos. Reformas rezultātā tika slēgtas apmēram 80 cukura rūpnīcas. Komisija un dalībvalstis nepietiekami uzraudzīja tiešo sociālo ietekmi, ko izraisīja ražošanas iekārtu demontāža. Dažās dalībvalstīs Palāta konstatēja, ka kavējas to dažādošanas pasākumu ieviešana, kuri bija paredzēti cukura ražošanas alternatīvu attīstīšanai un vides prasību ievērošanai. Turklāt nebija pieejami pierādījumi par to, ka pārejas posma atbalsts 150 miljonu EUR apmērā, ko izmaksāja tradicionālajiem cukurniedru cukura rafinētājiem, ir pamatots ar objektīviem aprēķiniem par cukura reformas radīto ietekmi; minēts tikai tāds parametrs kā "zināmu priekšrocību" zaudēšana, kas attiecās uz reformas skartajiem rafinētājiem.

VIII.

Palāta norāda, ka pārstrukturēšanas fondā, iespējams, būs pieejami apmēram 640 miljoni EUR, ko piešķirs ELGF, tomēr ir ievērojamas saistītās papildizmaksas, kuras tieši nefinansēs no budžeta lauksaimniecības sadaļas un kuras paredzētas tradicionālajiem ĀKK valstu eksportētājiem, lai viņiem kompensētu ienākumu zudumu, un tādējādi reformas kopējās izmaksas kļūst par 1,2 miljardiem EUR lielākas nekā vidējais budžeta atbalsts pirms reformas.

KOPSAVILKUMS

IX.

Ņemot vērā šos faktoros, Palāta iesaka:

- ja turpmāk ir nepieciešama jebkāda iekšējās ražošanas pielāgošana, ir jāizveido tādi instrumenti un mehānismi, kas nodrošinātu vispārēju konsekvenci un kas balstītos rūpīgā vajadzību tehniskā izvērtējumā un objektīvos kritērijos;
- Komisijai ierosināt tādus pasākumus, kas novērstu pašreizējās kvotu sistēmas neelastību un ierobežojumus, kuri nelabvēlīgi ietekmē audzētāju un ražotāju konkurētspēju;
- turpmāk, pieņemot jebkuru lēmumu, kurš ietekmē cukura ražošanu ES, ņemt vērā nepieciešamo iekšējās ražošanas līmeni saskaņā ar Līgumā noteikto mērķi nodrošināt produktu pieejamību;
- Komisijai regulāri uzraudzīt cenu veidošanu un Komisijai un dalībvalstīm nodrošināt, lai nozarē tiktu pareizi piemēroti konkurences noteikumi, tādējādi garantējot Līgumā noteikto mērķi panākt, ka patērētāji produktus saņem par samērīgām cenām;
- Komisijai un dalībvalstīm nekavējoties rīkoties, lai drīzumā pilnībā sāktu darboties dažādošanas pasākumi un lai tie radītu iecerēto ietekmi;
- Komisijai un dalībvalstīm aktīvāk iesaistīties pasākumos, kas nodrošinātu, lai slēgtās rūpnīcas pilnībā izpildītu savas saistības vides jomā.

IEVADS

KONTEKSTS UN STĀVOKLIS PIRMS REFORMAS

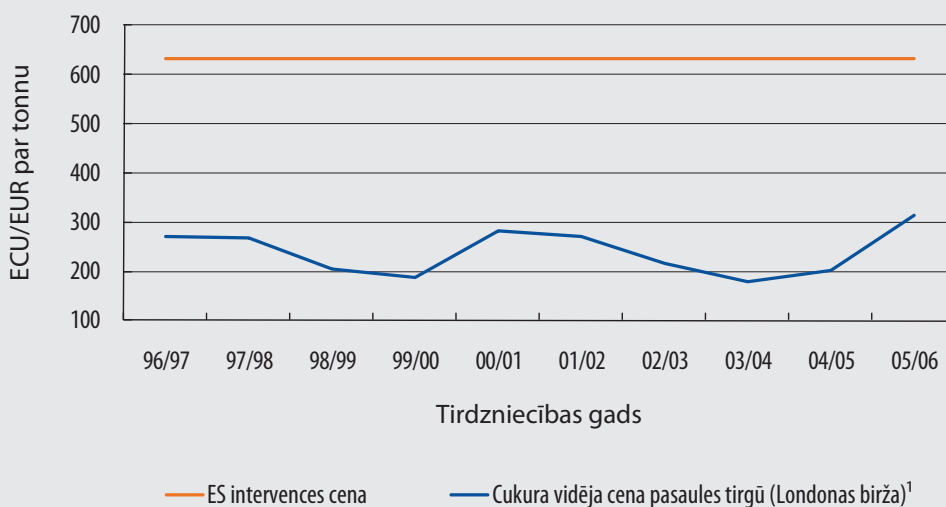
1. ES cukuru ražo vai nu no cukurbietēm¹, kuras audzē lauksaimnieki, vai rafinē no importētā jēlcukura, kas ražots no cukurniedrēm. Cukurbiešu laukiem ideālā gadījumā būtu jāatrodas netālu no rūpnīcām, lai transporta izdevumi nepārsniegtu saprātīgu līmeni, turklāt cukura saturs bietēs samazinās drīz vien pēc to novākšanas. Vairākums cukurbiešu audzētāju izmanto iekārtu piegādātāju pakalpojumus tādiem darbiem kā biešu sēšana un novākšana. Pēc tam cukurbietes transportē uz rūpnīcām to pārstrādei. Cukura ražotāji pārdod neiesaiņotu cukuru pārtikas un nepārtikas rūpniecībai, kā arī fasē to pārdošanai mazumtirgotājiem.
2. Cukura tirgus kopīgo organizāciju (TKO) izveidoja 1967. gadā², lai nodrošinātu taisnīgus ienākumus Kopienas ražotājiem un lai stabilizētu tirgu. ES ražotāji varēja pārdot cukuru par garantētām jeb intervences cenām, kuras 1996.–2006. gadā bija ievērojami augstākas nekā cenas pasaules tirgū (sk. **1. grafiku**).

¹ Vienīgā rūpnīca ES, kas ražoja cukuru no cukurniedrēm (atskaitot rūpnīcas visattālākajos reģionos), tika slēgta 2006. gadā.

² Cukura tirgus kopīgo organizāciju izveidoja ar Padomes Regulu Nr. 1009/67/EEK (OV 308, 18.12.1967., 1. lpp.). Pašlaik TKO piemēro Padomes 2007. gada 22. oktobra Regulu (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem ("Vienotā TKO regula") (OV L 299, 16.11.2007., 1. lpp.).

1. GRAFIKS

BALTĀ CUKURA CENA NO 1996. LĪDZ 2006. GADAM

¹ Baltā cukura tūlītējās cenas (jūnijs/jūlijs) vidējais aritmētiskais rādītājs, FOB (franko uz kuģa) sūtījums Eiropas ostām, jaunos maisos. Avots: Komisija, Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, "Lauksaimniecība Eiropas Savienībā. Statistikas un ekonomikas informācija (2000.–2008.g.)".

3. Dalībvalstīm piešķirtās ražošanas kvotas kopumā ļāva saglabāt ražošanu noteiktā līmenī. Ārpus ES saražotajam cukuram piemēroja ievadmitu, bet tā pārpalikumu eksportēja. Cukuru, ko saražoja piešķirto kvotu ietvaros, bet kas pārsniedza tirgus pieprasījumu, eksportēja, piešķirot eksporta kompensācijas³. Eksporta kompensācijas neattiecās uz to cukura apjomu, kas pārsniedza kvotas.
4. Pirms reformas ES bija trešā lielākā cukura ražotāja pasaulē, tās saražotā cukura produkcija gadā pārsniedza tirgus pieprasījumu par 20 miljoniem tonnu, un tā bija otrā lielākā cukura patērētāja pasaulē⁴. ES ražoja arī ierobežotu daudzumu izoglikozes; to iegūst, pārstrādājot cieti — parasti no kukurūzas, kviešiem vai kartupeļiem. To plaši lieto pārtikas rūpniecībā un bieži vien (piemēram, bezalkoholiskajos dzērienos) ar to varētu aizstāt cukuru. Izoglikozes ražošanu ES ierobežoja, ieviešot pavisam niecīgu kvotu⁵. Nelielas kvotas ir noteiktas arī inulīna sīrupa ražošanai; šo saldinātāju iegūst no šķiedrām, kas ekstrahētas no cigoriņu saknēm. Galvenās ziņas par cukura nozari pirms reformas un pēc tās ir sniegtas **1. tabulā**.
5. Pirms reformas uz ES tika izdarīts arvien lielāks spiediens, lai novērstu cukura pārpalikuma eksportu pasaules tirgū par subsidētām cenām. Šā spiediena rezultātā 2005. gadā Pasauls Tirdzniecības organizācija (PTO) nolēma, ka ES ir jāiekļauj cukura eksporta maksimālajā daudzumā arī ārpuskvotas cukura eksports, kā arī no ĀKK valstīm importētā cukura atkārtota izvešana. Tādējādi, sākot ar 2006. gadu, ES nedrīkst eksportēt vairāk nekā 1,37 tonnas subsidētā baltā cukura (agrāk gadā vidēji eksportēja 6,5 miljonus tonnu)⁶. Papildu informācija par attiecīgo PTO lēmumu ir sniegta **1. izcēlumā**.

³ Eksporta kompensāciju izmaksas daļēji sedza no nodevas, kuru piemēro ražotājiem. ERP Īpašā ziņojuma Nr. 20/2000 46. punktā ir norādīts: "Cukura pārpalikuma eksports ik gadus izmaksā ES budžetam apmēram 1500 miljonus EUR, no tiem 800 miljonus atgūst ar ražošanas maksājumu."

⁴ 2005. gadā ES saražoja 20,3 miljonus tonnu cukura, bet patērēja 15,6 miljonus tonnu. ES importēja 2,3 miljonus tonnu jēlcukura, bet eksports sasniedza 7,5 miljonus tonnu, no kurām 2,5 miljonus tonnu subsidēja ES no eksporta kompensācijām.

⁵ Padomes Regulā (EK) Nr. 318/2006 (OV L 58, 28.2.2006., 1. lpp.) izoglikozes kvota ir noteikta 507 680 tonnu apmērā (ES-25); šo kvotu vairākas reizes pārskatīja, lai ņemtu vērā jaunu kvotas sadalījumu, kā arī atteikšanos no tās, un pašlaik kvota ir noteikta 690 441 tonnu apmērā (ES-27) (jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1234/2007). Amerikas Savienotajās Valstīs izoglikozes ražošana veido apmēram pusi no dabīgo saldinātāju ražošanas.

⁶ Vidējais eksports 2003./04., 2004./05. un 2005./06. tirdzniecības gadā. Komisija, Lauksaimniecība Eiropas Savienībā, Statistika un ekonomikas informācija, 2007. g.

CUKURA NOZARE PIRMS REFORMAS UN PĒC TĀS

Dati pirms reformas par ES–25 valstīm	Dati pēc reformas par ES–27 valstīm ¹
Saražots vairāk nekā 20 miljoni tonnu cukura ik gadu (nav ietverta izmantošana bioetanola ražošanai).	Gadā saražo no 14 līdz 15,5 miljoniem tonnu cukura (nav ietverta izmantošana bioetanola ražošanai).
285 000 cukurbiešu audzētāju, kas apstrādā 2,1 miljonu ha zemes un izmanto iekārtu piegādātāju pakalpojumus; vairāk nekā 8000 cukurniedru audzētāju, kas apstrādā 43 000 ha cukurniedru plantāciju galvenokārt ES aizjūras teritorijās.	164 000 cukurbiešu audzētāju, kas apstrādā 1,4 miljonus ha zemes un izmanto iekārtu piegādātāju pakalpojumus; mazāk nekā 8000 cukurniedru audzētāju.
189 cukura rūpnīcas, kurās nodarbināti 50 000 strādnieku.	114 cukura rūpnīcas, kurās nodarbināti 30 000 strādnieku (tostarp 4 cukura rūpnīcas atrodas divās jaunajās dalībvalstīs).
16 izoglikozes un 4 inulīna sīrupa ražotāji, produkcija — 820 000 tonnas.	10 izoglikozes ražotāji saražo 690 000 tonnas (inulīna sīrupu neražo).
7 pilna laika rafinētāji katru gadu importē un pārstrādā 2 miljonus tonnu jēlcukura, kas iegūts no cukurniedrēm.	26 pilna laika rafinētāji (tostarp 15 jaunajās dalībvalstīs — Bulgārijā un Rumānijā) katru gadu importē un pārstrādā 2,7 miljonus tonnu jēlcukura, kas iegūts no cukurniedrēm.
Eksportē 7,5 miljonus tonnu, no tām par 2,5 miljoniem tonnu tiek maksātas eksporta kompensācijas.	Eksports nepārsniedz 1,37 miljonus tonnu no ārpuskvotas cukura daudzuma un netiek maksātas eksporta kompensācijas.
ES patērē vairāk nekā 15 miljonus tonnu (nav ietverta izmantošana bioetanola ražošanai).	ES patērē vairāk nekā 17 miljonus tonnu (nav ietverta izmantošana bioetanola ražošanai).

¹ Ja datiem par Bulgāriju un Rumāniju ir liela ietekme, tas ir norādīts.

6. Turklāt 2001. gadā ES jau bija pieņēmusi tā saucamo *EBA* ("Viss, izņemot ieročus") iniciatīvu, kas apturēja visus importa tarifus precēm no 49 jaunattīstības valstīm. Šai iniciatīvai bija tieša ietekme uz cukura nozari, jo no tās guva labumu arī sešas⁷ ĀKK Cukura protokola parakstītājvalstis. Eksports 3,5 miljonu tonnu apmērā uz ES no ĀKK valstīm un valstīm, kas izmanto *EBA* iniciatīvu, ir viens no noteiktajiem apjomiem aizsargmehānismā, kurš izveidots ar EPN (ekonomisko partnerattiecību nolīguma) regulu. 2001. gadā atcēla ievadmitu nelielam šo valstu saražotā cukura daudzumam, kurš bija paredzēts rafinēšanas nozarei. Šo daudzumu vēlāk pakāpeniski palielināja, līdz, sākot ar 2009. gada 1. oktobri, tika piešķirta neierobežota pieeja.

⁷ Madagaskara, Malāvija, Mozambika, Tanzānija, Uganda un Zambija.

PTO LĒMUMS

Valstis, kas parakstīja 1994. gada Vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (VVTT) Marakešas protokolu, cita starpā nolēma sešu gadu laikā samazināt eksporta subsīdijas par 36 % un subsidēto preču apjomu par 21 %. Katra parakstītāja dalībvalsts iesniedza savu saistību izklāstu atsevišķā koncesiju grafikā, kas pievienots Marakešas Protokolam un kas kļuva par 1994. gada VVTT grafiku.

Šajā koncesiju grafikā tika atspoguļots Eiropas Kopienas uzskats, ka ārpuskvotu cukura (C cukura) eksports netika subsidēts, jo par to nesaņēma eksporta kompensācijas; turklāt, tā kā Kopienas eksports un imports bija nozīmīgs, tā nolēma iekļaut samazinājuma grafikā tikai tādas eksporta kompensācijas, kas atbilst tās eksporta un importa starpībai. Tādējādi Kopiena aprēķināja, ka tās atsaucē subsidētais daudzums ir 1,612 miljoni tonnu un ka tas ir jāsamazina par 21 % līdz 1,273 miljoniem tonnu; pēc jaunu dalībvalstu pievienošanās Eiropas Savienībai noteiktais sliekšnis bija 1,37 miljoni tonnu. Tāpēc, atkarībā no C cukura ražošanas apjoma, kopējais eksports var svārstīties 4–7 miljonu tonnu robežās. Atbilstību noteiktajiem maksimālajiem apjomiem nodrošināja ar eksporta licencēm.

Pēc tam, kad Brazīlija, Taizeme un Austrālija 2002. gadā iesniedza apspriežu pieprasījumu, PTO Strīdu izšķiršanas institūcija atkārtoti izskatīja ES saistības un eksporta politiku un 2005. gada 28. aprīļa galīgajā ziņojumā konstatēja: no Eiropas Kopienas koncesiju grafika redakcijas neizriet, ka importam no ĀKK valstīm līdzvērtīgu eksportu varētu īstenot, pārsniedzot norādīto limitu, un ka C cukura (ārpuskvotu) eksports būtu jāuzskata kā subsidēts, tāpēc to nevar eksportēt, pārsniedzot šo limitu.

Faktiski tas nozīmēja, ka ES eksports jāsamazina vēl par apmēram 5 miljoniem tonnu. 2006./2007. tirdzniecības gadā pirmo reizi šos eksporta ierobežojumus piemēroja pilnā apmērā.

CUKURA REFORMA UN TĀS MĒRĶI

7. Cukura tirgus reforma bija nepieciešama, lai pieskaņotu cukura TKO jaunās kopējās lauksaimniecības politikas pamatprincipiem, kuri nosaka pastiprinātu orientāciju uz tirgu, kā arī lai saglabātu līdzsvaru tirgū, vienlaikus ņemot vērā Savienības starptautiskās saistības, proti, PTO lēmumu par to, ka jebkurš subsidētais ES eksports nedrīkst pārsniegt 1,3 miljonus tonnu (sk. 5. punktu), un *EBA* iniciatīvu par labu mazāk attīstītajām valstīm, kurām, sākot ar 2009. gadu, tiek garantēta neierobežota un no muitas nodokļiem atbrīvota piekļuve ES tirgum (sk. 6. punktu).

8. Saskaņā ar Komisijas priekšlikumu Padome apstiprināja cukura tirgus reformu, un tā stājās spēkā 2006. gada jūlijā⁸. Pirms reformas notika plaša apspriešanās ar galvenajām ieinteresētajām personām un tika sagatavoti vairāki ietekmes novērtējumi, kurus izmantoja par pamatu Komisijas 2005. gada priekšlikumam.

9. Reformai tika izvirzīti dažādi mērķi, un daži no tiem bija pret-runīgi, tāpēc bija grūti tos īstenot vienlaikus. Galvenie mērķi bija šādi:
 - nodrošināt turpmāku ES cukura rūpniecības konkurētspēju, samazinot nerentablās ražošanas jaudu;
 - stabilizēt tirgus un garantēt cukura pieejamību;
 - sekmēt pienācīga dzīves līmeņa nodrošināšanu lauksaimniecībā nodarbinātajiem iedzīvotājiem, izmantojot instrumentus, kas paredzēti, lai mazinātu tiešu vai netiešu spēcīgu sociālo un ekonomisko ietekmi uz lauksaimniekiem reformas skartajos reģionos.

⁸ Juridiskais pamats: Padomes Regulas (EK) Nr. 318/2006, (EK) Nr. 319/2006 un (EK) Nr. 320/2006 (OV L 58, 28.2.2006., 1., 32. un 42. lpp.). Regula (EK) Nr. 318/2006 ir atcelta un aizstāta ar Regulu (EK) Nr. 1234/2007. Regulas (EK) Nr. 320/2006 īstenošanas noteikumi ir noteikti Komisijas Regulā (EK) Nr. 968/2006 (OV L 176, 30.6.2006., 32. lpp.).

REFORMAS GALVENĀS IEZĪMES

10. Reformas galvenās iezīmes ir šādas:

- a) saglabāt **ražošanas kvotas**, taču **samazināt to apjomu** par sešiem miljoniem tonnu (apmēram 30 % no kopējā ar kvotām noteiktā ražošanas apjoma)⁹ līdz 2010. gada septembrim: Komisija uzskatīja, ka tādējādi varētu saglabāt tirgus līdzsvaru. Tomēr bija paredzētas arī nelielas pielāgošanas iespējas — ražotājiem bija pieejama papildu kvota aptuveni 1,5 miljonu tonnu apmērā, kuru varēja iegādāties galvenokārt tie, kuri uzskatīja, ka ir konkurētspējīgi jaunajos tirgus apstākļos;
- b) pakāpeniski **pazemināt cenu** par baltā cukura tonnu no intervences cenas¹⁰ EUR 631,9 (tāda tā bija pirms 2006./07. tirdzniecības gada) līdz **salīdzināmajai cenai**¹¹ EUR 404,4, sākot ar 2009./10. tirdzniecības gadu;
- c) pakāpeniska biešu audzētājiem maksātās **minimālās cenas pazemināšana** par kvotas cukurbiešu tonnu no EUR 44,01 (tāda tā bija līdz 2006./07. tirdzniecības gadam)¹² uz EUR 26,29 (sākot ar 2009./10. tirdzniecības gadu);
- d) **eksporta kompensācijas** par kvotas cukura eksportu netika atceltas, taču bija paredzēts, ka, sākot ar 2007./08. tirdzniecības gadu, tās vairs nepiemēros. Tomēr, tā kā šajā gadā bija traucēts tirgus līdzsvars, Komisija piekrita vēl vienu reizi subsidēt eksportu 2007./08. gadā, un tikai 2008. gada 26. septembrī tā pieņēma lēmumu apturēt eksporta kompensācijas par cukuru¹³;
- e) daļēja¹⁴ **kompensācija cukurbiešu audzētājiem**, lai mīkstinātu cukurbiešu cenu samazinājuma ietekmi, ieviešot tiesības uz maksājumiem no ražošanas nošķirtās vienotā maksājuma shēmas (VMS) ietvaros vai atsevišķu maksājumu par cukuru jaunajās dalībvalstīs, kurās nepiemēro VMS. Ja audzētāji atbilda konkrētiem nosacījumiem, viņiem varēja piešķirt arī papildu maksājumu, ko saglabāja kā ar ražošanu saistītu atbalstu piecus gadus ilgā pārejas posmā. Turpretī labības audzētājiem, kuri piegādāja izejvielas izoglikozes ražotājiem, nepiešķīra nekādas kompensācijas, jo tika uzskatīts, ka reforma neizraisīs nozīmīgas pārmaiņas labības cenās;

⁹ Šajā rādītājā ir iekļauti arī cukura aizstājēji — izoglikoze un inulīna sīrups.

¹⁰ Saskaņā ar iepriekšējiem cukura TKO noteikumiem ražotāji varēja pārdot valsts intervences aģentūrām standarta kvalitātes cukuru par intervences cenām, tādējādi veidojot minimālo vairumtirdzniecības cenu Eiropas Savienībā.

¹¹ Saskaņā ar pašreizējiem cukura TKO noteikumiem intervences cenas nav, taču Komisija ir noteikusi salīdzināmo cenu, un tirgus vairumtirdzniecības cenai jāsvārstās šīs cenas robežās.

¹² Svērtā vidējā minimālā cena par A un B kvotas cukurbietēm 2003./04. un 2004./05. tirdzniecības gadā pēc nodevu atskaitīšanas.

¹³ Komisijas Regulas (EK) Nr. 900/2007 (OV L 196, 28.7.2007., 26. lpp.), (EK) Nr. 947/2008, Nr. 948/2008 un Nr. 951/2008 (OV L 258, 26.9.2008., 60., 61. un 66. lpp.) par cukuru cietā veidā, cukura sīrupiem un cukuru tādu preču veidā, uz kurām neattiecas Līguma I pielikums.

¹⁴ VMS kompensēja cukurbiešu audzētājiem divas trešdaļas no samazinātajiem ienākumiem, kurus izraisīja cenu pazemināšana, respektīvi, vienu trešdaļu nekompensēja.

- f) **pagaidu restrukturizācijas jeb pārstrukturēšanas fonda izveide** 6,2 miljardu EUR apmērā, kuru finansē no ražotāju iemaksām par tiem piešķirtajām kvotām. Šo fondu izveidoja, lai galvenokārt finansētu kompensācijas tiem, kuri brīvprātīgi atteicās no ražošanas kvotas. To pārvalda Komisija saskaņā ar ES budžeta noteikumiem¹⁵, un ir paredzēts, ka līdzekļu atlikumu pēc fonda slēgšanas 2012. gada septembrī piešķirs ELGF¹⁶. Fonds ir paredzēts šādu pasākumu finansēšanai:
- i) **restrukturizācijas jeb pārstrukturēšanas atbalsts (4 750 miljoni EUR)** ražotājiem, kuri pārtrauc ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanu un atsakās no attiecīgajām kvotām. 10 %¹⁷ no attiecīgā pārstrukturēšanas atbalsta sniedz cukurbiešu audzētājiem, kurus ir ietekmējusi atteikšanās no kvotām, un iekārtu piegādātājiem, kuri tiem sniedza specializētus pakalpojumus (sk. **2. grafiku**);
 - ii) **dažādošanas atbalsts (675 miljoni EUR)** ir paredzēts, lai veicinātu alternatīvas cukurbiešu un cukurniedru audzēšanai, kā arī cukura ražošanai reģionos, kurus ir ietekmējusi cukura rūpniecības pārstrukturēšana;
 - iii) **pārejas posma atbalsts pilna laika rafinētājiem (150 miljoni EUR)**, lai tie varētu pielāgoties cukura rūpniecības pārstrukturēšanai¹⁸.

¹⁵ Regulas (EK) Nr. 320/2006 1. pants: "Restrukturizācijas fonds būs daļa no Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda garantiju nodaļas. No 2007. gada 1. janvāra tā būs daļa no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF). (...) Šīs regulas 11. pantā minētās pagaidu restrukturizācijas summa atbilstīgi Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 18. panta 2. punktam ir restrukturizācijas fondam assignētie ieņēmumi. Summu, kas pēc 2. punktā minēto izdevumu finansēšanas ir palikusi restrukturizācijas fondā, piešķir ELGF."

¹⁶ Regulas (EK) Nr. 320/2006 1. pants: "Summu, kas pēc 2. punktā minēto izdevumu finansēšanas ir palikusi restrukturizācijas fondā, piešķir ELGF" Komisijas Regulā (EK) Nr. 1204/2009 ir noteikts termiņa pagarinājums līdz 2012. gadam.

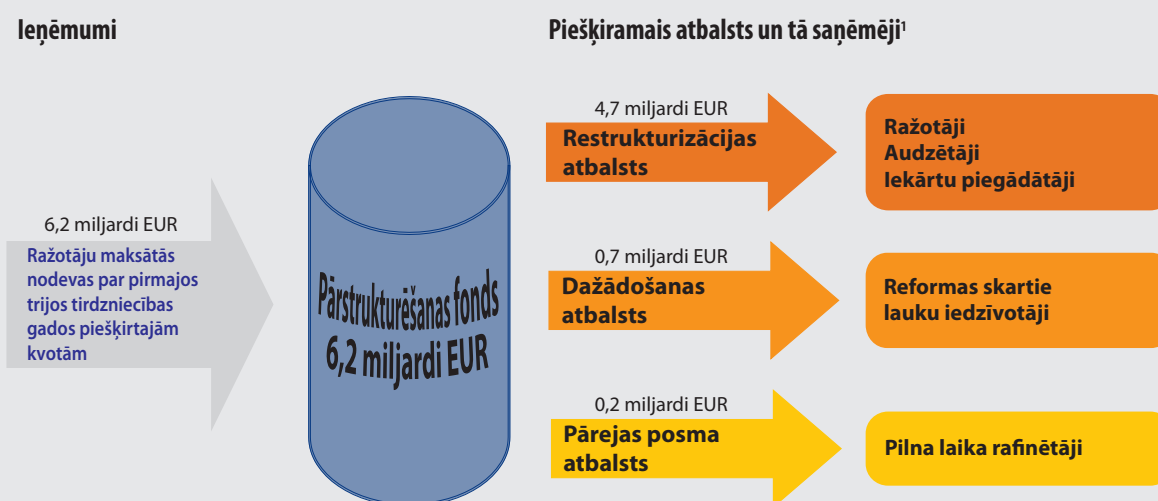
¹⁷ 3. panta 6. punkts Regulā (EK) Nr. 320/2006, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1261/2007 (OV L 283, 27.10.2007., 8. lpp.).

¹⁸ Turklāt saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 320/2006 14 miljoni EUR ir paredzēti kā pārejas posma atbalsts dažām dalībvalstīm (Austrijai 9 miljoni EUR, Zviedrijai 5 miljoni EUR). Regulas 9. pantā ir noteikts: "Saistībā ar 6. panta 3. punktā minēto restrukturizācijas programmu: a) augstākais 9 miljonu EUR lielu atbalstu piešķir Austrijai investīcijām cukurbiešu savākšanas centros un cita veida loģistikas infrastruktūrā, kas vajadzīga sakarā ar restrukturizāciju; b) augstākais 5 miljonu EUR lielu atbalstu piešķir Zviedrijā, lai to tieši vai netieši iegūtu cukurbiešu audzētāji Gotlandē un Ālandē, kas pārstājuši audzēt cukurbietes saskaņā ar valsts restrukturizācijas procesu."

11. Pārstrukturēšanas fonda līdzekļu sadalījums ieņēmumos un izdevumos ir attēlots **I pielikumā**.

2. GRAFIKS

PĀRSKATS PAR PĀRSTRUKTURĒŠANAS FONDU

¹ Visus neizmantotos līdzekļus piešķirs ELGF (saskaņā ar pašreizējā aplēsēm — 0,64 miljardi EUR).

PĀRVALDĪBAS SISTĒMU PĀRSKATS

12. Procedūras, kas jāievēro **ražotājiem**, kuri iesniedz pārstrukturēšanas atbalsta pieprasījumus, ir izklāstītas **2. izcēlumā**.

2. IZCĒLUMS

PĀRSTRUKTURĒŠANAS ATBALSTA PIEPRASĪJUMU IESNIEGŠANA

Lai iesaistītos pārstrukturēšanā, ražotājam bija jāatsakās no savas kvotas daļēji vai pilnā apjomā un dalībvalstij jāiesniedz pārstrukturēšanas atbalsta pieprasījums. Pieprasījumā jāietver pārstrukturēšanas plāns un jānorāda:

- **sociālais plāns**, kurā sīki izklāstītas paredzētās darbības, jo īpaši attiecībā uz attiecīgā darbaspēka pārkvalificēšanos, pārcelšanu un priekšlaicīgu aiziešanu pensijā;
- **vides plāns**, kurā sīki izklāstītas paredzētās darbības, jo īpaši attiecībā uz saistībām vides jomā;
- **uzņēmējdarbības plāns**, kurā sīki norādīta rūpnīcas vai rūpnīcu slēgšanas un pilnīgas vai daļējas ražošanas iekārtu demontāžas kārtība, laika grafiks un izmaksas;
- **finanšu plāns**, kurā sīki aprakstītas visas izmaksas saistībā ar pārstrukturēšanas plānu.

Dalībvalsts iestādēm bija jāizskata pieprasījums, lai pārliecinātos, ka tas atbilst ES un dalībvalsts prasībām. Pēc pieprasījuma apstiprināšanas ražotājs varēja sākt pārstrukturēšanas plānā paredzēto pasākumu īstenošanu, un katru gadu viņam bija jāiesniedz progresa ziņojums. Ražotājs saņēma pārstrukturēšanas atbalstu divos maksājumos pēc tam, kad viņš bija noguldījis nodrošinājuma depozītu 120 % apmērā no saņemamā atbalsta. Nodrošinājumu depozītu atmaksā, kad ir īstenoti visi pārstrukturēšanas plānā paredzētie pasākumi un kad valsts iestādes ir veikušas attiecīgās pārbaudes.

- 13.** **Dalībvalstis** ir atbildīgas par valsts cukura rūpniecības pārstrukturēšanas programmu izstrādāšanu un attiecībā uz pārstrukturēšanas fondu arī
- a) par attiecināmības pārbaudēm saistībā ar ražotāju iesniegtajiem pārstrukturēšanas atbalsta pieprasījumiem;
 - b) par prasībām, ko ražotājiem izvirza sociālajā un vides jomā, ja vien šīs prasības neierobežo pārstrukturēšanu;
 - c) par atbalsta piešķiršanu saņēmējiem, kad to nosaka regulas;
 - d) par pārstrukturēšanas un dažādošanas atbalsta maksāšanu saņēmējiem;
 - e) par pārstrukturēšanas un dažādošanas atbalsta uzraudzību un pārbaudi, kā arī ziņojumu sagatavošanu.
- 14.** **Komisija** ir atbildīga par reformas īstenošanas uzraudzību un par koriģējošu pasākumu ierosināšanu vajadzības gadījumā, kā arī par pārstrukturēšanas fonda pārvaldību. Dalībvalstis nosūta Komisijai atbalsta pieprasījumu sarakstu (un šo pieprasījumu kopijas), valsts cukura rūpniecības pārstrukturēšanas programmas un ziņojumus par pārstrukturēšanas pasākumu norisi.

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA

- 15.** Revīzijas laikā Palāta izvērtēja, cik lielā mērā tika sasniegti cukura tirgus reformas mērķi, un revidenti meklēja atbildes uz šādiem jautājumiem:
- a) vai cukura tirgus reforma nodrošināja turpmāku ES cukura rūpniecības konkurētspēju;
 - b) vai cukura tirgus reforma stabilizēja tirgus un nodrošināja cukura pieejamību;
 - c) vai īpašie instrumenti un mehānismi, kurus izveidoja, lai risinātu un atvieglotu problēmas, ko izraisīja pielāgošanās reformai, darbojās sekmīgi.
- 16.** Revīzijas laikā pārbaudīja arī atbilstību vides prasībām saistībā ar rūpniecību slēgšanu un cukura cenas samazināšanas iespējamo ietekmi uz patērētājiem. Revidenti turklāt pārbaudīja arī reformas izmaksas.
- 17.** Revīzijas pierādījumus savāca un pārbaudīja, rīkojot aptaujas un analizējot sistēmas, dokumentus un datus Komisijā un astoņās paraugam atlasītajās dalībvalstīs — Čehijas Republikā, Francijā, Vācijā, Grieķijā, Īrijā, Itālijā, Polijā un Spānijā¹⁹. Revīzijas praktiskais darbs tika veikts no 2008. gada beigām līdz 2009. gada vidum, un tas aptvēra pārstrukturēšanas fonda darbību reformas pirmo triju tirdzniecības gadu laikā (no 2006./07. g. līdz 2008./09. g.). Notika tikšanās ar pārstāvjiem no Eiropas Cukura ražotāju komitejas, Starptautiskās Eiropas Biešu audzētāju konfederācijas un Cukura rūpniecisko lietotāju komitejas, lai uzzinātu viņu viedokļus par cukura reformu.
- 18.** Apmeklētajās dalībvalstīs revīzijas laikā izskatīja maksājumu aģentūru reformas īstenošanas sistēmas un pārbaudīja pārstrukturēšanas atbalsta maksājumu paraugu, tostarp veicot pārbaudes uz vietas. Turklāt tika aptaujāti cukura nozares ieinteresēto personu pārstāvji (ražotāji, audzētāji, iekārtu piegādātāji un cukura rūpniecību strādnieki).

¹⁹ Šo dalībvalstu ražotāji, kuri atteicās no kvotas, veidoja vairāk nekā 70 % no kopējā atteikumu skaita katrā pārstrukturēšanas fonda darbības gadā.

I EPRIEKŠĒJAIS REVĪZIJAS ZIŅOJUMS

- 19.** Palāta 2001. gadā sagatavoja īpašo ziņojumu par cukura tirgus kopīgo organizāciju²⁰, un šajā dokumentā tika izskatīta kopējās lauksaimniecības politikas vispārējo mērķu sasniegšana. Ziņojumā bija norādīts uz ES cukura patērētājiem un rūpnieciskajiem lietotājiem uzspiestajām augstajām cenām, ražošanas kvotu sistēmas pārlikto neelastību — kvotas bija koncentrējušās ierobežota ražotāju skaita rokās — un ieteikts veikt pasākumus nozares konkurētspējas paaugstināšanai.

²⁰ ERP Īpašais ziņojums Nr. 20/2000 par cukura tirgus kopīgās organizācijas pārvaldību (OV C 50, 15.2.2001.).

APSVĒRUMI

VAI CUKURA TIRGUS REFORMA NODROŠINĀJA TURPMĀKU ES CUKURA RŪPNIECĪBAS KONKURĒTSPĒJU

- 20.** Reforma paredzēja veikt "pamatīgu restrukturizāciju, kas būtiski samazinātu Kopienas nerentablās ražošanas jaudu,"²¹ un ekonomiski stimulēt ražotājus ar zemāko produktivitāti, lai tie brīvprātīgi pārtrauktu ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanu, ņemot vērā saistības sociālajā un vides jomā, kuras uzliek ražošanas pārtraukšana²².
- 21.** Komisija paredzēja, ka piedāvātie ekonomiskie stimuli mudinās uzņēmumus ar zemāko produktivitāti, respektīvi, ražotājus, kuri nebūs konkurētspējīgi pēc reformā iecerētā cenu samazinājuma, atteikties no savām kvotām un pieņemt kompensācijas no pārstrukturēšanas fonda un ka nebūs vajadzīgi konkrētām rūpniecām vai reģioniem domāti instrumenti.
- 22.** Tāpēc reformas pamatā bija apsvērums, ka atteikšanās no šiem miljoniem tonnu, ko iegūst ražošanas iekārtās ar zemāku produktivitāti, palielinās vidējo produktivitāti un tādējādi nodrošinās ES ražotāju turpmāku konkurētspēju. Tomēr bija paredzētas arī nelielas pielāgošanas iespējas — ražotājiem bija pieejama papildu kvota aptuveni 1,5 miljonu tonnu apmērā, kuru varēja iegādāties galvenokārt tie, kuri uzskatīja, ka ir konkurētspējīgi jaunajos tirgus apstākļos.
- 23.** ES cukura rūpniecības konkurētspēja ir atkarīga, no vienas puses, no cukura ražotāju efektivitātes un, no otras puses, no biešu audzētāju spējas piegādāt ražotājiem cukurbietes par konkurētspējīgām cenām. Kaut arī reformas galvenais mērķis bija panākt, lai uzņēmumi ar zemāko produktivitāti atsakās no ražošanas kvotām, revidenti konstatēja, ka individuālu ražotāju vai rūpniecību produktivitātes salīdzinājums nav pieejams ne Komisijā, ne dalībvalstu vadošajās iestādēs. Turklāt Komisija nepieprasīja no dalībvalstīm un/vai nozares pārstāvjiem vajadzīgos datus, lai novērtētu reformas īstenošanu individuālu ražotāju vai rūpniecību produktivitātes aspektā.

²¹ Regulas (EK) Nr. 320/2006
1. apsvērums.

²² Regulas (EK) Nr. 320/2006
5. apsvērums.

24. Šajā ziņā ietekmes novērtējums aprobežojās tikai ar pētījumiem²³, kurā cukura ražošanas reģioni tika novērtēti atkarībā no audzētāju un ražotāju kopējā ienesīguma, to vērtējot kā zemu, vidēju vai augstu. Sīkāks izklāsts par rūpnīcu ienesīgumu dalībvalstīs un par baltā cukura sākotnējo kvotu līmeni ir sniegts **2. tabulā**. Veidojot šo novērtējumu, ir izmantoti dati par ES cukura rūpniecību 2001. gadā. Tomēr, kad Komisija 2005. gadā izteica reformas priekšlikumu, šie dati nebija atjaunināti, lai gan bija notikušas dažas nozīmīgas izmaiņas, piemēram, bija paaugstinājusies cukurbiešu ražība Spānijā un Apvienotajā Karalistē, bet Īrijā bija notikusi ražotāju konsolidācija un ražošanas racionalizācija.
25. Balstoties uz ietekmes novērtējumā iekļauto iedalījumu atkarībā no ienesīguma (un tā kā Komisijai nav pieejami precīzāki dati par individuālu ražotāju vai cukura rūpnīcu konkurētspēju), kā reformas mērķu sasniegšanas rādītāju Palāta izmantoja ražotāju atteikšanos no baltā cukura kvotām zema un vidēja ienesīguma reģionos. Tomēr, tā kā tie ir vidējie dati, tie neatspoguļo augsta ienesīguma individuālos ražotājus un/vai audzētājus zema ienesīguma reģionos un otrādi.

²³ Ietekmes novērtējums, kas atjaunināts 2005. gada 22. jūnijā, SEC(2005) 808.

REFORMAS PIRMAJOS DIVOS GADOS BRĪVPRĀTĪGA ATTEIKŠANĀS NO KVOTĀM NESASNIEDZA IECERĒTO LĪMENI

26. Reformas pirmajos divos gados ražotāji brīvprātīgi atteicās tikai no 2,2 miljoniem tonnu, lai gan bija plānoti seši miljoni tonnu — tas izskaidrojams ar lēnu ieviešanu otrajā gadā. Šāds rezultāts nepārprotami norādīja, ka ražotājiem piedāvātie stimuli nešķīta pietiekami pievilcīgi, lai veicinātu atteikšanos no kvotas.
27. Galvenais apsvērums, kurš ietekmēja cukura ražotāju lēmumu atteikties no kvotām vai ne, bija neskaidrības saistībā ar piedāvāto finansiālo kompensāciju. Dalībvalstis faktiski varēja izlemt, cik lielu atbalstu piešķirt ražotājiem, vismaz 10 % rezervējot audzētājiem un iekārtu piegādātājiem. Tāpēc ražotāji, iesniedzot pārstrukturēšanas atbalsta pieprasījumus, nezināja, cik lielu kompensāciju saņems.

2. TABULA

DALĪBVALSTU IEDALĪJUMS ATKARĪBĀ NO TO CUKURA RAŽOŠANAS KOPĒJĀ IENESĪGUMA

Dalībvalsts	Kopējā ienesīguma līmenis ¹	Sākotnējā kvota ² (Baltā cukura tonnas)
Īrija Grieķija Itālija Portugāle (kontinentālā daļa)	Zems	2 143 923
Čehijas Republika Dānija Spānija Latvija Lietuva Ungārija Slovēnija Slovākija Somija	Vidējs	2 923 655
Beļģija Vācija Francija (metropole) Nīderlande Austrija Polija Zviedrija Apvienotā Karaliste	Augsts	12 895 381
Citas dalībvalstis ³	Nav iekļautas	604 114
Kopā		18 567 073

¹ Dalībvalstu iedalījums atkarībā no kopējā ienesīguma, kas varētu ietekmēt iespējamo cukura ražošanas samazinājumu (3. tabula Komisijas dokumentā "Atjauninātais ietekmes novērtējums" (SEC(2003) 1022)).

² "Sākotnējā kvota" ir kvota, kas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 318/2006 III pielikumu ir sākotnēji piešķirta dalībvalstīm 2006./07. tirdzniecības gadam un kas ietver papildu kvotas, kuras nopirkas 2006./07. un 2007./08. tirdzniecības gadā.

³ "Citas dalībvalstis" ietver Rumāniju, Bulgāriju, Francijas aizjūras departamentus un Azoru salu autonomo apgabalu.

Avots: Komisija (Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, C.5. nodaļa).

- 28.** Papildu apsvēruma, kas varēja ietekmēt audzētāju lēmumu turpināt cukurbiešu audzēšanu, bija joprojām pieejamā atbalsta apmērs. Tiesību aktos ir noteikts, ka dalībvalstī, kura atsakās no vismaz 50 % kvotu, atlikušajiem audzētājiem tiks nodrošināts papildu maksājums, ko saglabās kā ar ražošanu saistītu atbalstu piecus gadus ilgā pārejas posmā. Šāda veida atbalsts tika maksāts četrās dalībvalstīs, kurās kopējais ienesīgums tika novērtēts kā zems vai vidējs un kuras samazināja kvotas par minēto apjomu²⁴; tas bija stimuls atlikušajiem audzētājiem turpināt cukurbiešu audzēšanu vēl piecus gadus.
- 29.** Spriežot par plānoto atteikšanos kopapjomu, ir jāanalizē arī starpība starp plānoto un faktisko kvotu samazinājumu, ne tikai jāizvērtē atsevišķu tirgus dalībnieku apsvērumi. Diez vai bija reāli sagaidīt, ka varēs panākt nozīmīgu attiešanos no kvotām aptuveni 30 % apmērā no kopējā apjoma, balstoties vienīgi uz zemākās produktivitātes ražotāju brīvprātīgu attiešanos. Patiesībā kopējā apvienotā kvota dalībvalstīs, kurās ražotāju produktivitāti Komisija novērtēja kā zemu vai vidēju, bija 5,1 tonna, proti, mazāka nekā plānotais samazinājums. Turklāt, ja visi šie ražotāji būtu atteikušies no savām kvotām, cukura ražošana būtu pilnībā pārtraukta 13 dalībvalstīs.
- 30.** Revīzijas laikā tika konstatēts, ka vienā dalībvalstī vienīgais ražotājs, kurš pirms cukura reformas bija uzsācis pārstrādes iekārtu konsolidāciju un racionalizāciju un kurš sevi uzskatīja par vienu no produktīvākajiem ražotājiem, slēdza savu lielo, moderno un potenciāli produktīvo cukura rūpnīcu. Savu lēmumu ražotājs pamatoja ar to, ka cenu pazemināšana var samazināt cukurbiešu piegādi līdz tik zēmam līmenim, kurš vairs nav rentabls.

²⁴ Grieķija, Ungārija, Itālija un Spānija.

SĀKOT AR REFORMAS TREŠO GADU, TIKA IEVIESTAS BŪTISKAS IZMAIŅAS...

- 31.** Kā iepriekš norādīts, brīvprātīga atteikšanās no kvotām divos pirmajos tirdzniecības gados (2006./07. g. un 2007./08. g.) notika mazākā apmērā nekā iecerēts.
- 32.** Lai sasniegtu plānoto sešu miljonu tonnu apjomu, 2007. gadā pārstrukturēšanas fondā ieviesa šādas būtiskas izmaiņas²⁵:
- pārstrukturēšanas atbalsta daļa cukura ražotājiem tika palielināta un noteikta 90 % apmērā no pārstrukturēšanas atbalsta, un, lai nodrošinātu kompensāciju arī audzētājiem, kurus skar šī reforma, tiem piešķīra vienreizēju maksājumu EUR 237,59 par zaudēto tonnu;
 - uzņēmumiem, kuri atsakās vismaz no 13,5 % no savas 2008./09. gada kvotas, par šo daudzumu nav jāmaksā pagaidu pārstrukturēšanas summa EUR 173,80 par tonnu par 2007./08. gadu;
 - tika pieņemts lēmums par obligātu nekompensēto kvotu samazinājumu 2010. gadā, ja brīvprātīgās atteikšanās no kvotas nesasnies plānoto līmeni. Šis pasākums visvairāk skars tos ražotājus, kuri nav atteikušies no nevienas no tiem piešķirtajām kvotām. Tādējādi arī šiem ražotājiem nācās apsvērt brīvprātīgu atteikšanos no ražošanas.

²⁵ Padomes 2007. gada 9. oktobra Regula (EK) Nr. 1260/2007, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 318/2006 par cukura tirgu kopīgu organizāciju (OV L 283, 27.10.2007., 1. lpp.).

... UN TIKA LIELĀ MĒRĀ SASNIEGTI PLĀNOTIE SEŠI MILJONI TONNU, TOSTARP 0,5 MILJONI TONNU IZOGLIKOZES UN INULĪNA SĪRUPA...

- 33.** Šo izmaiņu mērķis bija nodrošināt vēlamo ES cukura tirgus līdzsvaru, par sešiem miljoniem tonnu samazinot cukura, izoglikozes un inulīna sīrupa ražošanu. Ieviesto izmaiņu rezultātā 2008. un 2009. gadā ražotāji atteicās no kvotām par aptuveni 3,6 miljoniem tonnu. Līdz 2009. gadam tika slēgtas apmēram 80 rūpnīcas, un kopējais brīvprātīgi samazināto kvotu apjoms sasniedza 5,77 miljonus tonnu, no kurām 5,23 miljoni tonnu attiecās uz cukura kvotām. Izoglikozes ražotāji atteicās no 0,22 miljoniem tonnu, bet inulīna sīrupa ražotāji — no visām tiem pieejamajām kvotām jeb 0,32 miljoniem tonnu (sīkāk ir sniegts *II pielikumā*). Tādējādi nebija jāpiemēro nozīmīga ražošanas galīga samazināšana.

... LAI GAN NO KVOTĀM ATTEICĀS ARĪ RAŽOTĀJI, KURU KONKURĒTSPĒJA NEBIJA ZEMA

34. Komisijas dienesti apstiprināja, ka pēc pārstrukturēšanas perioda otrā gada kļuva skaidrs — plānoto kvotu samazinājumu nevarēs sasniegt tikai ar cukura ražošanas pārtraukšanu vien vismazāk konkurētspējīgākajās rūpnīcās tajos apgabalos, kas vismazāk piemēroti cukurbiešu audzēšanai. Tāpēc tika izveidoti visiem ražotājiem ļoti pievilcīgi stimuli, kas tos mudinātu atteikties vismaz no zināmas viņiem piešķirto kvotu daļas, lai panāktu plānoto samazinājumu un lai nozare no jauna varētu atgūt tirgus līdzsvaru.
35. Revīzijas laikā tika konstatēti gadījumi, kad uzņēmumi, kuri sevi uzskatīja par ļoti produktīviem, iegādājās papildu cukura ražošanas kvotas, bet pēc tam no tām atteicās, galvenokārt tāpēc, lai novērstu risku piedzīvot nekompensētu kvotu samazinājumu. Revīzijas laikā aptaujātie ražotāju pārstāvji Francijā, Vācijā un Polijā norādīja, ka galvenais iemesls, kāpēc tie atteikušies no daļas piešķirto kvotu, bija vēlēšanās novērst risku, ka kvotas samazina, neizmaksājot kompensāciju.
36. Turklāt atteikto kvotu skaits attiecīgajā tirdzniecības gadā un dalībvalstī liecina par to, ka ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanas pārtraukšana aptvēra uzņēmumus visās produktivitātes kategorijās, lai gan sākotnējais mērķis bija stimulēt mazāk konkurētspējīgos ražotājus atteikties no savām kvotām.
37. Kopumā nozare atteicās no kvotām gandrīz sešu miljonu tonnu apmērā, tostarp no 5,2 miljoniem tonnu baltā cukura kvotu. Atteikšanās no pieejamajām cukura ražošanas kvotām bija ievērojami lielāka apgabalos, kuru produktivitāti uzskatīja par vidēju vai zemu, taču no 2,4 miljoniem tonnu jeb no aptuveni 47 % kvotu (kas ir 19 % no to sākotnējās kvotas) atteicās ražotāji, kuru rūpnīcas atradās reģionos, ko Komisija uzskatīja par konkurētspējīgākajiem (sk. **III pielikumu**).

- 38.** Šāds stāvoklis rada šaubas par to, cik efektīvi no ražotāju viedokļa bija pasākumi, kurus ieviesa, lai nodrošinātu nozares turpmāku konkurētspēju. Tieši sākot ar trešo reformas gadu ieviestie pasākumi nebija pietiekami virzīti uz izraudzītā mērķa sasniegšanu.

²⁶ Regula (EK) Nr. 320/2006.

²⁷ Regulas (EK) Nr. 318/2006 8. un 9. pants.

REFORMA STIMULĒJA KVOTU SAMAZINĀŠANU UN VIENLAIKUS PIEŠĶĪRA PAPILDU KVOTAS

- 39.** Cukura reforma ieviesa plašu mehānismu klāstu, kuri reizēm bija savstarpēji pretrunīgi. Viens no tiem attiecās uz vēlamā ražošanas kvotu līmeņa ieviešanu.

- 40.** No vienas puses, reforma paredzēja sniegt pārstrukturēšanas atbalstu, lai stimulētu cukura ražošanas uzņēmumus pārtraukt ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanu un tādējādi saglabātu tirgus stabilitāti²⁶, bet, no otras puses, lai nodrošinātu vienmērīgu pāreju saskaņā ar PTO lēmumu (5. punkts), reforma paralēli piedāvāja tiem pašiem uzņēmumiem papildu kvotas, kopumā 1,5 miljonus tonnu²⁷, kas sadalītas šādi:

- **cukura papildu kvota.** Cukura ražošanas uzņēmums var lūgt piešķirt cukura papildu kvotu ne vairāk kā 1,1 miljonu tonnu, un par katru piešķirto papildu tonnu uzņēmums maksā vienreizēju nodevu EUR 730 apmērā. Bija nopirkts apmēram viens miljons tonnu;
- **izoglikozes papildu kvota.** Uzņēmumiem piešķīra 300 000 tonnas izoglikozes papildu kvotas proporcionāli jau esošajām izoglikozes kvotām. Šīs papildu kvotas piešķīra bez maksas;
- **izoglikozes papildkvota.** Itālijas, Lietuvas un Zviedrijas uzņēmumi varēja lūgt piešķirt izoglikozes papildkvotu ne vairāk kā 103 000 tonnu pret vienreizēju nodevu EUR 730 apmērā par katru piešķirto papildu tonnu. Līdz pat revīzijas veikšanas dienai neviens uzņēmums nebija izmantojis iespēju iegādāties papildkvotas.

- 41.** Papildu kvotu piedāvāšanu varēja pamatot ar vēlmi veicināt konkurētspēju, ciktāl tā attiecās uz produktīvākajiem ražotājiem, taču tā neizbēgami pastiprināja prasības samazināt kvotas kopumā, lai sasniegtu vēlamo tirgus līdzsvaru.
- 42.** Faktiski tika piešķirts aptuveni viens miljons tonnu cukura papildu kvotu uzņēmumiem, kuri samaksāja vienreizēju nodevu EUR 730 par katru piešķirtās kvotas tonnu. Revidenti konstatēja gadījumus, kad uzņēmumi par ekvivalentu kompensāciju atteicās no šīm nesēn iegādātajām cukura papildu kvotām galvenokārt reformas otrajā posmā, lai novērstu risku piedzīvot nekompensētu kvotu samazinājumu, par kuru tika paziņots 2007. gadā (sk. 32. punkta c) apakšpunktu). Summa, ko uzņēmumi samaksāja par papildu kvotu iegādi, ir gandrīz tāda pati kā summa, kuru tie vēlāk saņēma par atteikšanos no tām, tādējādi tam nebija praktiski nekādas finansiālas ietekmes. Tomēr nav loģiski, no vienas puses, palielināt kvotas, bet, no otras puses, vēlāk izvirzīt mērķi tās samazināt. Turklāt šāda politika negatīvi ietekmēja ES budžetu, par ko sīkāk izklāstīts turpmākajos šā ziņojuma punktos.
- 43.** Līdz ar to izoglikozes ražošanai tika bez maksas piešķirtas 300 000 tonnas papildu kvotas, un tie paši uzņēmumi vēlāk saņēma finanšu stimulus, lai no tām atteiktos. Līdz 2009. gadam izoglikozes ražotāji bija atteikušies no 222 316 tonnām un kompensācijā saņēma pārstrukturēšanas atbalstu apmēram 97 miljonus EUR²⁸. Jāsecina, ka reforma finansēja uzņēmumus par atteikšanos no kvotām, kuras tiem tika piešķirtas bez maksas. Nav skaidrs, kāpēc šīs bez maksas piešķirtās papildu kvotas tika iekļautas turpmākajā kvotu samazināšanas plānā. Turklāt papildu izmaksas, kuras izraisīja šie lēmumi, nav attaisnojamas.

²⁸ Izoglikozes ražotāji varēja pretendēt uz atbalstu par daļēju demontāžu (ja vien tie pilnībā nedemontēja cietes ražotnes), tādējādi minēto summu veido kompensācijas atbalsts, kas reizināts ar tonnu skaitu, no kurām atteicās attiecīgajā tirdzniecības gadā, proti, EUR 547,50 × 32 664 t, no kurām atteicās 2007./2008. tirdzniecības gadā, + EUR 468,75 × 60 568 t, no kurām atteicās 2008./2009. tirdzniecības gadā, + EUR 390,00 × 129 083 t, no kurām atteicās 2009./2010. tirdzniecības gadā.

IEVIESTAJIEM PASĀKUMIEM BIJA MAZA IETEKME UZ AUDZĒTĀJU INDIVIDUĀLO KONKURĒTSPĒJU

44. Cukurbiešu audzētāju konkurētspēja jeb viņu spēja piegādāt ražotājiem cukurbietes par konkurētspējīgām cenām ir atkarīga no tā, vai viņi var samazināt vienas cukurbiešu tonnas audzēšanas izmaksas, lai cena atbilstu ar reformu noteiktajai samazinātajai cukura cenai. Reforma, izmantojot vienotā maksājuma shēmu, daļēji kompensēja cukurbiešu audzētājiem ieņēmumu samazinājumu, ko radīja ievērojams minimālās cenas samazinājums par cukurbietēm, tomēr ieviestajiem pasākumiem bija maza ietekme uz viņu individuālo konkurētspēju.
45. Patiešām, atsevišķās dalībvalstīs Komisija ietekmes novērtējuma vajadzībām pārbaudīja peļņas sliekšni, proti, zemāko līmeni, kas liek audzētājam atteikties no cukurbiešu audzēšanas un pievērsties citu cenas ziņā konkurētspējīgāku kultūru audzēšanai, un norādīja, ka cukurbiešu audzētājiem vairākumā šo dalībvalstu peļņas sliekšnis bija krietni augstāks (sk. **3. tabulu**), nekā kopš 2009. gada oktobra maksātā minimālā cena par cukurbiešu tonnu (apmēram EUR 26).

3. TABULA

ATSEVIŠĶU DALĪBVALSTU IEDALĪJUMS ATKARĪBĀ NO APLĒSTĀ VIDĒJĀ PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU SLIEKŠNA CENAI PAR CUKURBIETĒM, KAD TĀS PĀRDOD AUDZĒTĀJS

Ievērojami lielāks nekā EUR 25 par tonnu		Tuvu EUR 25 par tonnu	
Dalībvalsts	Peļņas sliekšnis cenai (EUR par tonnu)	Dalībvalsts	Peļņas un zaudējumu sliekšnis cenai (EUR par tonnu)
Somija	44	Beļģija / Nīderlande	30
Itālija	42	Dānija	25
Apvienotā Karaliste	40	Francija	26
Austrija	40	Vācija	30
Spānija	36		
Zviedrija	34		
Grieķija	34		

Avots: Izmantoti dati no Komisijas dokumenta SEC(2005) 808, 11. lpp.

- 46.** Turklāt, tā kā cukurbietes būtu jāaudzē netālu no cukura rūpnīcām (sk. 1. punktu), audzētājam ir sarežģīti nogādāt bietes uz citu uzņēmumu, ja vietējā cukura rūpnīca tiek slēgta. Tāpēc daudzos gadījumos pat tie audzētāji, kuri vēlējās vai varēja paaugstināt efektivitāti, piemēram, palielinot ražu no hektāra, nespēja to izdarīt, ja tika pieņemts lēmums slēgt vietējo cukura rūpnīcu. Revidenti konstatēja gadījumus, kad ražotāji slēdza cukura rūpnīcas tāpēc, ka tām bija relatīvi zema jauda un novecojusi tehnoloģija, lai gan cukurbiešu audzētāji bija panākuši augstāko cukurbiešu ražību no hektāra.
- 47.** Šādos apstākļos reformas ierosinājumi nestimulēja to cukurbiešu audzētāju konkurētspējas palielināšanu, kuri bija nolēmuši turpināt darbu šajā nozarē.

TAGADĒJĀ KVOTU SISTĒMA IR PALIKUSI TIKPAT NEELASTĪGA UN IEROBEŽOŠA KĀ IEPRIEKŠĒJĀ

- 48.** Iepriekšējā īpašajā ziņojumā par cukura tirgus kopīgo organizāciju (sk. 18. punktu) Palāta pievērsa uzmanību kvotu sistēmas neelastībai un secināja, ka "valstīm piešķirtās kvotas kavēja ražošanas pārvietošanu uz produktīvākiem reģioniem,"²⁹ "nedarbojas normālie konkurences mehānismi, un dažos gadījumos cukura rūpnīcas maksāja soda naudu par konkurences noteikumu pārkāpumiem,"³⁰ un konstatēja, ka Komisijai būtu vajadzējis pievērst uzmanību šķēršļiem, kuri neļauj jauniem cukurbiešu audzētājiem pievienoties kvotu sistēmai³¹.
- 49.** Tāpēc Komisija 2004. gadā sagatavoja paziņojumu³², kurā sākotnēji ierosināja cukura nozares reformu, kas pamatotos uz kvotu vienlaidu samazināšanu un veicinātu kvotu pārdali starp ražotājiem ES. Tomēr šo priekšlikumu nepieņēma, jo vairākums dalībvalstu noraidīja domu par kvotu pārdali Kopienas iekšienē.

²⁹ ERP Īpašā ziņojuma Nr. 20/2000 72. punkta d) apakšpunkts.

³⁰ ERP Īpašā ziņojuma Nr. 20/2000 83. punkts.

³¹ ERP Īpašā ziņojuma Nr. 20/2000 23. punkta d) apakšpunkts.

³² Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam "Ilgtspējīga lauksaimniecības modeļa izveide Eiropā jaunās kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) rezultātā — cukura sektora reforma", COM(2004) 0499 galīgā redakcija.

50. Attiecībā uz cukura rūpniecības pārstrādes efektivitāti tagadējā kvotu sistēmā ir saglabājusies iepriekšējās sistēmas neelastība un ierobežojumi, piemēram, individuālo kvantitatīvo kvotu noteikšana katram audzētājam noteiktās dalībvalstīs, kvotu tirdzniecības neesamība un ierobežotās iespējas tās pārnest, izraisa pārmērīgu ražošanas jaudas stagnāciju un samazina gan audzētāju, gan ražotāju iespējas efektivitāti paaugstināt. Revīzijas laikā apstiprinājās, ka dažās no revidētajām dalībvalstīm kvotu ierobežojumi kavē potenciālu jauno audzētāju iekļaušanos sistēmā un ka tagadējo audzētāju piegādes tiesības nevar grozīt bez viņu piekrišanas. Tas rada nozīmīgus ierobežojumus cukura ražošanas tirgū.

51. Daži audzētāji centās samazināt šo ierobežojumu ietekmi ar privātu iniciatīvu palīdzību, tomēr kopumā šie ierobežojumi traucē piemērot ekonomiskās ilgtspējas principu, kuru ietekmes novērtējumā Komisija iesaka uzlabot, "pamazām attālinoties no ražošanas jaudu sadales principa, kurš pašlaik izpaužas kā cukura kvotu sistēma, un pievērsties konkurētspējīgākai un vairāk uz tirgu orientētai nozarei."

VAI CUKURA TIRGUS REFORMA STABILIZĒJA TIRGUS UN NODROŠINĀJA CUKURA PIEEJAMĪBU

52. Viens no cukura reformas mērķiem bija tirgus stabilizēšana un cukura pieejamības nodrošināšana³³. Revīzijas laikā Palāta pārbaudīja, vai šis mērķis ir sasniegts.

CENAS ES CUKURA TIRGŪ LĪDZ ŠIM BIJA STABILAS UN DAUDZ NEATŠĶĪRĀS NO SALĪDZINĀMAJĀM CENĀM

53. Revīzijas laikā Palāta izvērtēja, vai ir sasniegts līdzsvars cukura tirgū, ņemot vērā to, vai patēriņš ir samērīgs ar ražošanu un importu, no kura atskaitīts eksports, un vai tirgus cenas atbilst salīdzināmajām cenām.

³³ Produktu pieejamība un tirgu stabilitāte ir KLP mērķis, kurš noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību (tā sauktā Lisabonas līguma) 39. pantā, bijušajā EK Līguma 33. pantā, un tādējādi attiecas arī uz cukura tirgus kopīgo organizāciju.

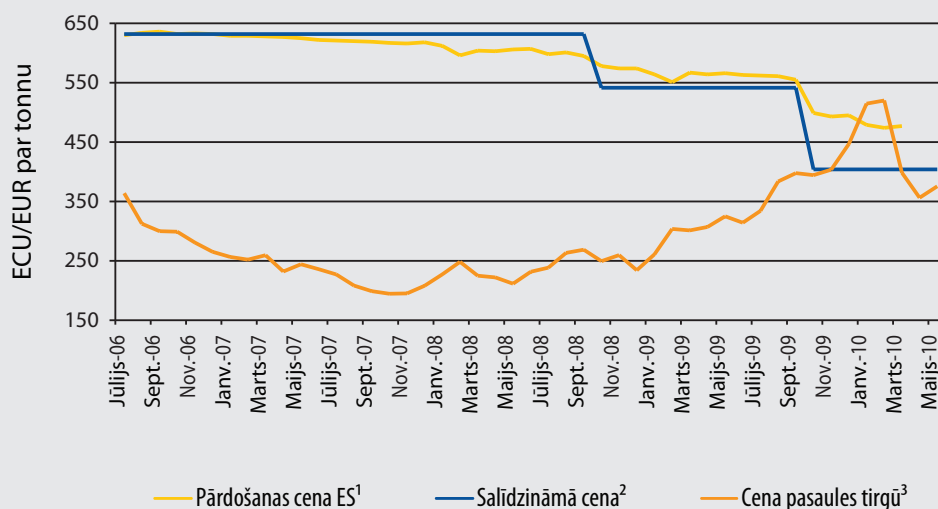
54. Revidenti konstatēja, ka pirmajos trīs gados ES cukura tirgus bija stabils (sk. **3. grafiku**), un reformas sākumposmā cenas daudz neatšķīrās no salīdzināmajām cenām.

**PRODUKTA PIEEJAMĪBAS GARANTĒŠANA:
RAŽOŠANAS KVOTU LĪMENIS IR ZEMĀKS PAR ES
PATĒRIŅU, UN PAŠLAIK ES IR KĻUVUSI PAR CUKURA
NETO ĪMPORTĒTĀJU**

55. Cukura tirgu ietekmēja divi faktori: palielinājās imports un samazinājās iespējas eksportēt cukuru, par to saņemot subsīdijas. Faktiski kopš 2009. gada 1. oktobra vairs nepastāv kvantitatīvi ierobežojumi importam no vismazāk attīstītajām valstīm, kuras gūst labumu no *EBA* iniciatīvas.

3. GRAFIKS

BALTĀ CUKURA CENA REFORMAS LAIKĀ

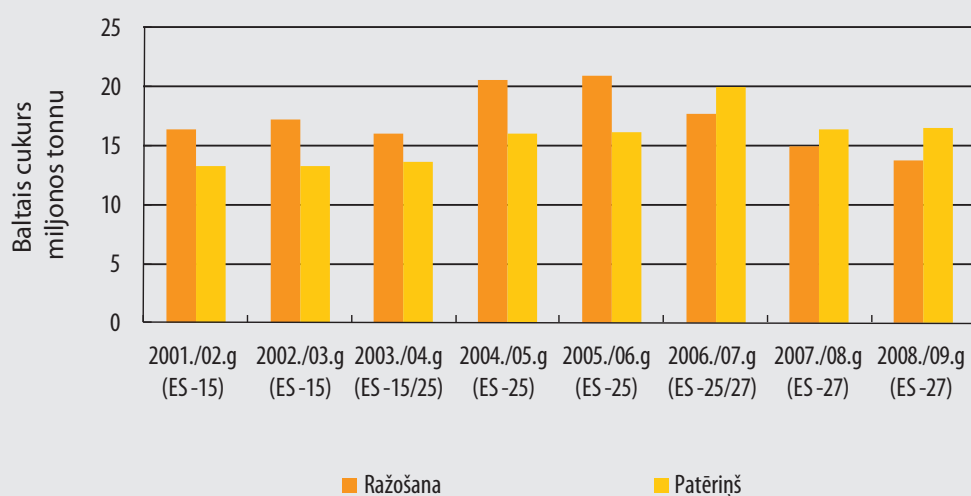

- Piezīmes: ¹ Baltā cukura vidējā cena Kopienā, kuru paziņojuši ES cukura ražotāji un rafinētāji. (Ražotāja cena standarta kvalitatē cukuram ar viendabīgiem granulētiem kristāliem, neiesaiņotam vai fasētam lielos maisos.)
² Regulā Nr. 318/2006 noteiktā salīdzināmā cena.
³ Nākotnes cenas Londonas Starptautiskajā nākotnes finanšu iespēju darījumu biržā (*LIFFE*) (standarta kvalitātes cukurs, FOB (franko uz kuģa), transports un nostiprināšana).
- Avots: ⁽¹⁻²⁾ Komisija, Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, C.5.grupa.
⁽³⁾ Cukura nozare 2010. g. un mēneša statistika, ONIGC (88.–89. lpp.), *France Agrimer*.

- 56.** Tādējādi par galveno tirgus stabilizācijas faktoru ir kļuvis iekšējās ražošanas apjoms, kāds vajadzīgs, lai apmierinātu ES pieprasījumu. Reformas mērķis, kurš kopumā tika sasniegts, bija samazināt iekšējo ražošanu, izmantojot atteikšanos no kvotām, taču šie pasākumi izmainīja ES tirgus apgādes struktūru; pirms reformas cukura ražošana krietni pārsniedza iekšējo patēriņu, bet līdz ar reformu ražošanas līmenis ievērojami saruka un bija mazāks par patēriņu, tāpēc ES ir kļuvusi par neto importētāju, jo tā saražo tikai 85 % no patēriņam vajadzīgā daudzuma (sk. **4. grafiku**).
- 57.** Importa turpmāka palielināšanās var nelabvēlīgi ietekmēt ES cukura tirgus līdzsvaru, un Komisijai, iespējams, būs jāīsteno cukura izņemšanas mehānisms, lai atkal samazinātu ES ražotāju kvotas un tādējādi vēl vairāk samazinātu ES cukura ražošanas jaudu, kas droši vien liks slēgt vēl dažas cukura rūpnīcas. Noteikti jāatzīmē, ka ražošanas jaudas atjaunošanai iepriekšējā līmeni vajag salīdzinoši ilgu laiku, tāpēc, ņemot vērā lielās kapitālizmaksas, ir maz ticams, ka pēc tam, kad jauda ir samazināta, to varēs atgūt īsā laikā.

4. GRAFIKS

CUKURA RAŽOŠANA UN PATĒRIŅŠ ES NO 2001./02. LĪDZ 2008./09. GADAM

Piezīme: 2006./07.g. (ES-25/ES-27) ir 15 mēneši.

Avots: Komisija, Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, C.5. nodaļa.

- 58.** Tādējādi ES ir kļuvusi arvien vairāk atkarīga no šā lauksaimniecības pārtikas un ķīmiskajai rūpniecībai stratēģiski svarīgā produkta importa, taču jauni cukura pielietojumi, piemēram, bioetanolā ražošanā, rada arvien lielāku pieprasījumu. Turklāt pasaules tirgus kļūst arvien nepastāvīgāks, jo piegādēs dominē neliels skaits eksportētājvalstu.
- 59.** Esošie dati norāda, ka turpmāk cukura pieejamība un ES tirgus stabilitāte būs atkarīga no šādiem faktoriem:
- a) vai ražotāji spēs samaksāt audzētājiem pietiekami augstu cenu, lai tie vēlētos turpināt cukurbiešu piegādi;
 - b) cik lielā mērā trešās valstis, ar kurām ES ir noslēgusi divpusējus tirdzniecības nolīgumus, būs ieinteresētas eksportēt cukuru uz ES. Šī ieinteresētība ir atkarīga no daudziem faktoriem, piemēram, no cukura cenas pasaules tirgū, transporta izmaksām, citu kultūru audzēšanas izmaksām un citiem faktoriem, un tas rada lielāku nenoteiktību ES tirgus cukura apgādē.

RAŽOŠANAS PĀRCELŠANAS RISKS

- 60.** Paplašinātās trešo valstu iespējas piekļūt tirgum pamudina ražotājus ieguldīt šajās valstīs. Tāpēc palielinās risks, ka dažas ES ražotnes pārceļas, bet tas pastiprinās ES atkarību no importa un, iespējams, negatīvi ietekmēs sociālo vidi tajos ES reģionos, kurus skars šī rūpnīcu pārcelšana.
- 61.** Palāta konstatēja, ka vismaz trīs ES ražotāju koncerni, kas saņēma atbalstu pēc atteikšanās no kvotām un slēdza rūpnīcas ES teritorijā, ir ieguldījuši cukura ražotnēs trešās valstīs vai ir noslēguši tirdzniecības nolīgumus ar tām valstīm, kurām ES ir garantējusi tirdzniecības koncesijas. Tāpēc daži ražotāji reaģēja uz kvotu samazināšanu ES robežās, importējot cukuru no trešām valstīm.

IEGUVUMS NO CUKURA CENAS SAMAZINĀŠANĀS

- 62.** Šī reforma ir paredzēta, lai samazinātu cukura cenu par 36 %³⁴, un tik tiešām cukura cena ES ir kritusies līdz ar salīdzināmās cenas pazemināšanu. Cukura cenu samazinājums kopš reformas sākuma ir attēlots **3. grafikā**.
- 63.** Viens no kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem³⁵ ir panākt, ka patērētāji produktus saņem par samērīgām cenām. Patēriņa cenas veidošanās ir sarežģīts process — cenu ietekmē ne tikai izejmateriālu izmaksas, bet arī tādi parametri kā energoresursu un darbaspēka izmaksas. Tāpēc ir ļoti grūti noteikt, cik lielā mērā salīdzināmā cena, kas noteikta par ražotāju pārdo to neiesaiņoto cukuru, ietekmēs to cenu, kas būs jāmaksā galapatērētājam. Komisija ir uzsvērusi vajadzību “nodrošināt, ka informācija par patēriņa preču cenu kritumu nekavējoties nonāk līdz patērētājiem”³⁶. Tomēr pētījumos³⁷, kuri veikti Komisijas uzdevumā, ir norādīts, ka neiesaiņotā cukura cenas samazinājumu diez vai atsauksies uz galapatērētāju. Attiecībā uz pārstrādes produktiem, kuros izmanto vairāk nekā divas trešdaļas no cukura patēriņa, lielāko daļu izmaksu ietaupījuma, kas radies cenu samazināšanās rezultātā, pievienos rūpniecisko ražotāju peļņas daļai³⁸; atlikusī trešdaļa cukura patēriņa attiecas uz cukura mazumtirdzniecību, un cenas pārnesi šajā segmentā ietekmē izplatīšanas tīklu koncentrācija³⁹.
- 64.** Turklāt pēc reformas cukura ražošana ir vēl vairāk koncentrējusies — 75 % no ES iekšējās produkcijas pašlaik saražo tikai seši cukura rūpniecības koncerni.

³⁹ “Cukura apgādes un mazumtirdzniecības izmaksu starpību dažādās dalībvalstīs izraisa atšķirības tirgus struktūrā (monopolistiski vai monopolveida tirgi, savas ietekmes tirgū (ļāunprātīga) izmantošana) un (makro)ekonomiskā un politiskā vide. Atšķirības izpaužas transporta, darbaspēka vai investīciju izmaksās, pievienotās vērtības un peļņas nodokļa lielumā utt., un tas viss kopā ietekmē cenu veidošanos vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā. Šīs atšķirības atspoguļosies atšķirīgās mazumtirdzniecības tirgus cenās.” Avots: Nīderlandes Ekonomikas institūta pētījums “Evaluation of the Common Organisations of the Markets in the Sugar Sector” [“Cukura tirgus kopīgās organizācijas novērtējums”], 77. lpp.

³⁴ Starpība starp intervences cenu pirms reformas ieviešanas un salīdzināmo cenu pēc reformas ieviešanas ir 36 %.

³⁵ Līguma par Eiropas Savienības darbību 39. pants (bijušais EK Līguma 33. pants).

³⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pārtikas cenas Eiropā”, COM(2008) 821 galīgā redakcija.

³⁷ Nīderlandes Ekonomikas institūta pētījums “Evaluation of the Common Organisations of the Markets in the Sugar Sector” [“Cukura tirgus kopīgās organizācijas novērtējums”] un AgraCEAS Consulting Ltd. pētījums “Price transmission in the agri food sector” [“Cenu pārnese lauksaimniecības un pārtikas nozarē”].

³⁸ “Jāatzīmē, ka cukuru saturošu produktu pieprasījuma cena parasti nemainās atkarībā no pieprasījuma. Šo produktu rūpnieciskos ražotājus īpaši neietekmēs cukura cenas pieaugums, jo tie var pārnest augstākās izmaksas uz galapatērētāju, nezaudējot lielus pārdošanas apjomus. Ražotāji parasti atzinīgi uzņem cukura cenas samazināšanos, jo tas ļauj pievienot lielāko daļu izmaksu ietaupījuma peļņas daļai. Tāpēc ražotājiem nav stimula šo ietaupījumu pārnest uz galapatērētāju.” Avots: Nīderlandes Ekonomikas institūta pētījums “Evaluation of the Common Organisations of the Markets in the Sugar Sector” [“Cukura tirgus kopīgās organizācijas novērtējums”], 76. lpp.

VAI ĪPAŠIE INSTRUMENTI UN MEHĀNISMI, KURUS IZVEIDOJA, LAI RISINĀTU UN ATVIEGLOTU PROBLĒMAS, KO IZRAISĪJA PIELĀGOŠANĀS REFORMAI, DARBOJĀS SEKMĪGI

65. Tiesību aktos cita starpā ir izvirzīts mērķis nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem⁴⁰.
66. Bija paredzams, ka atteikšanās no cukurbiešu audzēšanas un cukura rūpnīcu slēgšana saistībā ar pārstrukturēšanas pasākumiem izraisīs nozīmīgu tiešu un netiešu ietekmi uz lauku iedzīvotāju sociālo vidi, kā arī uz reformas skartajiem reģioniem. Ietekmes novērtējumā tika aplēsts, ka attiecīgajos apgabalos zaudēs darbu ļoti daudz cilvēku — tas attieksies uz vismaz 4500 lauksaimniekiem, 24 500 nodarbinātajiem cukura rūpnīcās un 49 000 cilvēkiem, kas nodarbināti ar šo nozari saistītās darba vietās⁴¹.
67. Tāpēc tiesību aktos ir minēta pārstrukturēšanas fonda izveide, no kura finansē īpašus instrumentus un mehānismus, proti, pārstrukturēšanas atbalstu, dažādošanas atbalstu un pārejas posma atbalstu, lai risinātu un atvieglotu problēmas, kas saistītas ar pielāgošanos reformai, tādējādi nodrošinot pietiekami augstu dzīves līmeni cukura nozarē nodarbinātajiem lauku iedzīvotājiem.
68. Revīzijas laikā tika vērtēti šie instrumenti un mehānismi, un šo izvērtējumu rezultāti ir izklāstīti turpmāk.

PĀRSTRUKTURĒŠANAS ATBALSTS RAŽOTĀJIEM UN VIŅU SAISTĪBAS SOCIĀLAJĀ UN VIDES JOMĀ

69. Ražotāji, kuri pārtrauca ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanu un atteicās no attiecīgajām kvotām, varēja prasīt pārstrukturēšanas atbalstu, kuru aprēķināja kā fiksētu summu par katru kvotas tonnu, no kuras atteicās ražotājs⁴². Tiem ražotājiem, kuri atteicās no cukura kvotām, piešķīra apmēram 90 % no pārstrukturēšanas atbalsta⁴³, bet pārējo daļu — cukurbiešu audzētājiem un iekārtu piegādātājiem. Arī inulīna sīrupa ražotājiem garantēja 90 % no atbalstam paredzētās summas. Izoglikozes ražotāji, kuri atteicās no savām kvotām, varēja saņemt 100 % no pārstrukturēšanas atbalstam paredzētajām kompensācijām.

⁴⁰ Padomes Regulas (EK) Nr. 318/2006 2. apsvērums.

⁴¹ Arī konsultāciju firmas EuroCARE 2003. gada jūlijā publicētajā pētījumā "Study to assess the impact of future options for the future reform of the sugar CMO" ["Cukura TKO gaidāmās reformas radīto izmaiņu ietekmes novērtējums"] ir atzīts, ka ar cukura rūpniecību saistītās darba vietās nodarbina divreiz vairāk cilvēku nekā tieši cukura rūpnīcās.

⁴² Regulas (EK) Nr. 320/2006 3. panta 5. punkts.

⁴³ Jāatzīmē, ka Regulas (EK) Nr. 320/2006 3. panta 6. punktā ir noteikts, ka izmaksājamā summa ir "vismaz 10 % no attiecīgā restrukturizācijas atbalsta", taču ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1261/2007 tā ir grozīta uz "10 %".

- 70.** Cukura ražošana ES ir diezgan koncentrēta, tāpēc pārstrukturēšanas atbalsta piešķiršana ir ierobežota. Astoņās apmeklētajās dalībvalstīs ir slēgtas 45 rūpnīcas, kuras kompensācijā par atteikšanos no cukura kvotām aptuveni 3,7 miljonu tonnu apmērā saņem pārstrukturēšanas atbalstu apmēram 2,1 miljardu EUR (*IV pielikums*).
- 71.** Ražotājiem, kuri pārtrauca ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanu, bija jāuzņemas saistības sociālajā un vides jomā. Attiecīgajos tiesību aktos ir noteikts, ka pārstrukturēšanas atbalsta pieprasījumā iekļauj "sociālo plānu, kurā norādītas paredzētās darbības, jo īpaši attiecībā uz attiecīgā darbaspēka pārkvalificēšanos, pārcelšanu un priekšlaicīgu aiziešanu pensijā."⁴⁴

⁴⁴ Regulas (EK) Nr. 320/2006 4. panta 3. punkta f) apakšpunkts.

LIELAS ATŠĶIRĪBAS PĀRSTRUKTURĒŠANAS ATBALSTĀ, NO KURA ATSKAITĪTI DEMONTĀŽAS IZDEVUMI

- 72.** Pārstrukturēšanas atbalsts nebija paredzēts vienīgi rūpnīcu demontāžas tiešo izmaksu atlīdzināšanai. Saskaņā ar Komisijas teikto atbalsts bija paredzēts arī ar kvotu samazināšanu izraisīto ekonomisko, sociālo un ar vidi saistīto seku novēršanai. Revīzijas laikā Palāta pārbaudīja saistību starp ražotājiem piešķirto pārstrukturēšanas atbalstu apmeklētajās dalībvalstīs un to budžetā paredzētajām tiešajām rūpnīcu slēgšanas izmaksām, respektīvi, rūpnīcas slēgšanas izmaksas, no kurām atskaitīti izdevumi par iespējamu kvotu vērtības noteikšanu. Revidenti konstatēja, ka nebija skaidri definēts, kuras izmaksas ir jāiekļauj pārstrukturēšanas plānos, un ka budžetā paredzētās izmaksas nebija salīdzināmas starp dalībvalstīm. Tāpēc pieejamie dati atspoguļo ļoti lielas atšķirības, sākot no neto pārpalikuma EUR 390 par katru atteikto tonnu salīdzinājumā ar tirajām slēgšanas izmaksām un beidzot ar neto deficītu EUR 226 par tonnu (*IV pielikums*).

NEPIETIEKAMA SOCIĀLO SAISTĪBU IZPILDES UZRAUDZĪBA

- 73.** Reformas rezultātā visā ES tika slēgtas apmēram 80 rūpnīcas. Komisija neprasīja, lai dalībvalstis ziņotu par tiešo sociālo ietekmi, ko izraisīja ražošanas iekārtu demontāža. Revidenti konstatēja, ka Komisijai ne vienmēr ir pieejama šāda informācija un ka nav visaptverošu datu par to, kā atteikšanās no kvotām ir ietekmējusi vietējo tautsaimniecību, cik darbavietas ir zudušas un vai cilvēkiem, kuri iepriekš bija nodarbināti slēgtajās rūpnīcās, ir piedāvāts cits darbs. Tāpēc ir grūti novērtēt, kā reforma kopumā ietekmēja attiecīgos apgabalus.

NOVĒLOTA SAISTĪBU IZPILDE VIDES JOMĀ

- 74.** Ražošanas iekārtu slēgšana skar arī nopietnus ar vidi saistītus jautājumus, jo attiecīgajos tiesību aktos ir noteikts, ka tādos gadījumos ir jāveic atbilstoši pasākumi saistībā ar ražošanas iekārtu demontāžu un vides apstākļu atjaunošanu ražotņu teritorijā. Revīzijas laikā tika konstatēti gadījumi, kad saistības vides jomā tika izpildītas ar lielu kavēšanos vai arī pastāvēja nopietnas bažas, ka ražotāji var nepagūt tās izpildīt noteiktajā termiņā. 2009. gada decembrī Komisija grozīja tiesību aktus, lai pagarinātu šo termiņu līdz 2011. gada septembrim⁴⁵.

PĀRSTRUKTURĒŠANAS ATBALSTS AUDZĒTĀJIEM UN IEKĀRTU PIEGĀDĀTĀJIEM, KURUS IR IETEKMĒJUSI ATTEIKŠANĀS NO KVOTĀM

- 75.** Gadījumos, kad notika atteikšanās no cukura kvotām, kas bija lielākā daļa no kvotu atteikumiem, daļu no pārstrukturēšanas atbalsta (vismaz 10 % līdz 2007. gadam, 10 % — turpmākajos gados) rezervēja cukurbiešu audzētājiem, kurus skāra šī atteikšanās, kā arī iekārtu piegādātājiem, kuri tiem sniedza specializētus pakalpojumus⁴⁶. Arī cigoriņu audzētājiem, kurus ietekmēja atteikšanās no inulīna sīrupa kvotām, rezervēja daļu atbalsta. Savukārt kukurūzas audzētājiem nebija paredzēts nekāds atbalsts, kad no savām kvotām atteicās izoglikozes ražotāji. Valsts atbildīgās iestādes lēma par līdzekļu piešķiršanu pēc apspriešanās ar audzētāju pārstāvjiem un atbilstīgos gadījumos⁴⁷ — ar iekārtu piegādātājiem. 2007. gadā vienreizēju maksājumu EUR 237,50 par zaudēto tonnu⁴⁸ piešķīra tiem audzētājiem, kurus skāra atteikšanās no kvotām, un šī summa veidoja lielāko daļu no viņiem izmaksātās kompensācijas.

⁴⁵ Komisijas 2009. gada 4. decembra Regula (ES) Nr. 1204/2009, ar ko groza Komisijas Regulu (EK) Nr. 968/2006, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 320/2006, ar ko nosaka pagaidu shēmu cukura rūpniecības restrukturizācijai Kopienā (OV L 323, 10.12.2009., 64. lpp.).

⁴⁶ 3. panta 6. punkts Regulā (EK) Nr. 320/2006, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1261/2007.

⁴⁷ Polijā nebija iekārtu piegādātāju apvienības, tāpēc valsts atbildīgās iestādes uz apspriedēm uzaicināja trīs piegādātājus.

⁴⁸ Regula (EK) Nr. 1260/2007.

DAŽĀDOŠANAS ATBALSTS

- 76.** Reformas rezultātā tika slēgtas apmēram 80 cukura rūpnīcas. Tām ir cieša teritoriāla saikne ar apkārtnes iedzīvotājiem. Īpaši attālos un nelabvēlīgos apgabalos rūpnīcu slēgšana var ļoti negatīvi ietekmēt sociālo vidi.
- 77.** Jēdzienam "lauksaimniecībā nodarbinātie" nav juridiski noteiktas definīcijas. Tomēr revīzijas laikā nācās konstatēt, ka cukura reforma ietekmēja daudz plašāku vietējo iedzīvotāju loku nekā tikai tos, kas iesaistīti cukura nozarē un kam saskaņā ar tiesību aktiem pienākas palīdzība (ražotājs un viņa darbinieki, audzētāji un iekārtu piegādātāji).
- 78.** Tiesību aktos minēts atbalsts 675 miljonu EUR apmērā, kas paredzēts, lai veicinātu alternatīvas cukurbiešu audzēšanai un cukura ražošanai apgabalos, kurus ir ietekmējusi cukura rūpniecības pārstrukturēšana (sk. līdzekļu sadalījumu dalībvalstīs **V pielikumā**).
- **Dažādošanas atbalsts**⁴⁹ ir pirmām kārtām paredzēts, lai finansētu tādus pašus pasākumus kā tos, kurus īsteno saskaņā ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 1. un 3. asi⁵⁰. Parasti šos līdzekļus izlieto specifiskiem projektiem, kas paredzēti lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas paaugstināšanai, dzīves kvalitātes uzlabošanai lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošanai.
 - **Papildu dažādošanas atbalstu**⁵¹ dalībvalstij piešķir tad, ja tā ir atteikusies no vairāk nekā 50 % kvotu, un atbalsta apjoms palielinās proporcionāli atteikšanās procenta pieaugumam. Šo atbalstu var piešķirt tādā pašā veidā kā dažādošanas atbalstu vai arī izmaksāt tieši audzētājiem.
- 79.** Dalībvalstis, kuras pieņem lēmumu piešķirt dažādošanas atbalstu, izstrādā valsts cukura rūpniecības pārstrukturēšanas programmas, kurās sīki izklāstīti paredzamie dažādošanas pasākumi reformas skartajos apgabalos, un informē Komisiju par šīm programmām. Komisijai šīs programmas nav jāapstiprina.

⁴⁹ Regulas (EK) Nr. 320/2006 6. pants.

⁵⁰ Padomes 2005. gada 20. septembra Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 277, 21.10.2005., 1. lpp.).

⁵¹ Regulas (EK) Nr. 320/2006 7. pants.

- 80.** Dalībvalstu cukura rūpniecības pārstrukturēšanas programmu analīze liecina, ka dažādošanas atbalsta piešķiršanu noteica saskaņā ar daudziem un dažādiem kritērijiem, kas atšķirās katrā dalībvalstī (sk. **VI pielikumu**).
- 81.** Turklāt Palāta konstatēja, ka dažās dalībvalstīs šos pasākumus, kuri paredzēti cukurbiešu audzēšanas un cukura ražošanas alternatīvu attīstīšanai, ieviesa ar kavēšanos, lai gan alternatīvām jau vajadzēja pilnībā darboties. No cukura rūpnīcu slēgšanas līdz tautsaimniecības alternatīvu īstenošanai, ja vien tādas bija, pagāja vairāki gadi. 2009. gada decembrī Komisija grozīja tiesību aktus, lai pagarinātu pasākumu ieviešanas termiņu līdz 2011. gada septembrim⁵².
- 82.** Turklāt Komisijai nav pārskata par dažādošanas atbalsta ietekmi reformas skartajos apgabalos, lai gan dalībvalstu pienākums ir iesniegt Komisijai ikgadēju progresa ziņojumu, tostarp par valsts cukura rūpniecības pārstrukturēšanas programmām⁵³. Tomēr Komisija nav izstrādājusi procedūras šīs informācijas sistemātiskai izskatīšanai un novērtēšanai⁵⁴.

PĀREJAS POSMA ATBALSTS PILNA LAIKA RAFINĒTĀJIEM

- 83.** Tiesību aktos ir paredzēts pārejas posma atbalsts pilna laika rafinētājiem (150 miljoni EUR), lai tie varētu pielāgoties cukura rūpniecības pārstrukturēšanai⁵⁵. Pilna laika rafinētājs ir ražotne, kuras vienīgā darbība ir importēta cukurniedru jēlcukura rafinēšana vai arī kura to rafinē vairāk par kādu noteiktu apjomu⁵⁶.
- 84.** Šāda veida atbalsts neietilpa Komisijas sākotnējos priekšlikumos, to ieviesa vēlāk pēc sarunām ar Padomi. Atbalstu izmaksāja tikai nedaudziem rafinētājiem (kopumā septiņiem), un katram rafinētājam izmaksātā summa svārstījās no 1,5 līdz 94 miljoniem EUR.

⁵² Regula (ES) Nr. 1204/2009.

⁵³ Regulas (EK) Nr. 968/2006 24. pants.

⁵⁴ Vienīgās pārbaudes, ko Komisija veic dalībvalstīs, ir Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD Grāmatojumu noskaidrošanas nodaļas veiktā pārbaude par atbilstību regulām.

⁵⁵ Regulas (EK) Nr. 320/2006 8. pants.

⁵⁶ Regulas (EK) Nr. 320/2006 2. pants.

- 85.** Revīzijas laikā netika atrasti nekādi pierādījumi, kas liecinātu, ka atbalsts pamatojās uz rafinētāju vajadzību izvērtējumu un ka atbalsta summu aprēķināja saskaņā ar objektīviem kritērijiem. Turklāt bija izplūdis gan sasniedzamo mērķu formulējums (pielāgoties cukura rūpniecības pārstrukturēšanai)⁵⁷, gan to darbību definīcija, kuras varētu iekļaut uzņēmējdarbības plānā, lai saņemtu atbalstu (tostarp ieguldījumi darbības izmaksās un citi nepieciešamie nosacījumi)⁵⁸, tāpēc nav iespējams novērtēt ne atbalsta lietderību, ne efektivitāti. Ir pamats uzskatīt, ka atbalsts bija galvenokārt kompensācija importēta cukurniedru jēlcukura pilna laika rafinētājiem par to, ka turpmāk tiem vairs nebūs jēlcukura importa monopolstāvokļa. Komisijas regulā ir tikai atsauce uz “zināmām priekšrocībām”⁵⁹, kas tiem agrāk bija.
- 86.** Vairākumā dalībvalstu, uz kurām attiecas reforma, ir tikai viens potenciālais atbalsta saņēmējs. Šāda rīcība neatbilst tiesību aktos noteiktajai normai, ar kuru saskaņā dalībvalstis drīkst piešķirt atbalstu, pamatojoties uz objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem⁶⁰.

CUKURA REFORMAS IZMAKSAS

ĻOTI IESPĒJAMS, KA PĀRSTRUKTURĒŠANAS FONDĀ BŪS PIEEJAMI LĪDZEKĻI, KURUS VARĒS PIEŠĶIRT ELGF

- 87.** Saskaņā ar tiesību aktu noteikumiem⁶¹ “summu, kas pēc 2. punktā minēto izdevumu finansēšanas ir palikusi restrukturizācijas fondā, piešķir ELGF.”
- 88.** Kvotu atteikumu nebija daudz, īpaši reformas otrajā gadā, tāpēc ieņēmumi no pagaidu pārstrukturēšanas summām bija lielāki, nekā aplēsa Komisija. Visus līdzekļus, kas būs palikuši pārstrukturēšanas fondā, kad to slēgs 2012. gada septembrī, piešķirs ELGF. Saskaņā ar pašreizējiem aprēķiniem būs pieejami apmēram 640 miljoni EUR.

⁵⁷ Regulas (EK) Nr. 320/2006 8. pants.

⁵⁸ “Investīcijas, ražošanas iekārtu demontēšana, ieguldījumi darbības izmaksās, aprīkojuma amortizācijas nosacījumi un citi nosacījumi, kas nepieciešami, lai pielāgotos jaunajai situācijai.” (Regulas (EK) Nr. 968/2006 15. pants.)

⁵⁹ 10. apsvērums Regulā (EK) Nr. 968/2006, ar ko īsteno Regulu (EK) Nr. 320/2006: “Lai pilna laika rafinētājiem, kuri ir zaudējuši zināmas priekšrocības, kas tiem bija saskaņā ar Padomes 2001. gada 19. jūnija Regulu (EK) Nr. 1260/2001 par cukura tirgu kopīgo organizāciju, palīdzētu piemēroties jaunajai situācijai pēc tam, kad stājās spēkā Padomes 2006. gada 20. februāra Regula (EK) Nr. 318/2006 par cukura tirgu kopīgu organizāciju, Regulā (EK) Nr. 320/2006 ieviests pārejas posma atbalsts, ko piešķir tām dalībvalstīm, kurās agrāk dibināti rafinēšanas uzņēmumi Regulas (EK) Nr. 1260/2001 izpratnē.”

⁶⁰ Regulas (EK) Nr. 320/2006 8. panta 3. punkts.

⁶¹ Regulas (EK) Nr. 320/2006 1. pants.

CITI KOPĒJĀS IZMAKSAS IETEKMĒJOŠI FAKTORI

- 89.** Kad Komisija ierosināja cukura tirgus kopīgās organizācijas reformu, tā bija aprēķinājusi, ka septiņu gadu laikā no 2007. līdz 2013. gadam no ES budžeta būs vajadzīgi 10,7 miljardi EUR⁶². Šī summa ir apmēram septiņas reizes lielāka par cukura tirgus kopīgās organizācijas izmaksām 2006. gadā. Pamatojoties uz šo apsvērumu, Komisija noteica, ka budžeta lauksaimniecības sadaļā iekļautie izdevumi būs tādi paši kā iepriekšējai tirgus kopīgai organizācijai⁶³.
- 90.** Tomēr Palāta ir konstatējusi, ka vēl diviem ar cukura tirgu saistītiem aspektiem ir ietekme uz ES budžetu 1,2 miljardu EUR apmērā, lai gan tos tieši nesedz no budžeta lauksaimniecības sadaļas, proti:
- a) ražošanas maksājumu⁶⁴, kura apjoms 2006. gadā bija 498 miljoni EUR, atcēla un aizstāja ar vienotas likmes maksājumu EUR 12 par tonnu. Taču, ņemot vērā Kopienas starptautiskās saistības, ražošanas maksājumu līmenis, sākot ar 2006. gadu, netiek saglabāts, jo šos maksājumus bija jāpiemēro tikai tai produkcijai, kas pārsniedza patēriņu;
 - b) septiņu gadu periodā tika rezervēti 1,2 miljardi EUR, lai finansētu papildu pasākumus cukura protokola valstīs. Šo atbalstu piedāvāja ĀKK reģiona valstīm, lai tām kompensētu ienākumu zudumu, kuru izraisīja zemākās cenas saistībā ar importa režīmam noteiktajām vēsturiskajām priekšrocībām. Tā kā šīs summas ir iekļautas 21. pozīcijā "Attīstība un attiecības ar Āfrikas, Karību jūras baseina un Klusā okeāna reģiona (ĀKK) valstīm", tās neuzskata par daļu no cukura TKO izdevumiem.
- 91.** Bija iecerēts, ka cukura tirgus reforma neatstās ietekmi uz budžetu. Ņemot vērā šo kontekstu, Palāta norāda, ka izmaksas no ES budžeta pēc reformas laikā no 2007. līdz 2013. gadam, ja iekļauj iepriekšējā punktā minētos izdevumus, ir, visticamāk, par 1,2 miljardiem EUR lielākas nekā pirms reformas.

⁶² Šajā summā ietilpst aprēķini, kas veikti 2007.–2013. gada finanšu shēmai. Saskaņā ar to veidoto budžetu pēc tam ir jāapstiprina.

⁶³ Komisijas priekšlikuma 5. iedaļa par ierosinātās reformas ietekmi uz budžetu, COM(2005) 263 galīgā redakcija.

⁶⁴ Ražošanas maksājums par daļu no kvotas (tā sauktā B kvota) var būt līdz pat 39,5 % no intervences cenas (EUR 631 par tonnu), respektīvi, līdz pat EUR 249 par tonnu (Regulas (EK) Nr. 1260/2001 15. pants.)

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

92. Cukura tirgus reforma bija vajadzīga, lai cukura nozare atbilstu jaunās kopējās lauksaimniecības politikas pamatprincipiem, kuri nosaka pastiprinātu orientēšanos uz tirgus prasībām, un lai izpildītu ES starptautiskās saistības.
93. Reformai tika izvirzīti dažādi mērķi, un daži no tiem bija pret-runīgi, tāpēc bija grūti tos īstenot vienlaikus. Palātas revidenti vērtēja, cik lielā mērā līdz šim ir sasniegti reformai izvirzītie galvenie mērķi.

VAI CUKURA TIRGUS REFORMA NODROŠINĀJA TURPMĀKU ES CUKURA RŪPNIECĪBAS KONKURĒTSPĒJU

94. Reformas mērķis bija būtiski samazināt (par 6 miljoniem tonnu) Kopienas nerentablu ražošanas jaudu, ieviešot vērienīgus ekonomiskus stimulus cukura ražošanas uzņēmumiem ar zemāko produktivitāti, lai tie brīvprātīgi pārtrauktu ar kvotām noteiktā cukura daudzuma ražošanu. Reformas pamatā bija apsvērums, ka atteikšanās no ražošanas iekārtām ar zemu produktivitāti palielinās vidējo produktivitāti un tādējādi nodrošinās turpmāku ES cukura ražošanas nozares konkurētspēju. Tomēr ne Komisijai, ne dalībvalstīm nebija pieejami dati par individuālo ražotāju relatīvo produktivitāti. Vienlaikus produktīvākajiem ražotājiem piedāvāja iegādāties papildu kvotas 1,5 miljonu tonnu apmērā.
95. Reformas pirmajos divos gados ražotāji brīvprātīgi atteicās tikai no 2,2 miljoniem tonnu, norādot, ka tiem piedāvātie stimuli nav uzskatāmi par pietiekami pievilcīgiem. Tāpēc 2007. gadā reformā ieviesa vairākas izmaiņas, lai radītu visiem ražotājiem pievilcīgus stimulus, kas tos mudinātu atteikties vismaz no kādas viņiem piešķirto kvotu daļas. Tāpēc, kaut arī tika panākts plānotais kvotu samazinājums, to nevarēja sasniegt tikai ar cukura ražošanas pārtraukšanu vien rūpnīcās ar zemāko produktivitāti.

- 96.** Revīzijas laikā tika konstatēti gadījumi, kad uzņēmumi atteicās no papildu kvotām, kuras tiem tika piešķirtas vai kuras tie iegādājās. Nav loģiski sākumā darīt pieejamas papildu kvotas, bet vēlāk censties tās samazināt. Turklāt attiecībā uz papildu kvotām izoglikozei uzņēmumiem maksāja pat tad, kad tie atteicās no kvotām, kuras tiem pirms neilga laika bija piešķirtas bez maksas. Šāda veida izmaksas (aptuveni 97 miljoni EUR) nav attaisnojamas.
- 97.** Reforma daļēji kompensēja cukurbiešu audzētājiem ieņēmumu zaudējumu, ko radīja ievērojams cukurbiešu minimālo cenu samazinājums, tomēr ieviestajiem pasākumiem bija maza ietekme uz viņu individuālo konkurētspēju.
- 98.** Turklāt, kā jau norādīts Palātas iepriekšējā ziņojumā⁶⁵, tagadējā kvotu sistēmā no iepriekšējās palikusī neelastība un ierobežojumi izraisa pārmērīgu ražošanas jaudas stagnāciju un samazina gan audzētāju, gan ražotāju iespējas efektivitāti paaugstināt.
- 99.** Kopumā jāsecina, ka mērķis stabilizēt tirgu ar brīvprātīgu atteikšanos no noteiktā cukura daudzuma ražošanas (6 miljoni tonnu) bija prioritārs attiecībā pret mērķi samazināt nerentablu ražošanas jaudu Kopienā. Līdz ar to reformas process nepilnīgi nodrošināja ES cukura nozares turpmāku konkurētspēju. Tāpēc ir iespējams, ka arī turpmāk saglabāsies ievērojams ārējais spiediens uz ES cukura nozari.

⁶⁵ ERP Īpašais ziņojums Nr. 20/2000 par cukura tirgus kopīgās organizācijas pārvaldību.

1. IETEIKUMS

Ārējā spiediena ietekmē Komisijai nākotnē, iespējams, vajadzēs ierosināt turpmāku iekšējās ražošanas pielāgošanu. Šajā gadījumā Palāta iesaka izveidot tādus instrumentus un ieviest tādus pasākumus, kas nodrošinātu vispārēju konsekventi un kas balstītos rūpīgā vajadzību tehniskā izvērtējumā, kā arī objektīvos un nediskriminējošos kritērijos.

2. IETEIKUMS

Tā kā cukura ražošanai ir liela nozīme lauksaimniecības ekonomikā, Palāta iesaka Komisijai ierosināt tādus pasākumus, kas novērstu pašreizējās kvotu sistēmas neelastību un ierobežojumus, kuri nelabvēlīgi ietekmē audzētāju un ražotāju konkurētspēju.

VAI CUKURA TIRGUS REFORMA STABILIZĒJA TIRGUS UN NODROŠINĀJA CUKURA PIEEJAMĪBU

- 100.** Cukura tirgu ietekmēja divi faktori: palielinājās imports un samazinājās iespējas eksportēt cukuru, par to saņemot subsīdijas. Tādējādi par galveno tirgus stabilizācijas faktoru ir kļuvis iekšējās ražošanas apjoms, kāds vajadzīgs, lai apmierinātu ES pieprasījumu. Importa palielināšanās nākotnē, visticamāk, izraisīs turpmāku atteikšanos no kvotām, kas savukārt vēl vairāk samazinās cukura ražošanu ES.
- 101.** Palāta secina, ka līdz šim tirgus līdzsvaru nodrošināja ar ražošanas kvotām, ar kurām noteica maksimālo atļauto iekšējo ražošanas apjomu aptuveni 85 % apmērā no ES patēriņa vajadzīgām attiecībā uz šo stratēģiski svarīgo produktu, ko izmanto lauksaimniecības produktu pārstrādei un ķīmiskai rūpniecībai. Tādējādi ir palielināta ES atkarība no importa, savukārt pasaulē tirgū dominē neliels skaits cukura eksportētājvalstu.

3. IETEIKUMS

Palāta iesaka turpmāk, kad tiek pieņemti lēmumi, kuri ietekmē cukura ražošanu ES, ņemt vērā vajadzīgo cukura iekšējās ražošanas līmeni saskaņā ar Līgumā noteikto mērķi nodrošināt produktu pieejamību.

- 102.** Patērētājiem ir jāsaņem produkti par samērīgām cenām⁶⁶. Šī reforma ir paredzēta, lai samazinātu cukura cenu par 36 %.⁶⁷ Tā kā cenas veidošanās ir komplekss process, ir ļoti grūti noteikt, cik lielā mērā salīdzināmā cena, kas noteikta par neiesaiņotu cukuru, ietekmēs to cenu, kas būs jāmaksā galapatērētājam. Komisija ir uzsvērusi vajadzību nodrošināt, ka informācija par patēriņa preču cenu kritumu nekavējoties nonāk līdz patērētājiem, tomēr pētījumos, kuri veikti Komisijas uzdevumā, ir norādīts, ka neiesaiņotā cukura cenas samazinājums diez vai atsauksies uz galapatērētāju.

⁶⁶ EK Līguma 33. pantā, kas kļuva par 39. pantu Līgumā par Eiropas Savienības darbību (tā sauktais Lisabonas līgums), ir noteikts, ka viens no kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem ir panākt, ka patērētāji produktus saņem par samērīgām cenām.

⁶⁷ Starpība starp intervences cenu pirms reformas ieviešanas un salīdzināmo cenu pēc reformas ieviešanas ir 36 %.

4. IETEIKUMS

Cenu veidošanās pārtikas nozarē ir īpaši sarežģīta, tāpēc Palāta uzskata, ka Komisijai tā ir regulāri jāuzrauga. Komisijas un dalībvalstu pienākums ir nodrošināt, lai nozarē tiktu pareizi piemēroti konkurences noteikumi, tādējādi garantējot Līgumā noteikto mērķi panākt, ka patērētāji produktus saņem par samērīgām cenām.

VAI ĪPAŠIE INSTRUMENTI UN MEHĀNISMI, KURUS IZVEIDOJA, LAI RISINĀTU UN ATVIEGLOTU PROBLĒMAS, KO IZRAISĪJA PIELĀGOŠANĀS REFORMAI, DARBOJĀS SEKMĪGI

- 103.** Atteikšanās no cukurbiešu audzēšanas un cukura rūpnīcu slēgšana nozīmīgi tieši un netieši ietekmē lauku iedzīvotāju sociālo vidi, kā arī reformas skartos reģionus, tostarp rada daudz darbvietu zudumu. Tiesību aktos ir noteikta pagaidu pārstrukturēšanas fonda izveide, lai finansētu īpašus instrumentus ar pielāgošanos reformai saistītu problēmu risināšanai un atvieglošanai.
- 104.** Palāta konstatēja, ka ne Komisija, ne attiecīgās dalībvalstis neveic pienācīgu pārstrukturēšanas pasākumu izraisīto sociālo seku pēcpārbaudi. Tāpēc nav visaptverošu datu par to, kā atteikšanās no kvotām ir ietekmējusi vietējo tautsaimniecību.

- 105.** Turklāt vairākās dalībvalstīs dažādošanas atbalsta pasākumi sāka pilnībā darboties tikai neilgi pirms revīzijas apmeklējumiem. Laikā no cukura rūpnīcu slēgšanas līdz dažādošanas pasākumu ieviešanai var rasties problēmas reformas skartajos reģionos.
- 106.** Ja tiek slēgtas rūpnīcas, ir jāveic atbilstoši pasākumi saistībā ar ražošanas iekārtu demontāžu un vides apstākļu atjaunošanu rūpnīcu teritorijā. Revīzijas laikā tomēr tika konstatēti gadījumi, kad saistību izpilde vides jomā ievērojami kavējās.
- 107.** Attiecībā uz pārejas posma atbalstu pilna laika rafinētājiem revīzijas laikā netika atrasti nekādi dati, kas liecinātu, ka atbalsts pamatojās uz rafinētāju vajadzību tehnisku izvērtējumu un ka atbalsta summu aprēķināja saskaņā ar objektīviem kritērijiem.
- 108.** Kopumā vēl nav iespējams secināt, cik lielā mērā ieviestie instrumenti ir mazinājuši tiešu vai netiešu spēcīgu sociālo un ekonomisko ietekmi uz lauksaimniekiem reformas skartajos reģionos.

5. IETEIKUMS

Palāta iesaka Komisijai un dalībvalstīm nekavējoties rīkoties, lai drīzumā sāktu pilnībā darboties dažādošanas pasākumi un lai tie radītu iecerēto ietekmi, tādējādi veicinot alternatīvas cukurbiešu audzēšanai un cukura ražošanai.

6. IETEIKUMS

Palāta iesaka Komisijai un dalībvalstīm aktīvāk iesaistīties pasākumos, kas nodrošinātu slēgto rūpnīcu vides jomā uzņemto saistību pilnīgu izpildi.

REFORMAS IZMAKSAS

- 109.** Palāta norāda: ja ņem vērā izmaksas, kuras netiek tieši finansētas no budžeta lauksaimniecības sadaļas, proti, papildu pasākumu izmaksas ĀKK cukura protokola valstīs, kopējās no ES budžeta finansētās izmaksas laikā pēc reformas no 2007. līdz 2013. gadam, iespējams, ir par 1,2 miljardiem EUR lielākas nekā pirms reformas.

Šo ziņojumu pieņēma Revīzijas palātas I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Michel CRETIN*, tās 2010. gada 21. jūlija sēdē Luksemburgā.

Revīzijas palātas vārdā —

priekšsēdētājs
Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

PĀRSKATS PAR PĀRSTRUKTURĒŠANAS FONDA FAKTISKAJIEM IEŅĒMUMIEM UN APLĒSTAJIEM IZDEVUMIEM

(Milj. EUR)

Dalībvalsts	Ieņēmumi kopā	Izdevumi			Kopā
		Pārstrukturēšanas atbalsts ¹	Dažādošanas atbalsts ²	Pārejas posma atbalsts ³	
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E) = (B) + (C) + (D)
Beļģija	339	331	19	0	350
Bulgārija	13	2	1	0	3
Čehijas Republika	166	88	11	0	99
Dānija	163	37	8	0	45
Vācija	1 350	639	71	0	710
Īrija	0	187	44	0	231
Grieķija	88	130	26	0	156
Spānija	346	454	70	0	524
Francija	1 354	611	64	25	700
Itālija	293	981	167	0	1 148
Latvija	8	59	15	0	74
Lietuva	40	17	2	0	19
Ungārija	152	260	52	0	312
Nīderlande	344	177	12	0	189
Austrija	152	25	5	9	39
Polija	657	288	34	0	322
Portugāle	10	34	15	24	73
Rumānija	32	10	0	0	10
Slovēnija	7	51	12	2	65
Slovākija	76	77	16	0	93
Somija	45	64	7	5	76
Zviedrija	128	63	9	5	77
Apvienotā Karaliste	466	165	15	94	274
Kopā	6 229	4 750	675	164	5 589

¹ Ietver arī maksājumus ar atpakaļejošu datumu.

² Ietver gan dažādošanas atbalstu, gan papildu dažādošanas atbalstu.

³ Saskaņā ar 8. un 9. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 320/2006 (pārejas posma atbalsts pilna laika rafinētājiem un atsevišķām dalībvalstīm).

Avots: Aprēķinu veikšanai Palāta izmantoja Komisijas sniegtos datus. (Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, C.5. nodaļa).

PĀRSKATS PAR KVOTĀM, NO KURĀM DALĪBVALSTIS ATTEICĀS

A cukurs

(Baltais cukurs, tonnās)

Dalībvalsts	Sākotnējās kvotas ¹	Kvotas, no kurām atteicās attiecīgajā tirdzniecības gadā				Kvotas, kas bija pieejamas, sākot ar 2009./10. gadu	Atteikto kvotu summa procentos
		2006./07. g.	2007./08. g.	2008./09. g.	2009./10. g.		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F) = (A+B+C+D+E)	(G) = $\Sigma(B+C+D+E)/A$
Francija ²	4 120 687			-683 655		3 437 032	16,6 %
Vācija	3 655 456			-757 200		2 898 256	20,7 %
Polija	1 772 477			-366 869		1 405 608	20,7 %
Apvienotā Karaliste	1 221 474			-165 000		1 056 474	13,5 %
Nīderlande	931 435			-126 547		804 888	13,6 %
Beļģija	882 301			-206 066		676 235	23,4 %
Itālija	1 557 443	-778 737	-24 861	-245 467		508 378	67,4 %
Spānija	996 961	-93 119	-16 679	-256 578	-132 106	498 479	50,0 %
Čehijas Republika	474 932		-102 473			372 459	21,6 %
Dānija	452 466			-80 083		372 383	17,7 %
Austrija	405 812			-54 785		351 027	13,5 %
Zviedrija	385 984	-42 562		-50 236		293 186	24,0 %
Grieķija	317 502		-158 800			158 702	50,0 %
Slovākija	216 037		-70 133	-33 584		112 320	48,0 %
Ungārija	406 684		-108 093	-193 171		105 420	74,1 %
Rumānija ³	109 164			-4 475		104 689	4,1 %
Lietuva	111 010			-20 758		90 252	18,7 %
Somija	146 087		-56 087	-9 001		80 999	44,6 %
Portugāle ⁴	79 671	-35 218	-19 500	-15 000		9 953	87,5 %
Slovēnija	52 973		-52 973			0	100,0 %
Latvija	66 505		-66 505			0	100,0 %
Īrija	199 260	-199 260				0	100,0 %
Bulgārija ³	4 752			-4 752		0	100,0 %
Kopā	18 567 073	-1 148 896	-676 104	-3 273 227	-132 106	13 336 740	28,2 %
Atteikto cukura kvotu kopsumma = 5 230 333							

¹ "Sākotnējā kvota" ir kvota, kas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 318/2006 III pielikumu ir sākotnēji piešķirta dalībvalstīm 2006./07. tirdzniecības gadam un kas ietver papildu kvotas, kuras nopirkas 2006./07. un 2007./08. tirdzniecības gadā.

² Ietvertas arī kvotas Francijas aizjūras departamentiem (480 245 tonnas).

³ Kvotas, kas pieejamas tikai no 2007./08. gada (jaunās dalībvalstis, kas pievienojās ES 2007. gadā).

⁴ Ietver arī Azoru salu autonomo apgabalu (9 953 tonnas).

B inulina sīrups*(Izteikts cukura ekvivalenta tonnās)*

Dalībvalsts	Sākotnējās kvotas ¹	Kvotas, no kurām atteicās attiecīgajā tirdzniecības gadā				Kvotas, kas bija pieejamas, sākot ar 2009./10. gadu	Atteikto kvotu summa procentos
		2006./07. g.	2007./08. g.	2008./09. g.	2009./10. g.		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F) = (A+B+C+D+E)	(G) = (B+C+D+E)/A
Beļģija	215 246	-215 246				0	100,0 %
Nīderlande	80 950	-80 950				0	100,0 %
Francija	24 521	-24 521				0	100,0 %
Kopā	320 717	-320 717	0	0	0	0	100,0 %
Atteikto inulina sīrupa kvotu kopsumma = 320 717							

C izoglikoze*(Sausna, tonnās)*

Dalībvalsts	Sākotnējās kvotas ¹	Kvotas, no kurām atteicās attiecīgajā tirdzniecības gadā				Kvotas, kas bija pieejamas, sākot ar 2009./10. gadu	Atteikto kvotu summa procentos
		2006./07. g.	2007./08. g.	2008./09. g.	2009./10. g.		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F) = (A+B+C+D+E)	(G) = (B+C+D+E)/A
Ungārija	220 266					220 266	0,0 %
Beļģija	114 580					114 580	0,0 %
Bulgārija ²	89 198					89 198	0,0 %
Slovākija	68 095					68 095	0,0 %
Vācija	56 638					56 638	0,0 %
Spānija	131 423		-5 000	-3 000	-69 613	53 810	59,1 %
Polija	42 861					42 861	0,0 %
Itālija	32 493					32 493	0,0 %
Portugāle	15 871			-3 371		12 500	21,2 %
Francija	27 664		-27 664			0	100,0 %
Apvienotā Karaliste	43 592				-43 592	0	100,0 %
Nīderlande	14 563			-14 563		0	100,0 %
Grieķija	20 636			-20 636		0	100,0 %
Rumānija ²	15 879				-15 879	0	100,0 %
Somija	18 999			-18 999		0	100,0 %
Kopā	912 758	0	-32 664	-60 569	-129 084	690 441	24,4 %
Atteikto izoglikozes kvotu kopsumma = 222 317							

¹ "Sākotnējā kvota" ir kvota, kas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 318/2006 III pielikumu ir sākotnēji piešķirta dalībvalstīm 2006./07. tirdzniecības gadam un kas ietver papildu kvotas, kuras piešķirtas no 2006./07., 2007./08. un 2008./09. gada.

² Kvotas, kas bija pieejamas vienīgi no 2007./08. gada (jaunās dalībvalstis, kas pievienojās ES 2007. gadā), un papildu kvotas, kas piešķirtas līdz 2009./10. gadam.

Avots: Revīzijas palāta, balstoties uz Komisijas (Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD) sniegtajiem datiem.

DALĪBVALSTU IEDALĪJUMS ATKARĪBĀ NO TO KOPĒJĀ IENESĪGUMA UN CUKURA KVOTAS, NO KURĀM DALĪBVALSTIS ATTEICĀS

(Baltais cukurs, tonnās)

Dalībvalsts	Kopējā ienesīguma līmenis ¹	Pašreizējā reformas ietekme					
		Sākotnējā kvota ²	Kvotas, no kurām atteicās pirmajos divos gados	Kvotas, no kurām atteicās 2008./09. gadā ³	Atteiktās sākotnējās kvotas procentos	Atteikto kvotu summa procentos	Kvotas, kas pieejamas no 2009./10. g.
		(A)	(B)	(C)	(D) = (B+C)/(A)	(E) = (B+C)/(kopā B+kopā C)	(F) = A+B+C
Īrija	Zems	2 143 923	-1 216 376	-260 466	68,9 %	28,2 %	667 081
Grieķija							
Itālija							
Portugāle (kontinentālā daļa)							
Čehijas Republika	Vidējs	2 923 655	-566 062	-725 282	44,2 %	24,7 %	1 632 311
Dānija							
Spānija ³							
Latvija							
Lietuva							
Ungārija							
Slovākija							
Slovēnija							
Somija							
Beļģija							
Vācija							
Francija (metropole)	Augsts	12 895 381	-42 562	-2 410 358	19,0 %	46,9 %	10 442 461
Nīderlande							
Austrija							
Polija							
Zviedrija							
Apvienotā Karaliste							
Citas dalībvalstis ⁴							
Kopā		18 567 073	-1 825 000	-3 405 333	28,2 %	100,0 %	13 336 740

¹ Dalībvalstis atkarībā no kopējā ienesīguma, kas varētu ietekmēt iespējamo cukura ražošanas samazinājumu (3. tabula. Komisijas "Atjauninātā ietekmes novērtējumā" (SEC(2003) 1022)).

² "Sākotnējā kvota" ir kvota, kas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 318/2006 III pielikumu ir sākotnēji piešķirta dalībvalstīm 2006./07. tirdzniecības gadam un kas ietver papildu kvotas, kuras nopirktas 2006./07. un 2007./08. gadā.

³ Kvotas 132 106 tonnu apmērā, no kurām Spānija atteicās 2009./10. tirdzniecības gadā, ir iekļautas 2008./09. gada rādītājos.

⁴ "Citas dalībvalstis" ietver Rumāniju, Bulgāriju, Francijas aizjūras departamentus un Azoru salu autonomo apgabalu.

Avots: Komisija (Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, C.5. nodaļa).

PĀRSKATS PAR RAŽOTĀJIEM PIEEJAMO ATBALSTU UN TO TIEŠAJĀM SLĒGŠANAS IZMAKSĀM

Revidētās dalībvalstis	Čehijas Republika	Vācija	Īrija	Grieķija ¹	Spānija	Francija	Itālija	Polija
Slēgto rūpniecību skaits	3	5	1	2	7	5	14	8
(A) Slēgto rūpniecību atteiktās cukura kvotas (tūkstošos baltā cukura tonnu)	102	736	199	159	498	651	1 049	296

(Milj. EUR)

(B) Kopējais ražotājiem pieejamais pārstrukturēšanas atbalsts, ietverot arī maksājumus, kas slēgtajām rūpniecībām izmaksāti ar atpakaļejošu datumu	58	415	127	72	277	358	666	166
(C) Tiešās slēgšanas izmaksas kopā²	48	178	172	21	266	104	450	98
pamatlīdzekļu, krājumu un glabātavu norakstīšana	22	67	108	4	165	42	237	51
izmaksas sociālajā jomā (darbinieku atlaišana, pensijas, mācības un pārcelšana)	8	49	42	5	62	37	67	15
demontāža un citas slēgšanas izmaksas	18	62	22	12	39	25	146	32
Starpība starp pārstrukturēšanas atbalstu un tiešajām demontāžas izmaksām (B-C)	10	237	-45	51	11	254	216	68
Pārstrukturēšanas atbalsts uz katru atteikto tonnu; no tā atskaitītas tiešās demontāžas izmaksas (B-C)/A	98	322	-226	321	22	390	206	230

¹ Abas rūpniecības ir paredzēts pārveidot par biomasas ražotnēm (tika prasīts atbalsts tikai daļējai demontāžai).

² Negūto peļņu neuzskatīja par tiešajām slēgšanas izmaksām.

Avots: Revidēto dalībvalstu ražotāju iesniegtie pārstrukturēšanas plāni un progresa ziņojumi (galīgie).

DAŽĀDOŠANAS ATBALSTA ĪSTENOŠANA

(EUR)

Dalībvalstis	2006.–2010. gadam piešķirtais dažādošanas atbalsts ¹		
	Dažādošanas atbalsts	Papildu dažādošanas atbalsts	Kopā
(A)	(B)	(C)	(D) = (B)+(C)
Beļģija	19 328 991	0	19 328 991
Bulgārija	445 738	445 738	891 475
Čehijas Republika	11 220 772	0	11 220 772
Dānija	7 511 785	0	7 511 785
Vācija	71 025 341	0	71 025 341
Īrija	21 818 970	21 818 970	43 637 940
Grieķija	17 388 600	8 694 300	26 082 900
Spānija	46 394 042	23 197 021	69 591 063
Francija (metropole)	64 126 854	0	64 126 854
Itālija	111 018 706	55 509 353	166 528 059
Latvija	7 282 298	7 282 298	14 564 595
Lietuva	1 947 100	0	1 947 100
Ungārija	29 955 623	22 466 717	52 422 341
Nīderlande	11 870 109	0	11 870 109
Austrija	5 138 833	0	5 138 833
Polija	34 412 305	0	34 412 305
Portugāle (kontinentālā daļa)	7 398 621	7 398 621	14 797 242
Rumānija	419 772	0	419 772
Slovēnija	5 800 544	5 800 544	11 601 087
Slovākija	10 829 743	5 414 871	16 244 614
Somija	6 985 820	0	6 985 820
Zviedrija	9 372 676	0	9 372 676
Apvienotā Karaliste	15 477 000	0	15 477 000
Kopā	517 170 242	158 028 432	675 198 674

¹ Dažādošanas atbalsts ietver gan dažādošanas atbalstu (Regulas (EK) Nr. 320/2006 6. pants), gan papildu dažādošanas atbalstu (Regulas (EK) Nr. 320/2006 7. pants).

Avots: Komisija (Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, C. nodaļa).

PIEMĒRI KRITĒRIJU ATŠKIRĪBĀM DAŽĀDOŠANAS ATBALSTA PIEŠĶIRŠANAI DALĪBVALSTĪS

Dažādošanas atbalsta piešķiršanu noteica saskaņā ar daudziem un dažādiem kritērijiem, kas atšķirās katrā dalībvalstī, piemēram:

- **Īrijā** visu dažādošanas atbalstu piešķīra audzētājiem, kas bija zaudējuši piegādes tiesības, taču viņiem neprasīja uzrādīt nekādas dažādošanas izmaksas;
- arī **Čehijas Republikā** audzētāji saņēma visu dažādošanas atbalstu, taču izmaksātā summa atbilda daļai no nesen iegādātās lauksaimniecības tehnikas cenas;
- **Itālijā** un **Polijā** dažādošanas atbalstu piešķīra audzētāju īstenotiem dažādošanas projektiem, kā arī citiem saņēmējiem, galvenokārt maziem un vidējiem uzņēmumiem;
- **Francijā, Vācijā** un **Spānijā** reģionālās iestādes piešķīra dažādošanas atbalstu dažādiem lauku attīstības pasākumiem, un saņēmēji bija audzētāji, mazie un vidējie uzņēmumi, kā arī vietējās iestādes.

GALVENIE TERMINI UN AKRONĪMI

A un B kvotas, kā arī tā sauktais C cukurs: šāds dalījums attiecas uz kvotu sistēmu pirms 2006. gada reformas. A kvotas aptuveni atbilda Eiropas Kopienas patēriņa vajadzībām, bet B kvotas — noteikta daļa no A kvotas — atbilda daudzumam, kuru bija iespējams eksportēt, saņemot par to eksporta kompensācijas. Uz B kvotām attiecās ievērojams ražošanas maksājums, no kura finansēja eksporta kompensācijas, turpretī A kvotām piemēroja daudz mazāku maksājumu. Ārpuskvotas cukurs jeb t. s. C cukurs ir cukura produkcijas daudzums, ko saražoja, pārsniedzot A un B kvotu summu, un ko eksportēja, par to nesaņemot kompensāciju.

ĀKK: Āfrikas, Karību jūras baseina un Klusā okeāna reģiona valstis.

Bioetanolis, kas ražots no cukurniedrēm vai cukurbietēm: to iegūst, fermentējot svaigu no cukurniedrēm vai cukurbietēm spiestu sulu (uzreiz pēc tās izspiešanas) vai biezsulu (to iegūst, turpmāk apstrādājot sulu, tostarp koncentrējot to, kas ļauj pagaidu uzglabāšanu), un destilējot; šis ražošanas process neietver cukura ražošanu cietā veidā. Bioetanolu var iegūt arī no citām kultūrām, un to var lietot kā degvielu vai degvielas piedevu.

Cukura salīdzināmā cena: salīdzināmās cenas jēlcukuram un baltajam cukuram ieviesa ar Padomes Regulu (EK) Nr. 318/2006; tās nav cenas, kuras tiek garantētas ražotājiem, taču Komisija var sākt piemērot dažus īpašus tirgus atbalsta mehānismus, kad tirgus cenu atšķirība no salīdzināmajām cenām pārsniedz noteiktu procentu.

Cukurbiešu cukurs un cukurniedru cukurs: cukuru ražo no cukurbietēm vai no cukurniedrēm. Cukurniedres parasti audzē tropu reģionos, bet bietes — mērenā klimata reģionos, lai gan arvien pieaug interese par cukurbiešu audzēšanu tropos. Potenciāli vairāk cukura var iegūt no viena cukurniedru hektāra, taču šo priekšrocību daļēji atsver īsākais cukurbiešu audzēšanas cikls. Pašlaik 80 % cukura produkcijas pasaulē ražo no cukurniedrēm.

C cukurs: skatīt "A un B kvotas, kā arī tā sauktais C cukurs".

Eksporta kompensācijas: tirgus atbalsta mehānisms, kas ļauj ražotājiem vai tirgotājiem eksportēt pieejamos lauksaimniecības produktus par cenām, kuras ir augstākas nekā pārdošanas cenas pasaules tirgū, proti, tiek izmaksātas subsīdijas, kas kompensē starpību starp iekšējām un eksporta cenām attiecīgā eksporta darījumā.

Ievedmuita: tirgus atbalsta mehānisms, kas paredz iekasēt īpašu nodokli par daudzumiem, kurus importē no pasaules tirgus, tādējādi importēto produktu cena ir augstāka nekā ES iekšienē saražotās produkcijas cena. Saskaņā ar daudzpusēju tirdzniecības nolīgumu, kas noslēgts 1995. gadā, ievedmuitu daļēji atcēla lauksaimniecības produktu pasaules tirgū, un pašlaik notiek PTO sarunas par turpmāku atcelšanu.

Intervence (valsts rezerve): tirgus atbalsta mehānisms, kas ražotājiem ļauj pārdot lauksaimniecības produkciju dalībvalstī (intervences aģentūra) par cenu, kas noteikta ar Padomes regulu; šī intervences cena tādējādi ir zemākā cena iekšējā tirgū. Sākotnēji šo mehānismu varēja piemērot neierobežotam produkcijas daudzumam. Cukura nozarē 2006. gada reforma vispirms noteica daudzuma ierobežojumus, bet vēlāk šo mehānismu atcēla.

Inulīns un inulīna sīrups: inulīns ir šķiedra (ko veido fruktozes molekulu ķēde), kas sastopama daudzos augos. Rūpnieciski to ekstrahē no cigoriņu saknes. Inulīna hidrolīzē iegūst fruktozi, un šā procesa rezultātā tiek iegūts saldinātājs, ko dēvē par inulīna sīrupu, kurš savukārt ir iekļauts ES cukura tirgus kopīgajā organizācijā. 2006. gadā tā ražošanas kvota bija apmēram 321 000 tonnu (1,5 % no tirgus). NB! Inulīns nav saistīts ar insulīnu — hormonu, kurš regulē cukura līmeni asinīs.

Izoglikoze: saukta arī par kukurūzas fruktozes sīrupu. Tas ir saldinātājs, ko iegūst, pārstrādājot gliukozi; tās daļu pārvērš fruktozē, lai iegūtu sīrupu, kas līdzīgs cukura hidrolīzes ceļā iegūtam sīrupam (kurš pārvērš saharozi tās glikozes un fruktozes komponentos); standartkvalitātes izoglikoze satur 42 % un 55 % fruktozes. Arī šādam nolūkam izmantotā glikoze ir saldinātājs, kuram ir īpašs pielietojums pārtikas rūpniecībā; gliukozi iegūst, pārstrādājot cieti, kuru savukārt iegūst no kukurūzas, taču cietes ražošanai var izmantot arī kviešus vai kartupeļus. Tā kā izoglikozi lieto gandrīz tikpat plaši kā cukuru tik nozīmīgās jomās kā bezalkoholisko dzērienu ražošana, izoglikoze ir iekļauta ES cukura tirgus kopīgajā organizācijā; pēc reformas tās ražošanas kvota bija apmēram 508 000 tonnas (tirgus daļa ES–25 zem 3 %).

Jēlcukurs un baltais cukurs: baltais cukurs ir cukurs, kurā saharozes (ķīmiski tīra molekula, kas veido cukuru) saturs ir vismaz 99,5 %; standartkvalitātes jēlcukurā saharozes saturs ir 96 %, lai gan parasti tas ir augstāks, un jēlcukurs ir gaiši brūnā līdz vidēji brūnā krāsā. Jēlcukuru parasti ražo no cukurniedrēm, bet balto cukuru iegūst, vai nu tieši pārstrādājot cukurbietes vai cukurniedres, vai arī turpmāk pārstrādājot (rafinējot) jēlcukuru. Parasti visvairāk patērē balto cukuru, taču nelielā daudzumā izmanto arī jēlcukuru (galvenokārt kā krāsvielu vai cukurniedru aromāta radīšanai).

KLP: kopējā lauksaimniecības politika.

Kvotas (ražošanas kvotas): tirgus atbalsta mehānisms, kura galvenais mērķis ir novērst pārprodukciju, piešķirot katram ražotājam noteiktu tirgus daļu. Produkcijai, kas saražota, pārsniedzot kvotu, var piemērot naudas sodu vai obligātu uzglabāšanu, vai to paredz īpašai izmantošanai (piemēram, nesubsidētam eksportam, kā cukura nozarē). Cukura nozarē vienas dalībvalsts ražotāji var cits citam nodot kvotas (ar noteiktiem ierobežojumiem), taču tās nevar nodot ražotājiem citās dalībvalstīs.

Minimālā cukurbiešu cena: Padomes Regulā (EK) Nr. 318/2006 ir noteikta minimālā cukurbiešu cena — cukura ražotāji nedrīkst maksāt cukurbiešu audzētājiem zemāku cenu par standartkvalitātes cukurbietēm, kuras paredzētas pārstrādāt kvotas cukurā; šo cenu nosaka atkarībā no cukura salīdzināmās cenas, un šā mehānisma mērķis ir nodrošināt, lai no tirgus atbalsta cukuram gūtu labumu lauksaimnieki.

Tiešie maksājumi: summas, kuras tieši izmaksā lauksaimniekiem saskaņā ar ienākumu atbalsta shēmu (kā Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 I pielikumā minētā vienotā maksājuma shēma). Šādi maksājumi var būt saistīti (t. i., saistīti ar kādu īpašu produktu) vai savstarpēji nesaistīti, un tādā gadījumā tiesības tos saņemt ir atkarīgas no ieņēmumiem vēsturiskos atsaucē periodos.

Tirgus atbalsts nozīmē, ka lauksaimniecības produktiem tiek uzturēta augstāka iekšējā tirgus cenu, kura citādi pasaules tirgus spēku ietekmē būtu zemāka (tirgus atbalsts atšķiras no tiešā atbalsta ieņēmumiem). Tāpēc piemēro tādus pasākumus kā ievadmu, eksporta kompensācijas un intervences krājumu glabāšana. Iepriekšējās KLP reformās, kā arī 2006. gada cukura reformā tirgus atbalsta līmeni samazināja un to kompensēja ar tiešo atbalstu lauksaimniekiem, piemēram, saskaņā ar vienota maksājuma shēmu.

TKO: tirgus kopīgā organizācija.

“Viss, izņemot ieročus” (*EBA — Everything But Arms*): viopusēja iniciatīva, ko Padome pieņēma kā Regulu (EK) Nr. 416/2001; tā paredz piekļuvi Eiropas tirgum bez muitas nodokļiem un kvotām visiem produktiem (izņemot ieročus un munīciju), kas ražoti vismazāk attīstītajās valstīs (šajā kategorijā ir iekļautas valstis, kuras atbilst ANO izstrādātiem īpašiem attīstības rādītājiem). Šī iniciatīva ietilpst daudzgadu vispārējā tarifa preferenču sistēmā. Tā attiecinā uz visām nozarēm preferenču sistēmu, kura jau darbojas daudzās ar vismazāk attīstītajām valstīm īstenotajās tirdzniecības jomās, tāpēc nebija gaidāma liela ietekme uz ES, atskaitot tirdzniecību ar banāniem, rīsiem un cukuru, un tās pilnīga ieviešana attiecībā uz banāniem tika atlikta uz pārejas posmu, kas beidzās 2006. gadā, bet attiecībā uz rīsiem un cukuru — 2009. gadā.

VMS: vienotā maksājuma shēma.

KOMISIJAS ATBILDES

KOPSAVILKUMS

I.–III.

Ar ES 2006. gada cukura tirgus reformu veiksmīgi izdevās restrukturēt nozari, tai nodrošinot ilgtermiņa politikas programmu un būtiski uzlabojot tās konkurētspēju. ES cukura ražotāji patlaban strādā vidē, kurā institucionālā cena ir samazināta par 36 %, un ražošana ir vairāk koncentrēta reģionos ar augstu ražošanas produktivitāti.

Reformas galvenās iezīmes bija šādas: būtiski samazināt institucionālās cenas un izveidot pagaidu restrukturizācijas fondu, lai sniegtu kompensācijas lauksaimniekiem par atteikšanos no ražošanas kvotām, kā arī palīdzēt novērst reformas izraisītās iespējamās negatīvās sekas sociālajā un vides jomā. Tas pamudināja mazāk konkurētspējīgos cukura ražotājus atteikties no savām ražošanas kvotām. Turklāt, lai turpmāk veicinātu ES cukura ražošanas nozares konkurētspēju, ES tirgus dalībniekiem darīja pieejamas papildu kvotas apmaiņā pret vienreizēju maksājumu.

Attiecībā uz lauksaimniecības izdevumiem reforma budžetu neietekmēja. Vajadzība veikt pielāgojumus ĀKK valstīs, kuras ir parakstījušas Cukura protokolu, tika skaidri atzīta Komisijas priekšlikumā, kā arī ietverta īpašā atbalsta programmā, par kuru reformu kopuma ietvaros vienojusies Padome un Parlaments.

Cukura reforma ir jāizvērtē, pamatojoties uz ES 2001. gada iniciatīvu *EBA* (*Everything But Arms* — “Viss, izņemot ieročus”) un Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) 2005. gada lēmumu par ES cukura režīmu. Attiecībā uz vismazāk attīstītajām valstīm *EBA* paredzēja neierobežotu pieeju cukura tirgum. Ar PTO lēmumu tika noteikts samazināt ES subsidētā cukura eksporta apjomus. Atbilstot uz minēto lēmumu, ES bija jāsamazina savas cukura ražošanas kvotas, lai saglabātu atbilstīgu tirgus līdzsvaru. Tādējādi daži Revīzijas palātas aprakstītie pasākumi (piemēram, ražošanas kvotu samazinājums) galu galā drīzāk ir divu iepriekšminēto izmaiņu rezultāts plašākā politikas vidē. Citus pasākumus (piemēram, koncentrācija un ražošanas iekārtu slēgšana) var vismaz daļēji attiecināt uz tendencēm ilgākā laikposmā.

V.

Reformas ietvaros panāktā ES cukura nozares konkurētspējas palielināšanās ir acīmredzama, un Komisija uzskata, ka šis mērķis ir pilnībā sasniegts.

Reformas pamatā bija sistēma, kuras ietvaros notika brīvprātīga atteikšanās no kvotām, ko īpaši veicināja pagaidu restrukturizācijas fonda izveide. Katram cukura ražošanas uzņēmumam bija jāizlemj par to, vai ražošanu turpināt vai atteikties no tās, ņemot vērā, ka nākotnē tam būtu jānodrošina ilgtermiņa ienesīgums situācijā, kad institucionālās cenas ir ievērojami zemākas.

KOMISIJAS ATBILDES

Tas, ka reformas ietvaros tika vienlaicīgi piedāvāts atteikties no kvotām vai iegūt papildu kvotas, precīzi atbilda mērķim samazināt ES cukura ražošanas nozari, vienlaikus padarot to konkurētspējīgāku.

Kā norādīts Komisijas tabulā Nr. 1, atteikšanos no kvotām visvairāk izvēlējās dalībvalstis, kurās kopējais ienesīgums ir zemāks, turpretim 93 % no jaunajām kvotām piešķīra dalībvalstīm, kurās kopējais ienesīgums ir augstāks. Minētā procesa rezultātā dalībvalstīs, kurās ir augsts ienesīgums, piešķirti 78 % no ES kvotām (68 % pirms reformas), turpretim dalībvalstīs, kurās ir zems ienesīgums, patlaban piešķirti 5 % no kvotām (12 % pirms reformas).

VI.

Komisija ir gandarīta par Revīzijas palātas atzinīgo nostāju par to, ka ir sasniegts reformas mērķis — stabilizēt cukura tirgu un cukura cenas.

Lielāka paļaušanās uz cukura ārējām piegādēm ir ES tirdzniecības un attīstības politikas rezultāts, jo īpaši jāpiemin iniciatīva *EBA*, ar ko importam no mazāk attīstītajām valstīm radīja neierobežotu pieeju ES tirgum, dažās no kurām ir ievērojams cukura eksporta potenciāls.

Turklāt cukura režīma reformā ietverti vajadzīgie instrumenti, lai iespējamā situācijā, kurā ES tirgum varētu pietrūkt cukura piegāžu, problēmu risinātu, galvenokārt pieejamās ārpuskvotas cukuru pārvēršot par kvotas cukuru.

Komisija drīzumā uzsāks pētījumu par cenu izmaiņām cukura nozarē, lai iegūtu lielāku skaidrību par minēto jautājumu.

VII.

Saskaņā ar subsidiaritātes principu dalībvalstis ir atbildīgas par sekām, kuras radīja ražotņu slēgšana (vai ražošanas apjomu samazināšana), tostarp par vajadzīgo dažādošanas pasākumu īstenošanu. Tomēr, lai nodrošinātu minēto pasākumu savlaicīgu īstenošanu un novērstu nevajadzīgu kavēšanos, ES tiesību aktos ietverti dalībvalstīm saistoši precīzi izpildes un maksājumu termiņi.

Minētā reforma paredz konkurētspējīgāku uzņēmējdarbības vidi tradicionālajiem rafinētājiem, kuriem jāpielāgo savas darbības, lai aizvien saglabātu konkurētspēju jaunajos apstākļos. Šā pārejas atbalsta mērķis, kas nebija ietverts Komisijas sākotnējā priekšlikumā, ir radīt iespēju minētajiem uzņēmumiem veikt vajadzīgos pasākumus, lai uzlabotu savu konkurētspēju.

VIII.

Attiecībā uz cukura režīmu jāņem vērā visas izmaiņas, kuras šajā jomā ieviesa Kopējās tirgus organizācijas (KTO) ietvaros, t.i., pāreja no pasākumiem, kuri attiecas uz augstām garantijas cukurbiešu cenām, ražošanas un eksporta kompensācijām, uz sistēmu, kuras pamatā galvenokārt ir tiešais atbalsts lauksaimniekiem. Šajā ziņā cukura režīma reforma tika izveidota kā neitrāla attiecībā uz izdevumiem budžeta lauksaimniecības sadaļā (skatīt arī Palātas apsvērumu 89. punktā). Komisija uzskata, ka šis mērķis ir sasniegts.

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 320/2006 1. panta 3. punktu pēc tam, kad finansēti uz cukura restrukturizācijas fondu attiecināmie pasākumi, fonda atlikušo summu piešķirs ELGF.

KOMISIJAS ATBILDES

Saskaņā ar ES vispārīgo apņemšanos ĀKK un ES Partnerattiecību nolīguma ietvaros atbalstīt ĀKK valstis to centienos samazināt nabadzību un nodrošināt ilgtspējīgu attīstību paredzēts piemērot atbalsta pasākumus ĀKK valstīs. Pirms cukura reformas īstenošanas Komisija bija apņēmusies atbalstīt pielāgojumu nepieciešamību priviligētajās Cukura protokola parakstītājvalstīs un sagatavoja novērtējumu par cukura reformas ietekmi ĀKK valstīs. Vajadzība pēc šādiem atbalsta pasākumiem ĀKK valstīs tika noteikta laikus, tādēļ tie neattiecas uz budžeta lauksaimniecības sadaļu.

IX. Pirmais ievilkums

Saprotams, ka Komisija vienmēr veic rūpīgu pārbaudi, lai nodrošinātu, ka ar izveidotajiem instrumentiem un pasākumiem tiek garantēta vispārēja atbildība un ka to pamatā ir precīzi vajadzību tehniskie novērtējumi, kā arī objektīvi un nediskriminējoši kritēriji. Šo pieeju izmantoja arī cukura tirgus reformas ietvaros.

IX. Otrais ievilkums

Sagatavojot priekšlikumu noteikumiem, ar kuriem reglamentē cukura nozari pēc 2014./2015. tirdzniecības gada, Komisija, izmantojot iepriekš gūto pieredzi, izskatīs vairākus risinājumus.

IX. Trešais ievilkums

Komisija uzskata, ka jaunais līdzsvars cukura tirgū, tostarp ES cukura pieejamības līmenis, reformas rezultātā atbilst Līguma noteikumiem, kuros nav paredzēts, ka ES jābūt pašpietiekamai attiecībā uz visiem lauksaimniecības produktiem. Turklāt cukura režīma reformā ietverti vajadzīgie instrumenti, lai risinātu iespējamās situācijas, kad varētu pietrūkt cukura piegāžu ES tirgū, galvenokārt pārvēršot pieejamās cukura ārpuskvotas par cukura kvotām.

IX. Ceturtais ievilkums

Komisija drīzumā uzsāks pētījumu par cenu izmaiņām cukura nozarē, lai iegūtu lielāku skaidrību par minēto jautājumu.

IX. Piektais ievilkums

Saskaņā ar subsidiaritātes principu dalībvalstis ir atbildīgas par dažādošanas pasākumu īstenošanu un par atbilstības nodrošināšanu vides prasībām, jo tās ir labākā pozīcijā, lai pieņemtu vajadzīgos lēmumus, ņemot vērā atsevišķiem gadījumiem raksturīgus īpašus faktorus.

IEVADS

4.

Lai uz kvotām balstīta cukura režīms darbotos vienmērīgi, vajadzīgs piešķirt kvotas arī izoglikozei un inulīna sīrupam, jo, kā precīzi norāda Palāta, abi produkti ir iespējamie cukura aizvietotāji. Kvotas ieviesa laikā, kad minēto alternatīvo saldinātāju ražošana Kopienā bija sasniegusi tādu līmeni, kas varēja traucēt cukura režīma normālai darbībai. Tolaik noteiktais kvotu līmenis atbilda tā laika ražošanas apjomam.

5.

Komisija vēlas paskaidrot, ka, ņemot vērā Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) lēmumu, nepastāv absolūts kvantitatīvs ierobežojums attiecībā uz baltā cukura eksportu:

KOMISIJAS ATBILDES

PTO apakškomisija un Apelācijas institūcija ieteica PTO Strīdu izšķiršanas institūcijai pieprasīt Eiropas Kopienai (EK) panākt, lai tās cukura režīms, kas, kā tika konstatēts, neatbilda PTO *Lauksaimniecības nolīgumam*, atbilstu minētajā nolīgumā EK paredzētajām saistībām.

Attiecībā uz neatbilstības darbības jomu PTO Apelācijas institūcija savā 2005. gada 28. aprīļa ziņojumā piekrita apakškomisijas secinājumiem par to, ka

- EK grafikā par preferenciālo importu no konkrētām ĀKK valstīm un Indijas 1. zemsvītras piezīmei nebija juridiska spēka paplašināt vai citādi mainīt Eiropas Kopienų kvantitatīvo saistību līmeni, kas ietverts EK grafikā,
- sūdzības iesniedzēji (Austrālija, Brazīlija un Taizeme) pirmām kārtām sniedza pierādījumu par to, ka C (t.i., ārpuskvotas) cukura ražotāji/eksportētāji, kuri pārsniedza EK saistību līmeņus, saņēma maksājumus par eksportu 1) pārdodot C cukurbietes C cukura ražotājiem par cenu, kas zemāka par to kopējām ražošanas izmaksām; kā arī ii) finanšu resursu nodošanas veidā, izmantojot šķērssubsidēšanu, kas radās no EK cukura režīma darbības, PTO *Lauksaimniecības nolīguma* 9.1. panta c) apakšpunkta nozīmē (un tādējādi atbilstīgi saistībām samazināt eksporta subsīdijas),
- EK nebija pierādījusi, ka tās C cukura eksports un ĀKK/Indijas (ekvivalents) cukurs, kas pārsniedza Eiropas Kopienų saistību līmeni, netika subsidēts.

Tādēļ ES var pieļaut ārpuskvotas cukura eksportu, pārkāpjot PTO saistības, ja ES var pierādīt, ka šāds eksports netiek subsidēts.

1. aile

Skatīt atbildi uz 5. punktu.

7.

Komisija jau sākumā vēlas uzsvērt, ka PTO lēmumā noteiktais ierobežojums attiecināms tikai uz ES subsidēto eksportu, nevis uz visu cukura eksportu. Līdz ar to minētais ierobežojums neattiecas uz kvotas cukuru un kvotas un ārpuskvotas izoglikozi, jo par tām netiek piešķirta kompensācija.

9.

Reformas mērķi ir tieši saistīti ar KLP mērķiem, kuri ir iekļauti Līgumos. Turklāt daļēji atšķirīgi mērķi nav reformas trūkums, bet gan tās visaptverošās darbības jomas sekas. Reformas dažādie mērķi atspoguļo cukura tirgus dažādos aspektus un vajadzību tos savstarpēji līdzsvarot.

10.d)

Zemāks atteikšanās no kvotām līmenis otrajā reformas gadā radīja produkcijas pārpalikumu iekšējā tirgū, un lai to novērstu, Komisijai bija jāpieņem divi pasākumu kopumi: no vienas puses, jāpagarina eksporta kompensāciju izmaksāšanas termiņš līdz 2007./2008. tirdzniecības gadam un, no otras puses, jānosaka, ka izņemamā procentuālā daļa ir 13,5% (Komisijas Regula (EK) Nr. 290/2007), lai tirgū saglabātu strukturālo līdzsvaru.

KOMISIJAS ATBILDES

10.e)

Tā kā reformas ietvaros bija paredzēts samazināt cukurbiešu cenas, tam bija tieša ietekme uz cukurbiešu audzētāju ienākumiem, un tādēļ bija pamatoti ieviest kompensāciju. Labības audzētājiem izoglukoze veido tikai nelielu daļu tirgus labības sektorā, jo tās cena lielākā mērā ir atkarīga no citiem mainīgajiem. Reforma būtiski neietekmēja labības audzētāju ienākumus, un tādēļ kompensācijas ieviešana nebūtu pamatota.

APSVĒRUMI

21.

Lai nodrošinātu efektīvu un vienmērīgu restrukturizāciju, Komisija izvēlējās reformas modeli, kura pamatā ir brīvprātīgi lēmumi, ko pieņem cukura ražotāji. Šī bija pareiza izvēle, jo ar to panāca reformas mērķus. Pieeju, kuras mērķis būtu īpaši reģioni vai individuālie ražotāji, pilnībā būtu noraidījušas dalībvalstis un ražotāji, kurus ietekmē kvotu samazinājums, turklāt rastos praktiskas grūtības noteikt, kam būtu jāpamet uzņēmējdarbība un kam tā būtu jāturpina.

22.

Reformas sākotnējais mērķis bija panākt jaunu līdzsvaru ES cukura ražošanas nozarē, kuram raksturīga iekšējā tirgus lielāka atvērtība importam no trešām valstīm. Lai sasniegtu šo mērķi, bija jāsamazina kvotu apjoms, tirgū palikušajiem uzņēmumiem būtu jāspēj darboties tirgū, kurā ir ievērojami zemākas institucionālās cenas.

23.

Efektivitātes un pārredzamības labad Komisija izvēlējās reformas modeli, kurā galīgos lēmumus par ražošanas saglabāšanu, samazināšanu vai pārtraukšanu pieņem individuāli cukura ražošanas uzņēmumi, izvērtējot turpmāko situāciju, kurai raksturīgas ievērojami zemākas cenas. Turklāt uzņēmumiem, kuri nolēma atteikties no kvotas, tika nodrošināts finansiāls atbalsts. Attiecībā uz šādu modeli nav vajadzīgs veikt analīzi par katra individuālā ES cukura ražotāja patreizējo ienesīgumu un perspektīvām. Tādēļ Komisija neuzskatīja par vajadzīgu apkopot datus par izvēlēta modeļa produktivitāti un efektivitāti. Turklāt šāda analīze attiektos uz privāto uzņēmumu konfidencialiem aspektiem, un salīdzinājumi starp uzņēmumiem, kuri izdarīti, pamatojoties uz šādu informāciju, iespējams, būtu pretrunīgi.

ES cukura rūpniecības konkurētspējas palielināšanās pēc reformas ir neapstrīdama, jo uzņēmumiem patlaban ir jāsauglabā ienesīgums situācijā, kad institucionālās cenas ir ievērojami zemākas.

24.

Komisija ir pastāvīgi izmantojusi labāko pieejamo informāciju, lai novērtētu cukura rūpniecības ienesīgumu katrā dalībvalstī. Lai nodrošinātu rezultātu ticamību, minēto analīžu pamatā jābūt konsolidētām pamattendencēm par vērtējamam laikposmu. Pašreizējie reformas rezultāti lielā mērā apstiprina šādas aplēses.

KOMISIJAS ATBILDES

Sākotnējā Ietekmes novērtējuma SEC(2003) 1022 pamatā bija dati, kuri iegūti no ziņojuma "Pētījums, lai novērtētu TKO cukura nākotnes reformas turpmāko risinājumu ietekmi", ko Eiropas Cukura ražotāju komitejai (2003) sagatavoja Liellopu un gaļas komisija (LMC), un tajā lielākoties apstiprināja Komisijas agrāk izdarītos secinājumus.

Lai atjauninātu Ietekmes novērtējumu SEC(2005) 808, tika izmantoti vairāki avoti, tostarp dažādi nozares organizāciju (piem., *Comité Européen de Fabricants de Sucre, Confédération Générale de Betteraviers*) vai dalībvalstu pasūtītie pētījumi, kā arī akadēmisko aprindu pārstāvju ieguldījumi.

Attiecīgi atjauninātā Ietekmes novērtējuma 2. tabulā ietvertie dati ir jaunākie pieejamie dati, kas piemēroti, lai novērtētu visas cukura nozares ienesīgumu katrā dalībvalstī.

25.

Skatīt atbildi uz 23. punktu par Komisijas izvēlēto reformas modeļa iezīmēm.

Kā norādīts Komisijas tabulā Nr. 1, to dalībvalstu daļa, kurās ir augsts ienesīgums, pēc reformas palielinājās no 68 % līdz 78 %, turpretim to dalībvalstu daļa, kurās ir zems ienesīgums, samazinājās no 12 % līdz 5 %. Ir skaidrs, ka ir palielinājusies ES cukura ražošanas nozares konkurētspēja.

26.

Reformas pamatā bija labprātīga atteikšanās no 6 miljonu tonnu ražošanas kvotas līdz 2009./2010. gada kampaņai, kurai izveidoja četru gadu restrukturizācijas shēmu. Lai arī pirmajā gadā mērķis tika sasniegts (atteicās no 1,47 miljoniem tonnu), otrajā gadā to bija grūti panākt (0,71 miljons tonnu), kas lika Komisijai veikt vajadzīgos pielāgojumus. Attiecīgā Padomes Regula (EK) Nr. 1261/2007 tika pieņemta 2007. gada oktobrī.

Instrumenti, ar kuriem reformas pirmo divu gadu laikā ierosināja atteikties no kvotas, izrādījās pievilcīgi tikai vismazāk konkurētspējīgiem pārstrādātājiem, un kvotu apjoms, no kura atteicās, nebija pietiekams, lai nozare iegūtu jaunu līdzsvaru. Kā to pamatoti paskaidro Palāta 27. punktā, lielākais šķērslis nozarē nebija finanšu stimulu trūkums, bet gan neskaidrības, kuras saistītas ar atbalsta daļu, kas jāparedz lauksaimniekiem un līgumslēdzējiem.

28.

Lauksaimniekiem paredzētais piecu gadu pārejas saistītais atbalsts jānovērtē cukura nozares reformas politiskā kontekstā, kas arī bija jāatbalsta tām dalībvalstīm, kuras rezultātā zaudētu cukura ražošanas jaudu. Cukura reforma jāizvērtē, ņemot vērā gala rezultātus, tiklīdz būs beidzies pārejas periods.

KOMISIJAS ATBILDES

29.

Atteikšanās no kvotas kopējais līmenis pēc Komisijas aplēsēm nav balstīts uz individuālu uzņēmumu ienesīguma analīzi, bet ir jauno makroekonomisko apstākļu rezultāts, kuri patlaban dominē cukura nozares ekonomikā ES, proti, PTO apakškomisijas lēmums un plašāka pieeja, kas sniegta konkrētiem cukura eksportētājiem.

Tā kā Komisija lielā mērā piekrīt Palātas nostājam par to, ka cukura ražotāju ienesīgums vienā un tajā pašā reģionā var atšķirties, tā izvēlējās reformas modeli, kurā galīgos lēmumus pieņem individuāli cukura ražošanas uzņēmumi. Ņemot vērā iepriekšminēto, reformas mērķis nebija panākt jaunu līdzsvaru tirgū, tikai pilnībā pārtraucot ražošanu dalībvalstīs, kurās ražošana ir mazāk rentabla, bet gan izveidot apstākļus un stimulus, ļaujot nozarei veikt vajadzīgo ražošanas samazinājumu.

30.

Lēmumu pārtraukt cukura ražošanu pieņēma individuāli cukura ražošanas uzņēmumi. Efektīvāki cukura ražošanas uzņēmumi neapšaubāmi ir labākā pozīcijā, lai turpinātu uzņēmējdarbību situācijā, kad institucionālās cenas ir zemākas. Kā precīzi norādīts Palātas citās ziņojuma daļās, cukura ražošanas kopējais ienesīgums ir atkarīgs ne tikai no pārstrādes iekārtu ekonomiskajiem rezultātiem, bet arī no augošās nozares konkurētspējas. Lai panāktu saimniecisku ilgtspējību, pilnībā funkcionējošiem jābūt abiem aspektiem.

32.c)

Obligātais nekompensēto kvotu samazinājums 2010. gadā, ja mērķis nav sasniegts ar brīvprātīgas atteikšanās starpniecību, izrādījās svarīgs, lai nodrošinātu lielāku daļu līdzekļu izmantošanu, sākot no reformas trešā gada.

34.

Kā Palāta norāda 27. punktā, būtisks elements, kas neļāva izmantot lielāku daļu līdzekļu no restrukturizācijas fonda otrajā gadā, bija zināma neskaidrība par cukura pārstrādātājiem piešķiramo faktisko atbalsta līmeni. Turklāt Komisija vēlas uzsvērt, ka reformas otrajā posmā, kurā tomēr tika sasniegts mērķis par pilnīgu atteikšanos no kvotas, atbalsta kopējā summa netika palielināta.

35.

Lēmumus par atteikšanos no kvotas brīvprātīgi pieņēma uzņēmumi, pamatojoties uz pašu veiktu patreizējās situācijas un perspektīvu novērtējumu. Visi uzņēmumi ES saskārās ar tādu pašu izvēli vienādos apstākļos, un katrs no tiem pieņēma lēmumu, ko uzskatīja par vispiemērotāko.

36.

Noteiktais mērķis bija sasniegt ES cukura nozares produktivitātes vispārēju pieaugumu pēc reformas, un šis mērķis ir sasniegts.

Tā kā shēma ir brīvprātīga, visiem ES cukura ražotājiem bija pieeja restrukturizācijas shēmai. Galīgos lēmumus pieņēma individuāli uzņēmumi, ņemot vērā iespējamo uzņēmuma ienesīgumu jaunajā tirgus vidē.

Skatīt arī datus, kas ietverti Komisijas atbildē uz 25. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

37.

Individuālu uzņēmumu konkurētspēja nav atkarīga tikai no dalībvalsts, kurā tie darbojas, bet arī no to apjoma, pārstrādes iekārtu ekonomiskajiem rezultātiem, pārvaldības un daudziem citiem faktoriem. Kā pamatoti paskaidrojusi Palāta, atšķirīgie ienesīguma rādītāji vienā un tajā pašā dalībvalstī darbojošos uzņēmumu vidū var būt svarīga norāde.

Kopējais kvotu apjoms, ko pirms reformas piešķīra dalībvalstīm ar augstu ienesīgumu, bija daudz lielāks nekā kvotu apjoms, ko piešķīra dalībvalstīm ar zemu ienesīgumu. Kā izriet no III pielikuma, kvotu apjoms, kas pēc reformas ir pieejams dalībvalstīs ar zemu ienesīgumu, sasniedz 31 % no kvotu apjoma, kas tām bija piešķirts pirms reformas. Attiecībā uz dalībvalstīm ar augstu ienesīgumu minētais rādītājs ir 81 %.

38.

Komisija uzskata, ka reformas mērķi ir pilnībā sasniegti, un ir aizvien pārlicināta, ka individuālie ražotāji ir vislabākajā pozīcijā, lai pieņemtu lēmumus, pamatojoties uz pašu veiktu novērtējumu par savu turpmāko konkurētspēju.

39.–40.

Komisija uzskata, ka minētie mehānismi ir savstarpēji saskaņoti, ņemot vērā, ka iemesls, kādēļ tika piedāvāta iespēja iegūt papildu kvotas vienlaikus ar stimuliem atteikties no kvotām, izmantojot restrukturizācijas fondu, bija sasniegt mērķi, uz ko norādījusi Palāta, proti, turpmāk paaugstināt to uzņēmumu konkurētspēju, kuri jau iepriekš bija konkurētspējīgi, palielinot to ražošanas jaudu.

40. otrais ievilkums

Lai arī cukura pārstrādātāji pēc reformas gūtu labumu no zemākām cukurbiešu cenām, kukurūzas un citu izejvielu cenas, kuras izmanto izoglikozes ražošanai, nemainītos. Lai nodrošinātu, ka izoglikozes pārstrādātāji var saglabāt savu salīdzinošo konkurētspēju, tika piešķirtas papildu kvotas par brīvu, lai tie varētu izmantot apjomradītus ietaupījumus.

41.

Abu pasākumu apvienotā pielietojuma rezultāts bija atvieglot cukura ražošanas koncentrāciju uzņēmumos, kuriem ir vislabākās iespējas saglabāt konkurētspēju gadu gaitā, un, tādējādi, panākt ES cukura ražošanas nozares konkurētspējas vispārēju palielināšanos.

42.

Reformas mērķis bija panākt vajadzīgo pielāgojumu ES cukura ražošanas nozarē vienmērīgā un efektīvā veidā. Tādēļ bija jāizveido restrukturizācijas fonds tiem uzņēmumiem, kuri atsakās no kvotām, un elastīgi pielāgošanas instrumenti tiem uzņēmumiem, kuri nolēmj turpināt uzņēmējdarbību. Cukura ražošanas uzņēmumi ES tika aicināti pieņemt vairākus lēmumus, pamatojoties uz pašu veiktu izpēti un tirgus perspektīvu analīzi. Šajā sarežģītajā ekonomikas vidē daži uzņēmumi sākumā nolēma iegādāties kvotas un pēc tam — atteikties no dažām kvotām.

Komisija uzskata, ka šāda uzņēmumu palielināta elastība veicināja efektīvāku ES cukura nozares pielāgošanu, vienlaikus nodrošinot vienlīdzīgus apstākļus visiem uzņēmumiem.

KOMISIJAS ATBILDES

Kā pamatoti norāda Palāta, apjoms, kādā iegādājās kvotas, bija līdzvērtīgs apjomam, kādā no kvotām atteicās.

Attiecībā uz iespējamajām negatīvajām finanšu sekām, lūdzu, skatīt Komisijas atbildi uz 43. punktu.

43.

Lai arī cukura pārstrādātāji pēc reformas gūtu priekšrocības no zemākām cukurbiešu cenām, kukurūzas un citu izejvielu, ko izmanto izoglikozes ražošanai, cenas nemainītos. Tā kā cukura cenu pazeminājums nozīmē izoglikozes cenu pazemināšanos, reformas rezultātā tiktu samazinājusies izoglikozes ražotāju peļņa.

Lai nodrošinātu, ka izoglikozes pārstrādātāji var saglabāt savu salīdzināmo konkurētspēju, un tādējādi lai nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus cukura un izoglikozes ražotājiem, tika piešķirts izoglikozes kvotu palielinājums, lai uzņēmumi varētu izmantot apjomradītus ietaupījumus.

Komisija vēlas uzsvērt, ka, tāpat kā gadījumā ar cukura kvotām, izoglikozes uzņēmumiem, kuri atsakās no kvotām un piesakās restrukturizācijas fonda līdzekļiem, bija jāiesniedz restrukturizācijas plāns un jāpierāda, ka tas tiek pareizi īstenots.

44.

Reformas mērķis bija vispārīgi uzlabot nozares, tostarp cukurbiešu audzētāju, kopējo konkurētspēju, pazeminot minimālo cukurbiešu cenu. Kā norādīts Palātas VI pielikumā, dažas dalībvalstis izlēma koncentrēt dažādošanas atbalstu galvenokārt uz cukurbiešu audzētājiem.

45.

Reformas rezultāti liecina par to, ka ES cukurbiešu audzētāji spēj pielāgoties lielākā mērā, nekā uz to norādīja sākotnējās aplēses, un cukurbiešu audzēšanu turpina svarīgās vietās 2. tabulā minētajās dalībvalstīs.

46.–47.

Pēc būtības cukura ražošanai vajadzīgas smagās rūpniecības iekārtas. Nozare var saglabāt konkurētspēju tikai tad, ja cukurbiešu ražošana un cukurbiešu pārstrāde tiek veikta konkurētspējīgā veidā. Kā izriet no gadījumiem, par kuriem ziņo Palāta, iespējams, ka darbojošās rūpniecības iekārtas nācās slēgt, jo tuvākajā apkārtnē cukurbiešu audzēšanai bija ierobežota konkurētspēja. Šķiet, ka šādu gadījumu Revīzijas palāta aprakstījusi 30. punktā.

50.

Palātas apsvērumi attiecas uz Padomes pieņemto juridisko pamatu, par kura īstenošanu atbild Komisija.

51.

Reforma ir palīdzējusi izlīdzināt cenu atšķirības starp ES iekšējo tirgu un pasaules tirgu. ES cukura nozare patlaban ir vairāk vērsta uz tirgu un ir konkurētspējīgāka, nekā tā bija pirms reformas.

54.

Komisija atzinīgi vērtē Palātas atzinumu par to, ka ES cukura tirgus ir bijis stabils kopš reformas uzsākšanas.

KOMISIJAS ATBILDES

55.

Faktiskais importa līmenis no minētajām valstīm ir atkarīgs no ES salīdzināmās pievilcības pasaules tirgū. Tādēļ viens no reformas sasniegtajiem mērķiem bija izlīdzināt minētās cenu atšķirības.

56.

Lielāka paļaušanās uz importu nav cukura reformas rezultāts, bet gan ES politikas sekas, kuras mērķis bija uzlabot cukura nozares kā saimnieciskas darbības mehānismu mazāk attīstītajās valstīs, kurām ir labs ražošanas potenciāls.

57.

Komisija uzskata, ka reformas gaitā nozarē panākto jauno tirgus līdzsvaru var uzturēt ilgtermiņā. Šķiet, ka to apstiprina tirgus tendences.

58.

Fakts, ka ES ir kļuvusi vairāk atkarīga no importa, ir loģiskas sekas tam, ka ES tirgu atvēra trešām valstīm. Tomēr šāds paļāvības līmenis uz importu būtu bijis lielāks, ja pašreizējās cukura cenas ES būtu aizvien augstas, kādas tās bija pirms reformas.

Kopumā pašapgādes līmeni pēc reformas saglabātā kvotu apjoma ietvaros (aptuveni 85 %) var uzskatīt par apmierinošu, un Komisija vēlas uzsvērt, ka reformas režīmā ietverti vajadzīgie instrumenti, lai risinātu iespējamās situācijas, kad varētu pietrūkt piegāžu ES tirgū, galvenokārt pārvēršot pieejamo ārpuskvotas cukuru par kvotu cukuru.

59.b)

Šāda lielāka paļaušanās uz importu ir lielā mērā atkarīga no cukura cenu atšķirībām pasaules un ES tirgos. Reforma bija svarīga, lai izlīdzinātu minētās atšķirības, un tādējādi tā palīdzēja saglabāt stabilitu, lai arī mazāku cukura ražošanas nozari ES.

60.

Ievērojami palielinot ES ražošanas kopējo konkurētspēju, Komisija uzskata, ka pēc reformas ES cukura nozare ir labāk sagatavota, lai novērstu ražošanas pārcelšanu.

61.

Kā precīzi skaidro Palāta, uzņēmumiem, lai saņemtu restrukturizācijas atbalstu, jāuzrāda restrukturizācijas plāns, kurā ietverti precīzi, konkrēti pasākumi, kuru īstenošanu apstiprinājušas valsts iestādes. Tikai tie uzņēmumi, kuri ir sekmīgi īstenojuši šādus pasākumus, ir tiesīgi saņemt maksājumus.

Nav jauns fakts, ka ES cukura ražotāju grupas importē cukuru ES. Turklāt jaunajā situācijā, kurā ES palielina tās cukura importa apjomus, tas, ka konkrētas ražošanas iekārtas tiek pārveidotas par pārstrādes rūpnīcām, ļautu daļu no šāda cukura pārstrādes aizvien veikt ES.

KOMISIJAS ATBILDES

62.

Komisija ir gandarīta, ka Revīzijas palāta atzīst, ka reformas mērķis pazemināt cukura cenas ir sasniegts.

63.

Komisija drīzumā uzsāks pētījumu par cenu izmaiņām cukura nozarē, lai iegūtu lielāku skaidrību par minēto jautājumu.

Turklāt regulāri izvērtējot savus politikas virzienus, Komisija uzsāks cukura nozarē piemēroto KLP pasākumu *ex-post* novērtējumu. Novērtējumā izskatīs, kā piemērotie KLP pasākumi ietekmējuši cukura piegādes ķēdi, tostarp lauksaimniecības nozari un cukura ražotājus un rafinētājus, jo reformu pieņēma 2006. gadā. Paredzēts, ka novērtējumu sāks veikt 2010. gada ceturtajā ceturksnī. Novērtējuma rezultāti gaidāmi 2011. gada beigās.

64.

Nav pārsteidzoši, ka reforma, ar ko samazina nozares vispārējo apjomu, vienlaikus pieprasot uzņēmumiem būtiski palielināt konkurētspēju, rada noteiktu rūpniecības koncentrēšanās pakāpi.

69.

Izoglikozi iegūst no labības (galvenokārt no kukurūzas un kviešiem) un, pretēji cukurbiešu nozarei, starp audzētājiem un pārstrādātājiem netiek noslēgti īpaši starpnozaru piegādes līgumi. Tādēļ nebūtu pamatoti daļu no atbalsta paredzēt cukurbiešu audzētājiem.

72.

Kā Palāta atzinusi 13. punktā un saskaņā ar subsidiaritātes principu, restrukturizācijas atbalsta īstenošana ir dalībvalstu pienākums, jo tās spēj vislabāk iepazīties ar īpašajiem apstākļiem konkrētās situācijās.

Turklāt Komisija vēlas uzsvērt, ka restrukturizācijas atbalsta maksājums ir atkarīgs no plāna īstenošanas, ko attiecīgajai dalībvalstij iesniedzis uzņēmums, tostarp kuram ir pievienots precīzs konkrētu darbību apraksts. Lieki piebilst, ka šādiem plāniem jāatbilst ES un valstu noteikumiem, un daži no tiem atsevišķās dalībvalstīs var būtiski atšķirties.

73.

Dalībvalstu iestādēm jāpārlicinās, ka sociālās saistības ir izpildītas saskaņā ar sociālajiem plāniem. Veicot kontu dzēšanas revīzijas, jāpārlicinās, ka dalībvalstis veic šāda veida pārbaudes.

Sociālos plānus lielākoties izstrādā, vienojoties ražotājam un darbiniekiem/arodbiedrībām. Saistību izpildi (mācības, pārceļšana amatā, kompensācijas, u.c.) arī uzraudzīs iesaistītās puses.

KOMISIJAS ATBILDES

Turklāt Komisija ir izveidojusi Cukura rūpniecības nozares sociālā dialoga komiteju, kurā piedalās arodbiedrību un cukura nozares pārstāvji. Jo īpaši šī komiteja ir vienojusies par Eiropas cukura rūpniecības rīcības kodeksu attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību, kuru plaši piemēroja reformas kontekstā.

Turklāt reformas ietekmi sociālajā jomā ņems vērā novērtējumā par cukura nozarē piemērotajiem KLP pasākumiem. Paredzēts, ka novērtējumu sāks veikt 2010. gada ceturtajā ceturksnī. Novērtējuma rezultāti gaidāmi 2011. gada beigās.

74. Iemesls, kādēļ tika pagarināts termiņš, lai ražotāji varētu izpildīt savas saistības vides jomā, bija divkārsšs: no vienas puses, sākotnējais termiņš bija noteikts 2006. gadā, un bija jāatjaunina grafiks, lai ņemtu vērā svarīgas izmaiņas valsts restrukturizācijas programmās, kuras uzsāka 2008. gadā. No otras puses, dažās dalībvalstīs šis grozījums bija piemērots, ņemot vērā pasaules finanšu krīzes sekas to ekonomikā.

75. Izoglikozi iegūst no labības (galvenokārt no kukurūzas un kviešiem) un, pretēji cukurbiešu nozarei, starp audzētājiem un pārstrādātājiem netiek noslēgti īpaši starpnozaru piegādes līgumi. Tādēļ paredzēt daļu atbalsta labības audzētājiem nebūtu bijis pamatoti, jo labības cenas minētā reforma neietekmēja.

76.–77. Skatīt arī Komisijas atbildi uz 73. punktu.

Komisija arī vēlas uzsvērt, ka cukurfabriku skaita samazināšana notika jau daudzus gadus pirms cukura reformas, jo katra ražošanas vienība palielināja savu pārstrādes jaudu. Piemēram, laikposmā no 2000. līdz 2006. gadam ES tika slēgtas 67 cukurfabrikas.

Restrukturizācijas fonda ietvaros tika noteikts tiesiskais regulējums un nodrošināts finansiālais atbalsts, ko nevarēja izmantot attiecībā uz ražotnēm, kuras slēdza pirms reformas īstenošanas.

80. Dažādošanas atbalstu ieviesa, lai dalībvalstīm dotu iespēju veikt pasākumus attiecīgajos reģionos, un tas ļauj tām ietvert pasākumus attiecībā uz citiem tirgus dalībniekiem, kurus skāra cukura nozares restrukturizācija, bet kuri nesaņēma restrukturizācijas atbalsta ietvaros sniegtās kompensācijas.

81. Skatīt Komisijas atbildi uz 74. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

82.

Saskaņā ar Lauksaimniecības ģenerāldirektorāta daudzgadu novērtēšanas plānu 2010.–2012. gadam, novērtējumu par cukura nozarē piemērotajiem KLP pasākumiem veiks 2010.–2011. gadā. Novērtējumā izskatīs, kā piemērotie KLP pasākumi ietekmējuši cukura piegādes ķēdi, tostarp lauksaimniecības nozari un cukura ražotājus un rafinētājus, jo reformu pieņēma 2006. gadā. Šajā novērtējumā jāizskata arī tas, kā dažādošanas atbalsts ietekmējis restrukturizācijas skartos reģionus (pamatojoties uz gadījumu izpēti).

Paredzēts, ka novērtējumu sāks veikt 2010. gada ceturtajā ceturksnī. Novērtējuma rezultāti gaidāmi 2011. gada beigās.

Komisija veic pārbaudes kā daļu no kontu dzēšanas procedūrām.

85.

Lai arī Komisijas priekšlikumā netika ietverts pārejas atbalsts pilna laika cukura rafinētājiem, Padomes apspriedēs kļuva skaidrs, ka, tāpat kā cukurbiešu pārstrādātājiem, arī pilna laika pārstrādātājiem bija jāveic vairāki strukturāli pielāgojumi institucionālo cukura cenu pazemināšanas rezultātā.

Patiešām, minētā reforma paredz konkurētspējīgāku uzņēmējdarbības vidi tradicionālajiem rafinētājiem, kuriem jāpielāgo savas darbības, lai aizvien saglabātu konkurētspēju šajā jaunajā situācijā. Attiecīgajiem tirgus dalībniekiem vajadzīgās izmaiņas bija jāizklāsta uzņēmējdarbības plānā, kas jāiesniedz valsts iestādēm. Piešķirot šo atbalstu, ar reformu nodrošināja vienlīdzīgus apstākļus visiem cukura ražotājiem Kopienā, neatkarīgi no tā, vai tie kā izejvielu izmanto cukurbietes vai jēlcukuru.

86.

ES tiesību akti jāpiemēro vienādi visās dalībvalstīs, neatkarīgi no tā, vai tajās ir viens vai vairāki iespējamie saņēmēji.

88.

Šādu atšķirību pamatā ir faktiski atteikto kvotu apjoms un atteikšanās grafiks. Praksē tika savāktas vairāk pagaidu restrukturizācijas summu, savukārt cukura restrukturizācijas fonda ietvaros radās mazāk izdevumu. Vislielākās atbalsta likmes par kvotas tonnu bija pieejamas reformas pirmajos divos gados.

90.

Cukura režīma reforma tika izveidota nevis kā pašfinansējoša, bet kā neitrāla attiecībā uz izdevumiem budžeta lauksaimniecības sadaļā. Cukura restrukturizācijas fonds tika izveidots kā pašfinansējošs.

KOMISIJAS ATBILDES

Attiecībā uz cukura režīmu jāņem vērā visas izmaiņas, kuras šajā jomā ievieša ar Tirgus kopīgo organizāciju (TKO), t.i., pāreja no pasākumiem, kuri attiecas uz augstām garantijas cenām par cukurbietēm, kā arī uz ražošanas un eksporta kompensācijām, uz sistēmu, kuras pamatā ir tiešais atbalsts lauksaimniekiem. Šajā ziņā cukura režīma reforma tika izveidota kā neitrāla attiecībā uz izdevumiem budžeta lauksaimniecības sadaļā (skatīt arī Palātas apsvērumu 89. punktā). Komisija uzskata, ka šis mērķis ir sasniegts.

Cukura restrukturizācijas fonds, kas nav TKO daļa, tika izveidots kā pašfinansējošs, un šis mērķis ir sasniegts.

90.a)

Bija paredzēts, ka reformas īstenošanas gaitā cukura imports ES pieaugs, galvenokārt, *EBA* rezultātā. Tādējādi, ja netiktu īstenota reforma, un ņemot vērā PTO lēmumu, ES cukura tirgus attīstības ietvaros ES cukura ražošanas apjomi samazinātos. Turklāt samazinātos pārprodukcija, tādēļ tika lēsts, ka pakāpeniski samazināsies arī ienākumi no ražotāju nodevām, 2010. budžeta gadā sasniedzot nulles līmeni. Šajā dinamiskajā kontekstā ražošanas maksa, ko ievieša ar cukura reformu, bija noteikta 12 euro par tonnu, lai saglabātu budžeta neitralitāti attiecībā uz ienākumiem.

90.b)

Saskaņā ar ES vispārīgo apņemšanos ĀKK un ES Partnerattiecību nolīguma ietvaros atbalstīt ĀKK valstis to centienos samazināt nabadzību un nodrošināt ilgtspējīgu attīstību paredzēts piemērot atbalsta pasākumus ĀKK valstīs. Pirms cukura reformas Komisija bija apņēmusies atbalstīt pielāgojumu nepieciešamību privilēģētajās Cukura protokola parakstītājvalstīs un sagatavoja novērtējumu par cukura reformas ietekmi ĀKK valstīs. Vajadzība pēc šādiem atbalsta pasākumiem ĀKK valstīs tika noteikta laikus.

ĀKK valstīm sniegtais atbalsts neietilpst Padomes Regulas (EK) Nr. 1290/2005 darbības jomā, jo tas attiecas uz attīstības atbalstu ĀKK valstīm, un tādēļ tas nav ietverts kopējās lauksaimniecības politikas izdevumos.

91.

Skatīt Komisijas atbildi uz 90. punktu.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

93.

Reformas mērķi ir tieši saistīti ar KLP mērķiem, kuri ir iekļauti līgumos. Turklāt daļēji atšķirīgi mērķi nav reformas trūkums, bet gan tās visaptverošās darbības jomas sekas. Reformas dažādie mērķi atspoguļo cukura tirgus dažādos aspektus un vajadzību tos savstarpēji līdzsvarot.

KOMISIJAS ATBILDES

94.

Uzņēmumiem, kuri turpina darbību pēc reformas, ir jā saglabā ienesīgums situācijā, kad institucionālās cenas ir zemākas, un tādējādi ir izpildīts mērķis uzlabot nozares vispārējo konkurētspēju. Produktivitātes pieaugumu apstiprina šādi rādītāji: dalībvalstīs, kurās ir augsts ienesīgums, piešķirti 78 % no ES kvotām (68 % pirms reformas), turpretim dalībvalstīs, kurās ir zems ienesīgums, patlaban piešķirti 5 % no kvotām (12 % pirms reformas).

Ar papildu kvotu, ko darīja pieejamu, (apmaiņā pret summu, kas līdzvērtīga restrukturizācijas atbalstam), centās turpmāk stiprināt ES cukura nozares konkurētspēju, sniedzot uzņēmumiem iespēju paplašināt uzņēmējdarbību un izmantot apjomradītus ietaupījumus, vai vismaz saglabāt tādu ražošanas līmeni, kas bija līdzīgs pirms reformas esošajam līmenim galīgā kvotu samazinājuma gadījumā.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 23. punktu.

95.

Pēc reformas cukura tirgū radās jauns līdzsvars, jo samazinājās iekšējās ražošanas apjomi un tika pazeminātas institucionālās cenas. Lēmumu par ražošanas pārtraukšanu attiecībā uz attiecīgajām cukurfabrikām pieņēma labprātīgi pēc tam, kad tika novērtēta to darbību ilgtermiņa dzīvotspēja jaunajā situācijā. Visiem tirgus dalībniekiem ES nācās saskarties ar šādu izvēli vienādos nosacījumos.

Komisija uzsver, ka vajadzīgais kvotas samazinājuma apjoms tika novērtēts, ņemot vērā vajadzību nodrošināt tirgus līdzsvaru saistībā ar nozares jauno ekonomikas vidi. To panāca ar tādu uzņēmumu starpniecību, kuri neuzskatīja sevi par konkurētspējīgiem jaunajos apstākļos un pārtrauca (vai samazināja) ražošanu.

96.

Iemesls, kādēļ vienlaicīgi tika piedāvāta iespēja atteikties no kvotām un iegūt papildu kvotas, bija vajadzība pārvaldīt cukura ražošanas nozares visaptverošu restrukturizāciju ES. Tā rezultātā nozare patlaban ir mazāka, bet ievērojami konkurētspējīgāka.

Lai arī cukura pārstrādātāji gūtu priekšrocības no zemākām cukurbiešu cenām pēc reformas, kukurūzas un citu izejvielu cenas, kuras izmanto izoglikozes ražošanai, nemainītos, neraugoties uz izoglikozes cenu pazemināšanos. Lai nodrošinātu, ka izoglikozes pārstrādātāji varētu saglabāt savu salīdzinošo konkurētspēju, tika piešķirtas papildu kvotas par brīvu, lai pārstrādātāji varētu izmantot apjomradītus ietaupījumus.

97.

Kopumā ES lauksaimnieki pēc reformas ir konkurētspējīgāki. Pamatojoties uz iepriekšminēto, lauksaimnieku konkurētspēju tomēr nevar atdalīt no cukurfabrikas konkurētspējas, kurām tie piegādā labību. Skatīt arī Komisijas atbildes uz 46. un 47. punktu.

KOMISIJAS ATBILDES

98.

Padome nolēma režīmu, kura pamatā ir ražošanas kvotas, saglabāt līdz 2014./2015. gadam.

99.

Komisija uzskata, ka abi mērķi, tas ir, tirgus stabilizācija un nerentablas ražošanas jaudas samazināšana, ir pilnībā sasniegti. Pēc reformas ES tiek saražotas 6 miljoni tonnu cukura kvotu mazāk un aktīvajiem uzņēmumiem jāpanāk ienesīgums situācijā, kurā institucionālās cenas ir ievērojami zemākas.

Reforma ir izlīdzinājusi atšķirību starp ES un pasaules cenām. Tas ir mazinājis spiedienu uz ES iekšējo cukura nozari.

1. ieteikums

Saprotams, ka Komisija vienmēr veic rūpīgu pārbaudi, lai nodrošinātu, ka ar izveidotajiem instrumentiem un pasākumiem tiek garantēta vispārēja atbilstība un ka to pamatā ir precīzi vajadzību tehniskie novērtējumi, kā arī objektīvi un nediskriminējoši kritēriji. Šo pieeju izmantoja arī cukura tirgus reformas ietvaros.

2. ieteikums

Sagatavojot priekšlikumu noteikumiem, ar kuriem reglamentē cukura nozari pēc 2014./2015. tirdzniecības gada, Komisija, izmantojot iepriekš gūto pieredzi, izskatīs vairākus risinājumus.

100.

Reforma ir sekmējusi ES cukura nozares konkurētspējas palielināšanos un tai ir jānodrošina nepārtraukta ražošana ES.

101.

Lielāka paļaušanās uz importu nav cukura reformas rezultāts, bet gan ES politikas sekas, kuras mērķis bija uzlabot cukura nozares kā saimnieciskas darbības mehānismu mazāk attīstītajās valstīs, kurām ir labs ražošanas potenciāls.

3. ieteikums

Komisija uzskata, ka jaunais līdzsvars cukura tirgū, tostarp ES cukura pieejamības līmenis, reformas rezultātā atbilst Līguma noteikumiem. Līgumā nav noteikts, ka ES būtu noteikti jābūt pašpietiekamai attiecībā uz visiem lauksaimniecības produktiem. Turklāt reformas režīmā ietverti vajadzīgie instrumenti, lai risinātu iespējamās situācijas, kad varētu pietrūkt piegāžu ES tirgū, galvenokārt pārvēršot pieejamo ārpuskvotas cukuru par kvotu cukuru.

102.

Komisija uzskata, ka reformas mērķis pazemināt cukura cenas ir sasniegts.

Komisija drīzumā uzsāks pētījumu par cenu izmaiņām cukura nozarē, lai iegūtu lielāku skaidrību par minēto jautājumu.

Turklāt, regulāri izvērtējot savus politikas virzienus, Komisija uzsāks cukura nozarē piemēroto KLP pasākumu *ex-post* novērtējumu. Novērtējumā izskatīs, kā piemērotie KLP pasākumi ietekmējuši cukura piegādes ķēdi, tostarp lauksaimniecības nozari un cukura ražotājus un rafinētājus, jo reformu pieņēma 2006. gadā. Paredzēts, ka novērtējumu sāks veikt 2010. gada ceturtajā ceturksnī. Novērtējuma rezultāti gaidāmi 2011. gada beigās.

KOMISIJAS ATBILDES

4. ieteikums

Komisija drīzumā uzsāks pētījumu par cenu izmaiņām cukura nozarē, lai iegūtu lielāku skaidrību par minēto jautājumu.

103.

Komisija arī vēlas uzsvērt, ka cukurfabriku skaita samazināšana notika jau daudzus gadus pirms cukura reformas, jo katra ražošanas vienība palielināja savu pārstrādes jaudu. Piemēram, laikposmā no 2000. līdz 2006. gadam ES tika slēgtas 67 cukurfabrikas.

Restrukturizācijas fonda ietvaros tika noteikts tiesiskais regulējums un nodrošināts finansiālais atbalsts, ko nevarēja izmantot attiecībā uz ražotnēm, kuras slēdza pirms reformas īstenošanas.

104.

Saskaņā ar subsidiaritātes principu likumdevējs atbildību par reformas īstenošanu un turpmākajiem pasākumiem sociālajā jomā ir deleģējis dalībvalstīm, kuras ir labākā pozīcijā, lai veiktu šo uzdevumu.

Dalībvalstu iestādēm jāpārlicinās, ka sociālās saistības ir izpildītas saskaņā ar sociālajiem plāniem. Veicot kontu dzēšanas revīzijas, jāpārlicinās, ka dalībvalstis veic šāda veida pārbaudes.

Sociālos plānus lielākoties izstrādā, vienoties ražotājam un darbiniekiem/arodbiedrībām. Saistību izpildi (mācības, pārcelšana amatā, kompensācijas, u.c.) arī uzraudzīs iesaistītās puses.

Turklāt Komisija ir izveidojusi Cukura rūpniecības nozares sociālā dialoga komiteju, kurā piedalās arodbiedrību un cukura nozares pārstāvji. Jo īpaši šī komiteja vienojās par Eiropas cukura rūpniecības rīcības kodeksu attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību, kuru plaši piemēroja reformas kontekstā.

105.

Saskaņā ar subsidiaritātes principu atbildību par dažādošanas pasākumu īstenošanu uzņemas dalībvalstis.

106.

Komisija 2009. gada decembrī veica grozījumus tiesību aktos, lai līdz 2011. gada septembrim pagarinātu termiņus attiecībā uz pasākumiem vides jomā. Iemesls šī termiņa pagarināšanai bija divkāršs: no vienas puses, sākotnējais termiņš bija noteikts 2006. gadā, un bija jāatjaunina grafiks, lai ņemtu vērā svarīgas izmaiņas valsts restrukturizācijas programmās, kuras uzsāka 2008. gadā. No otras puses, dažās dalībvalstīs šis grozījums bija piemērots, ņemot vērā pasaules finanšu krīzes sekas to ekonomikā.

107.

Lai arī Komisijas priekšlikumā netika ietverts pārejas atbalsts pilna laika cukura pārstrādātājiem, Padomes apspriedēs kļuva skaidrs, ka, tāpat kā cukurbiešu pārstrādātājiem, arī pilna laika rafinētājiem bija jāveic vairāki strukturāli pielāgojumi institucionālo cukura cenu pazemināšanas rezultātā.

KOMISIJAS ATBILDES

Patiešām, minētā reforma paredz konkurētspējīgāku uzņēmējdarbības vidi tradicionālajiem rafinētājiem, kuriem jāpielāgo savas darbības, lai aizvien saglabātu konkurētspēju šajā jaunajā situācijā. Attiecīgajiem tirgus dalībniekiem vajadzīgās izmaiņas bija jāizklāsta uzņēmējdarbības plānā, kas jāiesniedz valsts iestādēm. Piešķirot šo atbalstu, ar reformu nodrošināja vienlīdzīgus apstākļus visiem cukura ražotājiem Kopienā, neatkarīgi no tā, vai tie kā izejvielu izmanto cukurbietes vai jēlcukuru.

108.

Komisija arī vēlas uzsvērt, ka cukurfabriku skaita samazināšana notika jau daudzus gadus pirms cukura reformas, jo katra ražošanas vienība palielināja savu pārstrādes jaudu. Restrukturizācijas fonda ietvaros tika noteikts tiesiskais regulējums un nodrošināts finansiālais atbalsts, ko nevarēja izmantot attiecībā uz ražotnēm, kuras slēdza pirms reformas īstenošanas.

5. ieteikums

Saskaņā ar subsidiaritātes principu dalībvalstis ir atbildīgas par dažādošanas pasākumu īstenošanu, jo tās ir labākā pozīcijā, lai pieņemtu vajadzīgos lēmumus, ņemot vērā atsevišķiem gadījumiem raksturīgus īpašus faktorus.

6. ieteikums

Saskaņā ar subsidiaritātes principu dalībvalstis ir atbildīgas par to, ka tiek izpildītas vides prasības, jo tās ir labākā pozīcijā, lai pieņemtu vajadzīgos lēmumus, ņemot vērā atsevišķiem gadījumiem raksturīgus īpašus faktorus.

109.

Attiecībā uz cukura režīmu jāņem vērā visas izmaiņas, kuras šajā jomā ieviesa ar Tirgus kopīgo organizāciju (KTO), t.i., pārēja no pasākumiem, kuri attiecas uz augstām garantijas cenām par cukurbietēm, kā arī uz ražošanas un eksporta kompensācijām, uz sistēmu, kuras pamatā ir tiešais atbalsts lauksaimniekiem. Šajā ziņā bija paredzēts, ka cukura režīms neietekmē izdevumus budžeta lauksaimniecības sadaļā. Komisija uzskata, ka šis mērķis ir sasniegts.

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 320/2006 1. panta 3. punktu cukura restrukturizācijas fondā atlikušo summu, kas pēc aplēsēm patlaban ir 640 miljoni euro, pēc tam, kad finansēti pasākumi, par kuriem atbildīgs minētais fonds, piešķirs ELGF.

Attiecībā uz ienākumiem, lūdzu, skatīt Komisijas atbildi uz 90. punkta a) apakšpunktu.

Saskaņā ar ES vispārīgo apņemšanos ĀKK un ES Partnerattiecību nolīguma ietvaros atbalstīt ĀKK valstis to centienos samazināt nabadzību un nodrošināt ilgtspējīgu attīstību paredzēts piemērot atbalsta pasākumus ĀKK valstīs. Pirms cukura reformas Komisija bija apņēmusies atbalstīt pielāgojumu nepieciešamību privilēģētajās Cukura protokola parakstītājvalstīs un sagatavoja novērtējumu par cukura reformas ietekmi ĀKK valstīs. ĀKK valstīm sniegtais atbalsts neietilpst Padomes Regulas (EK) Nr. 1290/2005 darbības jomā, jo tas attiecas uz attīstības atbalstu ĀKK valstīm, un tādēļ tas nav ietverts kopējās lauksaimniecības politikas izdevumos.

Cukura nozares restrukturizācija Sadalījums pa dalībvalstīm pēc to kopējā ienesīguma

Kopējā ienesīguma līmenis	DV	Kvota 2006/2007	Kopā atteiktās kvotas (tonnās)	% no sākotnējās kvotas	Pievienotā/ Iepirkta	Kvota 2009/2010	% no sākotnējās kvotas
ZEMS	GRIEĶIJA	317 502	158 800	50 %	0	158 702	50 %
	ĪRIJA	199 260	199 260	100 %	0	0	0 %
	ITĀLIJA	1 557 443	1 049 064	67 %	0	508 379	33 %
	PORTUGĀLE	69 718	69 718	100 %	0	0	0 %
Kopā grupa % no KOPSUMMAS		2 143 923 12 %	1 476 842 28 %	69 %	0 0 %	667 081 5 %	31 %
VIDĒJS	ČEHIJA	454 862	102 473	23 %	20 070	372 459	82 %
	DĀNIJA	420 746	80 083	19 %	31 720	372 383	89 %
	SPĀNIJA	996 961	498 481	50 %		498 480	50 %
	LATVIJA	66 505	66 505	100 %		0	0 %
	LIETUVA	103 010	20 758	20 %	8 000	90 252	88 %
	UNGĀRIJA	401 684	301 264	75 %	5 000	105 420	26 %
	SLOVĒNIJA	52 973	52 973	100 %		0	0 %
	SLOVĀKIJA	207 432	103 717	50 %	8 605	112 320	54 %
SOMIJA	146 087	65 088	45 %		80 999	55 %	
Kopā grupa % no KOPSUMMAS		2 850 260 16 %	1 291 342 25 %	45 %	73 395 7 %	1 632 313 12 %	57 %
AUGSTS	BEĻĢIJA	819 812	206 066	25 %	62 489	676 235	82 %
	VĀCIJA	3 416 896	757 200	22 %	238 560	2 898 256	85 %
	FRANCIJA	3 288 747	683 655	21 %	351 695	2 956 787	90 %
	NĪDERLANDE	864 560	126 547	15 %	66 875	804 888	93 %
	AUSTRIJA	387 326	54 785	14 %	18 486	351 027	91 %
	POLIJA	1 671 926,0	366 868,9	22 %	100 551,0	1 405 608,1	84 %
	ZVIEDRIJA	368 262	92 798	25 %	17 722	293 186	80 %
	APVIENOTĀ KARALISTE	1 138 627	165 000	14 %	82 847	1 056 474	93 %
Kopā grupa % no KOPSUMMAS		11 956 156 68 %	2 452 920 47 %	21 %	939 225 93 %	10 442 461 78 %	87 %
Citas ¹		604 114	9 227	2 %	0	594 886	
KOPĀ		17 554 453	5 230 331		1 012 619	13 336 741	

¹ Azoru salas, Madeira, Francijas aizjūras departamenti, RO, BU.

Eiropas Revīzijas palāta

Īpašais ziņojums Nr. 6/2010

Vai cukura tirgus reforma sasniedza tai izvirzītos galvenos mērķus?

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2010 — 76 lpp. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-9207-866-9

doi:10.2865/43860

KĀ SAŅEMT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās. Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu> vai sūtot faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* izdevumi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi):

- izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

2006. GADĀ EIROPAS SAVIENĪBA UZSĀKA NOZĪMĪGU CUKURA NOZARES REFORMU, LAI SEKMĒTU TĀS KONKURĒTSPĒJU UN STABILIZĒTU TIRGU UN VIENLAICĪGI NODROŠINĀTU STARPTAUTISKO SAISTĪBU IZPILDI. REFORMAS GAITĀ PAZEMINĀJA CUKURA CENU, KĀ ARĪ PAR 30 % SAMAZINĀJA CUKURA RAŽOŠANAS KVOTAS. ŠO PASĀKUMU REZULTĀTĀ SLĒDZA 80 CUKURA RŪPNĪCAS. PĀRSTRUKTURĒŠANAS FONDS UN DAŽĀDOŠANAS ATBALSTS BIJA PAREDZĒTS TAM, LAI MAZINĀTU ŠO PASĀKUMU IETEKMI SOCIĀLAJĀ UN TAUTSAIMNIECĪBAS JOMĀ. PALĀTA REVIDĒJA, KĀ IR ĪSTENOTA ŠĪ REFORMA, UN SECINĀJA, KA DAŽI NO RAŽOTĀJIEM AR LIELĀKO PRODUKTIVITĀTI BIJA SPIESTI ATTEIKTIES NO KVOTĀM UN KA JOPROJĀM IR SAGLABĀJUSIES AGRĀKĀS KVOTU SISTĒMAS NEELASTĪBA. PASTĀV AIZVIEN LIELĀKA ATKARĪBA NO IMPORTA UN IR ŠAUBAS PAR TO, VAI CENU SAMAZINĀJUMS ATSAUCAS UZ GALAPATĒRĒTĀJU MAKSĀTO CENU, KĀ ARĪ KAVĒJAS DAŽĀDOŠANAS UN AR VIDĪ SAISTĪTO PASĀKUMU ĪSTENOŠANA.

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-9207-866-9

9 789292 078669